

**TÜRKİYE’DE 2005-2018 YILLARI ARASINDA İLKOKUL
PROGRAMLARINA YÖNELİK YAPILAN BİLİMSEL
ARAŞTIRMALARIN TEMATİK ANALİZİ**

AHMET AYGÜN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

NİSAN 2021

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 (on iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ahmet

Soyadı : Aygün

Bölümü : Eğitimin Sosyal ve Tarihi Temelleri

İmza :

Teslim tarihi :/....../2021

TEZİN

Türkçe Adı : Türkiye’de 2005-2018 Yılları Arasında İlkokul Programlarına Yönelik Yapılan Bilimsel Araştırmaların Tematik Analizi

İngilizce Adı : A Thematic Analysis Of The Scientific Studies Focused On Primary School Curricula Which Were Implemented Between The Years Of 2005-2018 In Turkey

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ahmet AYGÜN

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ahmet Aygün tarafından hazırlanan “Türkiye’de 2005-2018 yılları arasında ilkokul programlarına yönelik yapılan bilimsel araştırmaların tematik analizi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi YÜCEL KAYABAŞI

(Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan : Prof. HASAN COŞKUN

(Eğitimde Program Geliştirme ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi HALİME ŞENAY ŞEN

(Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 26/03/2021

Bu tezin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bir meslek düşünün ki hizmet sunduğunuz kitle size gönül kapılarını açsın ve sizi tertemiz kalpleriyle karşılıksız olarak sevsin. Böyle güzide bir mesleğin mensubu olarak hazırlamış olduğum bu çalışmada desteklerini her zaman hissettiğim kıymetli ailem Hayrani AYGÜN, Nermin AYGÜN, Kübra AYGÜN, Esra AYGÜN ve Arzu AYGÜN’e teşekkürlerimi iletirim.

Yüksek lisansa başlamam konusunda beni teşvik eden, her türlü desteği sunan kıymetli dostlarım, ağabeylerim Murat TEKİN, Ahmet AYGÜN ve Sinan ATEŞ’e de sonsuz muhabbetle teşekkür ederim. Bu süreçte bilgi ve birikimleri ile yol gösteren Sayın Yücel KAYABAŞI, Gürcü ERDAMAR ve Nurdan KALAYCI hocalarıma da teşekkürü borç bilirim.

**TÜRKİYE’DE 2005-2018 YILLARI ARASINDA İLKOKUL
PROGRAMLARINA YÖNELİK YAPILAN BİLİMSEL
ARAŞTIRMALARIN TEMATİK ANALİZİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Ahmet AYGÜN
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Nisan 2021

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 2005-2018 yılları arasında ilkokul programlarına yönelik yapılan bilimsel araştırmaların tematik analizini yapmaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan tematik içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde yer alıp paylaşım izni olan Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Müzik, Resim ve Beden Eğitimi dersleri öğretim programlarına ilişkin 308 yüksek lisans ve doktora tezi oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında araştırmanın yapıldığı yıl, yazarı, öğretim programı, amacı, örnekleme, yöntemi, en önemli bulguları, varsa programa yönelik saptadığı sorunlar ve önerilerin yer aldığı bir matris kullanılmıştır. Kullanılan bu matris yardımıyla araştırmalar incelenmiş ve elde edilen veriler temalar altında toplanmış, bulgular yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda programın uygulanma sürecinde öğretmenlerin program ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı, ders araç gereç eksikliklerinin olduğu, kalabalık sınıfların programın uygulanmasında sorunlara neden olduğu, ders kitaplarının programın içeriğine uygun hazırlanmadığı, kazanım-süre uyumunun uygun olmadığı, veli eğitiminin ihmal edildiği ölçme ve değerlendirme sürecinin programa uygun yürütülmediği, resim, müzik ve beden eğitimi gibi derslere yeterli önemin verilmediği tespit edilmiştir. Genel olarak programın

yapısal sorunları olmakla birlikte yaşanan sorunların daha çok maddi ve sosyal açıdan yaşandığı belirtilmiştir. Belirlenen sorunlara ilişkin zaman içerisinde yapılan değişikliklerle sorun kaynaklarının azaldığı ya da tamamen ortadan kalktığı araştırmalarda tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Eğitim Programları, Tematik Analiz, Program Sorunları

Sayfa Adedi : 148

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Yücel KAYABAŞI

**A THEMATIC ANALYSIS OF THE SCIENTIFIC STUDIES
FOCUSED ON PRIMARY SCHOOL CURRICULA WHICH WERE
IMPLEMENTED BETWEEN THE YEARS OF 2005-2018 IN TURKEY
(M.A. Thesis)**

Ahmet AYGÜN
GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

April 2021

ABSTRACT

The purpose of this study is to conduct a thematic analysis of the scientific studies focused on primary school curricula which were implemented between the years of 2005-2018 in Turkey. This study was conducted with the use of thematic content analysis, which is one of the qualitative research methods. The sample of this study comprises 308 postgraduate and doctorate thesis papers - with permissions to share - found in the Board of High Education's National Thesis Center on the curricula of Turkish, Mathematics, Sciences, Social Studies, Music, Art and Physical Education. For the collection of data, a matrix which incorporates the year the study was done, the authors of the study, curriculum, the samples, the methods, the purpose, the important findings and the issues and suggestions relevant to the program has been used. With the help of this matrix the studies were analyzed, the findings were categorized into themes and interpreted. The results of this study has shown that the teachers are not well-informed about the program during the application period, teaching materials are insufficient, overcrowded classrooms cause problems in the implementation of the curriculum, course books are not designed in accordance with the content of the curriculum, allocated time for learning outcomes is not appropriate, parent education is neglected, evaluation and assessment process is not conducted in line with curricular requirements, subjects such as art, music and physical education are not considered important. While the curriculum has structural issues it is

indicated that the problems arise mostly due to financial and social reasons. Research has found that because of changes which were made in the course of time the problems were eventually diminished or eradicated.

Keywords : Curriculum, Thematic Analysis, Curriculum Problems
Number of Pages : 148
Supervisor : Dr. Yücel KAYABAŞI

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	13
BÖLÜM I.....	14
GİRİŞ.....	14
Araştırmanın Amacı	16
Araştırmanın Önemi	17
Sayıtlılar	18
Sınırlılıklar	18
BÖLÜM II	19
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	19
A. Eğitim Programı.....	20
B. Türkiye’de Temel Eğitim ve Eğitim Programlarının Gelişimi.....	21
1924 İlkokul Programı	22
1926 İlkokul Programı	24
1936 İlkokul Programı	26
1948 İlkokul Programı	28
1968 İlkokul Programı	31
1997 İlköğretim Programı	33
2005 İlkokul Programı	35

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	40
BÖLÜM III.....	48
YÖNTEM	48
Araştırmanın Modeli.....	48
Evren ve Örneklem.....	48
Geçerlik ve Güvenirlik.....	49
Veri Toplama Araçları	49
Verilerin Analizi	50
BÖLÜM IV	52
BULGULAR VE YORUM	52
1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	52
2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	54
3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	55
4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	56
5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	57
6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	58
7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	60
9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	67
10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	88
BÖLÜM V	102
SONUÇ VE ÖNERİLER	102
Araştırmanın Sonuçları	102
Öneriler	106
KAYNAKÇA	107
EKLER	112
EK 1. Tez İnceleme Formu Örneği	112
EK 2. İncelenen Tez Kaynakça	114

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 1924 Erkek İlk Mektepleri Programı Haftalık Ders Dağılımı	23
Tablo 2. 1926 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılımı	25
Tablo 3. 1936 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi	27
Tablo 4. 1939 Beş Sınıflı Köy İlkokulu Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi	28
Tablo 5. 1948 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi	30
Tablo 6. 1948 Köy İlkokulları Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi	31
Tablo 7. 1968 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi	32
Tablo 8. 1997 İlköğretim Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi	34
Tablo 9. 2005 İlköğretim Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi	37
Tablo 10. 2018 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi	38
Tablo 11. Araştırma Matris Örneği	50
Tablo 12. Araştırmaların Eğitim Programlarına Göre Dağılımı	52
Tablo 13. Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımı	54
Tablo 14. Araştırmaların Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı	55
Tablo 15. Araştırmaların Araştırma Desenlerine Göre Dağılımı	56
Tablo 16. Araştırmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı	57
Tablo 17. Araştırmaların Örneklem Grubuna Göre Dağılımı	58
Tablo 18. Araştırmaların Örneklem Grubu Büyüklüğüne Göre Dağılımı	59
Tablo 19. Fen Bilimleri Programına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı	60
Tablo 20. Matematik Programlarına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı	61
Tablo 21. Türkçe Programlarına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı	633
Tablo 22. Sosyal Bilgiler Programlarına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı	64
Tablo 23. Resim (Görsel Sanatlar) Programına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı	65
Tablo 24. Müzik Programına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı	66

Tablo 25. <i>Beden Eğitimi (Oyun ve Fiziksel Etkinlik) Programına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı</i>	67
Tablo 26. <i>Fen Bilimleri Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar</i>	68
Tablo 27. <i>Matematik Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar</i>	72
Tablo 28. <i>Türkçe Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar</i>	76
Tablo 29. <i>Sosyal Bilgiler (Hayat Bilgisi) Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar</i>	80
Tablo 30. <i>Resim Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar</i>	84
Tablo 31. <i>Müzik Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar</i>	86
Tablo 32. <i>Beden Eğitimi Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar</i>	87
Tablo 33. <i>Fen Bilimleri Programı Araştırmalarında Tespit Edilen Sorunlara Yönelik Öneriler</i>	89
Tablo 34. <i>Matematik Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara Yönelik Öneriler</i>	91
Tablo 35. <i>Türkçe Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler</i>	93
Tablo 36. <i>Sosyal Bilgiler Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler</i>	96
Tablo 37. <i>Resim Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler</i>	98
Tablo 38. <i>Müzik Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler</i>	99
Tablo 39. <i>Beden Eğitimi Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler</i>	100

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Verilerin toplanıp, işlenme aşamaları	51
Şekil 2. Fen bilimleri programı kazanım ve süre çizelgesi.....	70
Şekil 3. Geleneksel ve alternatif ölçme, değerlendirme tekniklerinin karşılaştırması	71
Şekil 4. 1. Sınıf matematik ders kitabı örnek sayfa.....	74
Şekil 5. Matematik programı kazanım ve süreleri	75
Şekil 6. 1. Sınıf Türkçe ders kitabı örnek sayfa.....	78
Şekil 7. TÜİK ülke geneli yıllara göre okul, öğretmen ve öğrenci sayıları istatistikleri.....	81
Şekil 8. Hayat bilgisi programının kazanım sayısı ve ders sürelerinin yıllara göre dağılımı...	82
Şekil 9. Sosyal bilgiler programının kazanım sayısı ve ders sürelerinin yıllara göre dağılımı	82

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren var olan eğitim, o günden bugüne süregelen bir olgudur. Eğitim; kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmalardır. (Akyüz, 2010) Bu kapsamlı çalışmalar programlı ya da programsız olabilmektedir. İnsanlara kazandırılması istenen tutum, davranış, bilgi ve beceri gibi öğelerin planlanarak sunulması fikrinden eğitim programları ortaya çıkmıştır.

Eğitimin programlanması ile ilgili kaynaklar M.Ö. 5. yüzyılda Atina’da, Sokrat döneminden itibaren karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde okuma, yazma, matematik gibi konular programda yer almıştır (Demirel, 2011). M.Ö. 4. yüzyılda ise yine Atina’da orta sınıfın eğitimini amaçlayan sofistlerin ortaya çıkması ile programlı eğitim gelişme göstermiştir. M.Ö. 3. yüzyılda Romalılar, Yunan eğitim geleneklerini uyarlayarak yeni eğitim programları geliştirmişlerdir. Orta çağ Avrupası’nda programlı eğitim çalışmaları kent devletlerinin bağımsız olarak geliştirmeleri ile farklılaşarak devam etmiştir. Endüstrileşme döneminde, eğitim gereksinimleri farklılaşmış, eğitim programları klasik eğitim anlayışının dışına çıkarak toplum gereksinimlerine göre planlanmıştır. 18. Yüzyılda Amerika’da üniversiteler açılarak işlevsel eğitime önem verilmiştir. 19. Yüzyılda eğitim programlarının içeriği ve öğretim yöntemlerinin tartışılmaya başlanması eğitimde program geliştirme kavramını kazandırmıştır. İlk olarak 1918 yılında John Franklin Bobbitt “Eğitim Programı” isimli bir kitap çıkararak program geliştirme çalışmaları tüm süreçleri ile ele almıştır (Demirel, 2011).

Türkiye’de ise Cumhuriyet döneminin ilk eğitim programı 1924 tarihli "İlk Mekteplerin Müfredat Programı" ismi ile yürürlüğe konulmuştur (Gözütok, 2003). 1926 yılında yeni bir

düzenleme yapılmış, bu yeni düzenlemeden yaklaşık iki yıl sonra 1 Kasım 1928 tarihinde 1353 sayılı "Yeni Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkında kanunun" kabul edilmesi ile güncellemeler yapılmıştır.

İlkokul programlarında yapılan değişikliklerde gerek yurtiçi gerekse yurtdışından uzman görüşleri alınmıştır. 1926 yılında yapılan değişiklikte 1924 yılında Türkiye'ye gelerek eğitim alanında incelemelerde bulunan, ardından bir rapor hazırlayan John Dewey'in tavsiyelerinden yararlanılmıştır (Kanbolat, 2005). 1933-1934 yıllarında bir grup yabancı uzman Amerika'dan gelerek genel eğitim sistemi hakkında araştırmalar yapmış, 1951 yılında da K.V. Wofford köy okulları üzerine inceleme yapmış ve eğitim programlarının düzenlenmesinde görüşleri dikkate alınmıştır (Akyüz, 2010).

Yabancı uzmanların yanı sıra ülke içerisinde de eğitim programını konu edinen birçok çalışma yapılmıştır. 1936 yılında ilk kez ilkokul eğitim ve öğretim ilkelerinin belirlendiği bir program hazırlanmıştır. Maarif Şuralarında program geliştirme çalışmaları derinlemesine görüşülmüştür. 1944 yılında öğretmenlere yönelik, uygulamadaki eğitim programı ile ilgili kapsamlı bir anket yapılmıştır. Anket sonuçları dikkate alınarak 1945 yılında yeni bir eğitim programı hazırlığına başlanmış, çalışmanın sonunda ortaya çıkan yeni ilkokul eğitim programı 1948 yılında uygulanmaya konulmuştur (Kanbolat, 2005). Zaman içerisinde gelişmelere ayak uydurmak amacı ile 1962 yılında "Geliştirilmiş İlkokul Program Taslağı" hazırlanmış olup beş yıl boyunca pilot okullarda denenmiştir. Bu program taslağı 1968 yılında birtakım değişiklikler yapılarak uygulamaya koyulmuştur. Bu program 1998 yılına kadar çok az değişiklikler yapılarak 30 yıl boyunca kullanılmıştır. 1997 yılına gelindiğinde bir önceki programın ders bazında geliştirilerek yeni bir eğitim programı hazırlanıp, 1998 yılında uygulamaya koyulmuştur. Devamında en büyük yenilik 2005 yılında uygulamaya konulan program olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı (2005), hazırlamış olduğu raporunda "Bilginin hızla üretildiği çağımızda bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesinde geleneksel eğitim yaklaşımları giderek yetersiz kalmaktadır." demektedir. Bu gerekçeden yola çıkarak yeni eğitim yaklaşımlarının benimsendiği bir program yapılmıştır. 2004-2005 eğitim öğretim yılında pilot bölgelerde uygulanan ilköğretim programı, 2005-2006 yılında ülke genelinde uygulamaya konulmuştur. 2005 yılında uygulamaya konulan ilkokul programı, bir önceki programın devamı olmaktan daha çok birtakım yapısal değişikliği de barındıran özelliklere sahiptir (Coşar, 2012). Yeni

yaklaşımların benimsendiği bu programa sadık kalınarak 2009, 2015 ve 2018 yıllarında çeşitli güncellemeler yapılarak Türkiye’de program geliştirme çabaları günümüze kadar ulaşmıştır.

Eğitim programlarının gelişiminde uzman görüşlerinin yanı sıra araştırmalar da önem kazanmıştır. 1936 ve 1968 programları bilimsel araştırmalar temeline dayandırılarak yapılan programlar olmuştur. Türkiye’de program geliştirme çalışmalarında sonraki süreçlerde de akademisyenlerin etkin rol aldığı görülmektedir. Eğitim araştırmaları konusunda Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin yanı sıra ticari kuruluşlar, dernekler, vakıflar gibi birçok sivil toplum kuruluşu eğitim alanında bilimsel araştırmalar yapıp, araştırma sonucu bulguları paylaşarak, değerlendirmelerde bulunmaktadır (Akın, Şimşek & Erdem, 2007; Taşıtman, Oral, Saruışık, Düşkün & Dinçer 2014).

Bilimsel araştırma; “karşılaşılan sorunlara planlı ve sistemli çözümler bulmak için bilimsel yöntemlerin uygulandığı süreç” şeklinde tanımlanabilir (Karasar, 2009). Bilimsel araştırmalar; üzerinde durulan çalışma ile ilgili sorunları tespit etmek, sorunlara çözüm yöntemleri geliştirmek, sorunların devam edip etmediğini tespit etmek amacı taşıyabileceği gibi; daha önce yapılan çalışmaların güncelliğini koruyup korumadığını bulmak, yeni bakış açıları kazandırmak gibi amaçlar da taşıyabilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2015).

Bu maksatla eğitim sistemimizin sorunlarına yönelik yapılan bilimsel araştırmalarla ilgili alan yazın taraması sırasında birçok araştırmanın yer aldığı görülmüştür. Araştırma bulguları incelendiğinde, ilkökul programı değişikliğinin ardından program kaynaklı sorunların ortaya çıkabildiği gibi, eski programlardan kaynaklanan sorunların da yeni programdaki değişiklikler ile ortadan kalkabildiği görülmüştür. Örneğin 2005 yılında Türkçe Programında “bitişik eğik yazının” uygulamaya konulması ile yeni sorunların ortaya çıktığı ve bilimsel bir araştırmanın konusu olarak incelendiği görülmüştür (Akman & Aşkın, 2012; Bektaş, 2011; Bıçak & Kırmızı 2012; Bölükbaşı & Sarıbaşı, 2011; Duran & Çoban 2011). İlkokul programlarını inceleyen çok sayıda çalışmaya rastlanırken, programları bütün olarak ele alınıp, analiz edilmediği görülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Türkiye’de 2005-2018 yılları arasında ilkökul programlarına yönelik yapılan bilimsel araştırmaların tematik analizini yapmayı amaçlamaktadır.

Araştırmaya yön verecek temel sorular şu şekilde planlanmıştır:

1. Araştırmaların eğitim programlarına göre dağılımını nasıldır?
2. Araştırmaların yıllara göre dağılımını nasıldır?
3. Araştırmaların araştırma yöntemlerine göre dağılımını nasıldır?
4. Araştırmaların araştırma desenlerine göre dağılımını nasıldır?
5. Araştırmaların veri toplama araçlarına göre dağılımını nasıldır?
6. Araştırmaların rnekleme grubuna göre dağılımını nasıldır?
7. Araştırmaların rnekleme grubu büyüklüğü nasıldır?
8. Araştırmaların amacına göre dağılımını nasıldır?
9. İlkokul programına yönelik araştırmalarda belirlenen sorunlar nelerdir?
10. İlkokul programına yönelik araştırmalarda ne tür öneriler geliştirilmiştir?

Araştırmanın nemi

Literatürde İlkokul Programlarını konu edinen bilimsel araştırmalar olmasına karşın, bu araştırmaların genel analizini içeren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Eğitim programlarına ilişkin yaşanan sorunların konu edindiği bilimsel çalışmaları ele alarak, genel çerçevede inceleyip, bir analiz yapılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yapılan bilimsel araştırmaların hangi alanlarda, hangi sorunlarınzerinde durduğunun tespiti ve bu sorunların kaynaklarının neler olduğu, süreç içinde hangi sorunların devam edip, hangilerinin sona erdiği ya da ortaya çıktığı gibi değerlendirmeleri içinde barındıran bir çalışmanın eğitim bilimlerinde araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Müzik, Beden Eğitimi, Resim programlarının her biri için yapılmış çalışmalarda ortak sorunların var olabileceği veya bir alana ait sorunun başka bir alanı etkileyip etkilemediğine yönelik analizlerin de yol gösterici nitelikte olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın 2005 yılından itibaren ilkokul programlarına dönük yapılan bilimsel araştırmaların geneli ele alması bakımından, benzer bir çalışmanın da bulunmamasından yola çıkarak önümüzdeki yıllarda benzer alanlarda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara zaman kazandırıcı bir nitelikte olması umut edilmiştir.

Sayıtlılar

1. Bu araştırma için seçilen yöntemin araştırmanın amacına uygun olduğu, ölçme aracı olarak kullanılan matrisin genel kabul görececek temalardan oluşturulduğu varsayımlarına dayandırılmıştır.
2. Araştırmada incelenen programların, ilgili literatürün ve araştırma sorularının yeterli olduğu varsayılmıştır.
3. Araştırma örneklemini oluşturan tezlerin geçerlilik ve güvenilirlik ölçütlerine uygunluğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma 2005-2018 yılları arasındaki Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Müzik, Resim ve Beden Eğitimi dersleri öğretim programlarına ilişkin yüksek lisans ve doktora çalışmalarını kapsamaktadır.
2. 2011 yılına kadar olan ilköğretim programında 1,2,3,4 ve 5. sınıf programları ve 2011 yılından sonra 1, 2, 3, 4. sınıf programları ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan paylaşıma izinli araştırmalar ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İnsan, yaratılış itibariyle gelişime ve öğrenmeye açık bir yapıya sahiptir. Bu nedenle eğitim olgusunun tarihi insanlık tarihi kadar eskidir denilebilir. Eğitim, kelime anlamı olarak “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine, okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” (TDK, t.y) anlamına gelmekte olup, 1930’larda başlayan Türk Dil Devrimi sonrası dilimize girmiştir. Türk Dil Kurumu tarafından “İlim ve edep öğretme, besleme, büyütme” anlamında kullanılan terbiye kelimesi yerine “Eski Türkçe’deki igit- fiilinden türetilen eğit- fiili uygun görülmüştür (Balyemez, 2019).

Eğitim kavramı yalnızca tek tanıma sığmamış, birçok tanımlama, açıklama yapılmıştır. Bunun nedeni düşünürlerin, eğitimcilerin kavram hakkında kendi felsefeleri, düşünceleri, çevreleri, araştırmaları doğrultusunda farklı anlam yüklemeleridir. Ülkemizde yaygın kullanılan bir tanım olarak “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk,1975). Bir başka tanımda eğitim “çevre ayarlaması yoluyla kişinin davranışlarını istendik yönde değiştirme ve değerlendirme süreci” olarak tanımlanmıştır (Sönmez, 1991). Platon, “Eğitim, bedene ve ruha, yetenekli olduğu yetkinliği vermektir.” olarak açıklarken, Çiçeron, “Eğitim, çocuğu insan haline getirme sanatıdır.” demektedir. J.J. Rousseu ise “Eğitim, doğaya göre insan yetiştirmektir” diyerek eğitim kavramını açıklar.

Kavramlar değişse de taşıdığı anlam itibariyle eğitimin eski tarihlerden günümüze kadar gelişerek, geldiğini söyleyebiliriz. Avrupa eğitim tarihinde, Antik M.Ö 8-6. yüzyıllarda eğitimin amacı, jimnastik ve müzik yoluyla insan bedeni ve ruhunun gelişimi iken, M.Ö. 5-4. yüzyıllarda gramer, retorik, tabiat bilimlerinde dersler verilerek zihinsel becerilerin gelişimi

amaç edinilmiştir (Sayar, 2009). Buradan hareketle devletlerin ihtiyaca göre eğitim politikalarını belirlediği sonucuna varılabilir. Devletlerin ihtiyaca göre eğitimlerini planlama isteği “Eğitim Programı” kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır.

A. Eğitim Programı

Eğitim programı kavramı, 18.yy da kullanılmaya başlanmış olsa da ilk olarak 1918 yılında John Franklin Bobbitt’in “Eğitim Programı” isimli bir kitap çıkarmasıyla, program geliştirme çalışmaları tüm süreçleri ile ele alınmıştır (Ornstein’den aktaran Demirel, 2011).

Eğitim programının birçok farklı tanımı yapılmaktadır. Konular listesi, ders içerikleri, çalışmaların programlanması, öğretim araç gereç listesi, derslerin sıralanması, hedef davranış grubu, okul içinde ve dışında öğretilen her şey, okul personeli tarafından planlanan her şey bu tanımlamalar arasında yer almaktadır. Carter V. Good, eğitim programını “bir çalışma alanında sertifika ya da diploma alabilmek için sistematik olarak sıralanması gereken dersler ya da konulardan oluşan liste” olarak tanımlarken, Tanner ise “okul ya da üniversitelerin sorumluluğu altında sistematik olarak geliştirilen bilgi ve yaşantıların yeniden yapılanması” olarak tanımlamıştır. Genel kabul gören anlamıyla eğitim programı “hedef ve davranışların bireye kazandırılması için yöntemlerin belirlendiği planlama” olarak tanımlanabilir (Demirel, 2011).

Eğitim programı yalnızca eğitim kurumları ile sınırlandırılmamıştır. Bireylerin hayat boyu öğrenmelerini sağlayacak eğitimi sağlamak eğitim programlarının amacıdır. Bu yüzden de eğitim programı kavramını “öğretim programı” kavramı ile karıştırmamak gerekir. Öğretim programı en genel anlamı ile eğitim kurumlarında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgilidir. Ancak eğitim programı, yukarıdaki açıklamada belirtildiği gibi bir alanla sınırlı olmayıp, bireyin hayat boyu gereksinim duyacağı bilgileri kazandırmayı amaç edinir.

Devletler, vatandaşlarının gereksinim duyacağı eğitimi planlayarak, eğitim programları hazırlar ve bu planları kurumları vasıtasıyla uygulamaya geçirir. Günümüzde birçok devlet vatandaşlarının belirli bir düzeyde eğitim aldığı “temel eğitimi” zorunlu kılmıştır. Temel eğitim, Bir ülkede yurttaşların kendilerini ifade ve idame edebilmeleri, gereksinim duydukları bilgi ve becerileri kazanmaları için almaları gerekli eğitimidir. Ülkemizde de temel eğitim zorunlu olup, Milli Eğitim Bakanlığı’na hazırlanan eğitim programları ile gerçekleştirilmektedir.

B. Türkiye’de Temel Eğitim ve Eğitim Programlarının Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti’nin Kurucu Lideri Mustafa Kemal Atatürk, fırsat buldukça eğitimin önemini vurgulamış ve bu alanda konuşmalar, toplantılar, birçok çalışmalar yapmıştır. Kurtuluş mücadelesinin devam ettiği, henüz cumhuriyetin ilan edilmediği 25 Temmuz 1921 yılında Ankara’da toplanan “Maarif Kongresi’ne” Millet Meclisi Başkanı olarak katılması bu önemi göstermektedir (Özgedik, 2014). Mustafa Kemal Atatürk’ün bu ilgisi ve eğitim alanında ki çalışmaları sonraki yıllarda da sürmüştür. 3 Mart 1924 tarihinde, 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu Kanun’u ile eğitim alanında köklü değişikliklerin başlangıcı yapılmış, Öğretimin Birleştirilmesi Kanunu ile Cumhuriyet döneminin ilk eğitim politikaları ortaya çıkmıştır. Buna göre:

- Türkiye dahilinde ki bütün eğitim kurumları Maarif Vekaletine bağlanmıştır.
- Şer’iye ve Evkaf Vekaleti veya hususi vakıflar tarafından idare olunan tüm medrese ve mektepler Maarif Vekaletine devredilmiştir.
- Şer’iye ve Evkaf Vekaleti bütçesinden okul ve medreselere tahsis olunan ödenek Maarif bütçesine nakledilecektir.
- Maarif Vekaleti yüksek diniyat mütehassısları yetiştirilmek üzere Darülfünunda bir İlahiyat Fakültesi kurulup, imamet ve hitabet gibi din hizmetlerinin ifası vazifesiyle mükellef memurların yetişmesi için de ayrı mektepler kurulacaktır.
- Müdafaai Milliye Vekaleti ile Sıhhiye Vekaletine bağlı okullar Maarif Vekaletine bağlanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı, t.y).

Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitimde hedef ve amaç birliğinin sağlanmaya çalışıldığı, medreselerin, azınlık ve yabancı okullarının kapatılması ile ilgili bir madde yer almamasına karşın ülkedeki tüm okulların devlet denetimine girmesi sağlanmıştır. Medreseler daha sonra bir genelge ile kapatılmış, azınlık okulları devlet denetimine girmiş, birçoğu kapanmış, yeni sisteme uyanlar çalışmalarına devam etmiştir (Özgedik, 2014)

Yukarıda belirtilen hazırlıklarla birlikte eğitimin programlanması çalışmaları başlamış ve böylece temel eğitim çalışmalarının ilk programı olan 1924 yılı İlk Mektep Müfredat Programı ile Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk eğitim programı hazırlanmış, ardından 1926, 1936, 1948, 1968, 1997, 2005, 2009, 2015 ve 2018 yıllarında program güncellemeleri yapılmıştır.

1924 İlkokul Programı

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yılları genel eğitim durumuna bakıldığında Osmanlı Devleti'nin devamı niteliğinde olup, yapısal anlamda birkaç değişiklik yapıldığı görülmektedir. Bunlar arasında 6 yıl olan ilkokul süresi 5 yıla düşürülmüş olup, devreler ortadan kaldırılarak sınıflar birbirinin devamı olacak şekilde planlanmıştır. Program kız ve erkekler için ayrı düzenlenmiştir. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti 1924 Anayasası'nda İlkokulun zorunlu ve devlet okullarının parasız oluşu yer almıştır.

1924 ilkokul programı, Maarif Vekaleti öncülüğünde kurulan 43 kişilik Heyet-i İlmiye üyelerinin çalışmalarının sonucunda İlk Mektep Müfredat Programı adı ile hazırlanmıştır. Amaca göre bakıldığında programın genel bir amacının olmadığı gibi ders bazında da özel amaçları yoktur. Daha çok dersler ve konu dağılımlarından ibaret olan bu program geçiş programı olma özelliği taşımaktadır (Baysal, 2015)

İçerik olarak bakıldığında cumhuriyet öncesi programdan temel farkı çok az sayıda dersin eklenmesi, bazılarının değiştirilmesi ve bazı ders konularının ise cumhuriyet yönetimine uyarlanmasıdır. 1924 İlk Mektepler Haftalık Ders dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1

1924 Erkek İlk Mektepleri Programı Haftalık Ders Dağılımı

DERSLER	1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Türkçe	Elifbe	12	-	-	-
	Kıraat (İnşat ve temsil)	-	4	3	2
	İmla	-	2	2	1
	Tahrir	-	1	-	2
	Sarf	-	-	-	1
	Yazı (Sulüs-Rik'a)	-	2	1	1
Kur'an-ı Kerim ve Din Dersleri	-	2	2	2	2
Hesap	2	3	3	3	2
Hendese	-	-	-	1	2
Tarih	-	-	1	2	2
Coğrafya	-	-	1	2	2
Tabiat Tetkiki, Ziraat, Hıfzıssıha	3	3	2	2	2
Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye	1	1	1	1	1
Resim	2	2	2	2	2
El işleri	2	2	2	2	-
Musiki	2	2	2	1	1
Terbiye-i Bedeniye	2	2	2	1	1
TOPLAM	26	26	26	26	26

“Tazebay, A. (Ed.). (2000). İlköğretim programları ve gelişmeler. Ankara: Nobel” kaynağından alınmıştır.

Tablo 1’den yola çıkarak, Osmanlı Devleti döneminde Türkçe (Elifbe, kıraat, yazı, imla) ve hesap dersleri varlıklarını korurken Kuran-ı Kerim ve İlm-i Hal dersleri Kuran-ı Kerim ve Din

Dersleri, Osmani Ahlaki Kıraat dersi Musahabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye, Muhtasar Tarihi dersinin Tarih olarak değiştiği görülmektedir. Ayrıca Terbiye-i bedeniye, Musiki, El işleri, Resim, Tabiat Tetkiki, Ziraat, Hıfzıssıha, Coğrafya ve Hendese derslerinin de yeni programa eklendiği görülmektedir. Bu da 1924 programının yalnızca okuma, yazma eğitimi ile sınırlı kalmayıp, fen, sosyal, spor ve sanat gibi alanlarda da gelişim sağlamayı hedeflediğini söyleyebiliriz.

1926 İlkokul Programı

1926 yılında hazırlanan programda ilkokullar şehir-kasaba okulları ve köy okulları olarak ayrı ayrı planlanmıştır. Bununla birlikte yatılı ve g nd zli ilkokullarda ilk kez bu dönemde yer almıştır. İlkokul süresi 5 yıl olup, ilk üç sınıf 1.devre, son iki sınıf 2.devre olmak üzere iki devreye ayrılmıştır. Birçok k y okulunda eğitimin yalnızca 1.devresi gerçekleştirilmiştir (G l, 2018).

1924 yılında bakanlığın komisyonlara hazırlattığı program bu dönemde bakanlık bünyesinde kurulan Talim ve Terbiye Dairesi tarafından hazırlanmıştır. 1924 programı Osmanlı Devleti'nin eğitim programı temel alınarak hazırlanmışken, 1926 programı Fransız, Rus, İtalyan, Yunan, Bulgar, Alman uluslarının ilköğretim programlarından yararlanarak hazırlanmıştır. Cumhuriyet ilkeleri çerçevesinde, yeni  ğretim yöntemleri kullanılarak, altı aylık bir çalışmanın ardından "İlk Mektep Müfredat Programı" adı ile yeni bir program hazırlamıştır (Fer, 2010). Program taslak halinde iken, eğitimle ilgili çevrelerden görüş de alınmıştır. Ayrıca her dersin  ğretimi için rehberler de hazırlanmıştır.

Bir  nceki programda belirtilmeyen programın genel amacı ve derslerin özel amaçlarının bu programda yer aldığı görülmektedir. "Eğitim programının amacı milli, laik ve modern gençler yetiştirmektir. Eğitim ve öğretimde  ağdaş ülkeler düzeyine çıkmak bu programın en önemli amaçlarından biridir." (Güven, 2015).

Programın içeriğine bakıldığında birçok yapısal değişikliğin olduğu görülmektedir. Bu program ile toplu  ğretim sistemi benimsenmiş, öğretimde izlenecek yollar belirtilmiş, ilk okuma-yazma  ğretiminde   z leme metodu uygulanmaya başlamıştır (Gözütok, 2003). Toplu  ğretim sistemi ile daha önce ayrı dersler olarak yer alan konular tek ders içeriği olarak, bütüncül bir yapıda sunulmuştur. Ayrıca ilk kez derslerin amaç ve hedefleri belirlenip,

öğretimde izlenecek yollar tarif edilmiştir. 1926 Yılı Ders dağılımları ve saatleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2

1926 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılımı

		I. DEVRE			II. DEVRE	
DERSLER		1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Türkçe	Alfabe	10	-	-	-	-
	Kıraat	-	4	4	3	3
	İmla	-	2	2	1	1
	Tahrir	-	2	2	2	2
	Gramer	-	-	-	1	1
	El yazısı	-	2	2	1	1
Din Dersi		-	3	2	1	1
Hayat Bilgisi		4	4	4	-	-
Hesap Hendese		4	4	5	5	5
Tarih		-	-	-	2	2
Coğrafya		-	-	-	2	2
Tabiat Dersleri		-	-	-	2	2
Eşya Dersleri		-	-	-	-	2
Resim-El İşi		4	4	4	2	2
Musiki		2	2	1	1	1
Cimnastik		2	2	2	2	2
TOPLAM		26	26	26	26	26

“Tazebay, A. (Ed.). (2000). İlköğretim programları ve gelişmeler. Ankara: Nobel” kaynağından alınmıştır.

Tablo 2’de görüldüğü gibi 1. ve 2. devre olarak program ayrılmıştır. Köy okulları genellikle yalnızca birinci devreyi uygulayabilmiştir. Şehir ve kasaba okulları 5 yıllık eğitimi 2 devre halinde uygulayabilmişlerdir. Programın uygulamaya konulduğu yıl itibariyle henüz harf inkılabı yapılmamış, 1928 yılında “Yeni Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında

Kanunun” kabulü ile programdaki Türkçe dersi güncellenmiştir. Toplu öğretim ilkesine uygun olarak 1. devre olarak adlandırılan dönemde tarih, coğrafya, tabiat, muhasebat dersleri hayat bilgisi dersi adı altında toplanmıştır. 2. devrede dersler arasındaki ilişkiye sadık kalınarak ayrı ayrı okutulmuştur.

1936 İlkokul Programı

Yeni kurulan cumhuriyet yapısal reformlarını tamamlamış, ancak eğitim alanında istenilen düzeye gelinememiştir. Okuma-yazma oranının düşük olması, nüfusun büyük bölümünün köylerde olması, köylerdeki okul ihtiyacının fazla olması dönemin en temel sorunları arasında yer almıştır. 1930’lu yıllara gelindiğinde okul ihtiyacını karşılamak için çaba sarf edilmiş, ilkokul sayısı %100’den fazla artmış ve bu artışın tamamına yakını köy okullarında olmuştur. (Kepenek, 2012). Fiziki alt yapının yanında eğitim programı da yeniden ele alınmış, cumhuriyet ilke ve inkılaplarına uygun, çağın ihtiyaçlarına yanıt verecek, amaç ve hedeflerin ayrıntılı olarak açıklandığı, ilk kez ilkokul ilkelerinin belirlendiği yeni bir program hazırlanmıştır.

1936 İlkokul Programının temel felsefesini, yeni nesillere cumhuriyet rejimini benimsetmek ve eğitimi milli temeller üzerine oturtmaya çalışılmıştır. Programın amaçlarından biri şöyledir:

“İlkokul içindeki çocukların milli varlığın birer ögesi olduğu, onların her birinin ileride hangi mesleği seçerlerse seçsinler milli görevlerini başaracak birer vatandaş olarak yetiştirilmesi lazım geleceği unutulmamalıdır. İlkokul bir topluluk, bir cemiyettir. Onun için okulda bir cemiyet hayatı yaşanmalıdır. Çocuklar, tek başlarına yaşamak için değil milli bir cemiyette hayatı yaşamakta olmalarından yararlanılarak onları yetiştirirken toplumsal hayatın gereklerine göre bir eğitim sistemi takip edilmelidir.”

Bu programın içeriğinde çocukların gelişim özelliklerinin göz önünde bulundurulmasına önem verilmiştir. Yakından uzağa, basitten karmaşığa, parçadan bütüne ilkeleri eğitim programında yer almıştır. Yapararak, yaşayarak öğrenme, takım çalışması, ilgi ve beceriye göre yönlendirme gibi ilkeler programda yer almıştır. Bunun yanında öğrencilerin yaptıklarını çevrelerine göstermeleri amacıyla okul ve sınıf sergileri düzenlenmesi programın getirdiği yeniliklerdir.

1936 yılında eğitim programında köy okullarına yönelik ayrı bir düzenleme yer almamıştır. Ancak köy okullarında yaşanan sorunlar göz önüne alınarak 1937 yılında çıkarılan genelge ile birleştirilmiş sınıflarda eğitimin nasıl yapılacağı ile ilgili program düzenlemesi yapılmıştır. 1936 İlkokul programında yer alan dersler ve haftalık ders saatleri Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3

1936 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	I.Devre			II. Devre	
	1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Türkçe	10	7	7	6	6
Tarih	-	-	-	2	2
Coğrafya	-	-	-	2	2
Yurt Bilgisi	-	-	-	2	1
Tabiat Bilgisi	-	-	-	3	3
Aile Bilgisi	-	-	-	2	2
Hayat Bilgisi	5	6	7	-	-
Hesap- Hendese	4	4	4	4	5
Resim-İş	4	4	4	2	2
Yazı	-	2	1	1	1
Müzik	1	1	1	1	1
Jimnastik	2	2	2	1	1
Toplam	26	26	26	26	26

“Tazebay, A. (Ed.). (2000). İlköğretim programları ve gelişmeler. Ankara: Nobel” kaynağından alınmıştır.

Tablo 3’e bakıldığında 1926 programında yer alan derslerle benzerlik gösterdiği görülmektedir. 1926 programı derslerinden farklı olarak Türkçe dersi okuma, yazma gibi ayrı ayrı olarak değil bir bütün olarak yeni programda yer almıştır. Ayrıca yeni programda derslerin özel amaçları da açıkça belirtilmiştir. 1939 yılında köy okullarına yönelik hazırlanan programda yer alan dersler ve haftalık ders süreleri Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4

1939 Beş Sınıflı Köy İlkokulu Programı Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi

DERSLER	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Hayat Bilgisi	3	3	4	-	-
Türkçe	10	9	8	5	5
Tarih	-	-	-	2	2
Coğrafya	-	-	-	2	2
Yurt Bilgisi	-	-	-	2	2
Aile Bilgisi	-	-	-	1	1
Aritmetik (Geometri)	4	4	3	3	3
Resim	1	1	1	1	1
Yazı	-	1	1	1	1
Toplam	18	18	18	18	18

“Tazebay, A. (Ed.). (2000). İlköğretim programları ve gelişmeler. Ankara: Nobel” kaynağından alınmıştır.

Tablo 4’de 1937 yılında çıkarılan genelgeye göre köy okullarında uygulanması uygun görülen program yer almaktadır. Ders saatlerinin genel programa göre daha az olduğu görülmektedir. Bunun yanında üç sınıflı ya da birleştirilmiş sınıflarda birleştirme usulleri ve uygulanacak eğitim programı ile ilgili de ayrı ayrı çizelgeler hazırlanmıştır.

1948 İlkokul Programı

Cumhuriyet ilkelerine göre hazırlanan 1936 programının amaç ve hedefler bakımından güncellenmesiyle 1948 ilkokul programı ortaya çıkmıştır. Talim ve Terbiye Dairesi 11 Şubat 1944 tarih ve 2/187.4 sayılı karar ile tüm öğretmenler tarafından yanıtlandırılmak üzere bir anket göndermiştir. Bu anketin sonucunda programda, ders içeriklerinde bazı değişiklikler yapılarak “1948 Tarihli İlkokul Programı” ortaya çıkarılmıştır. 1936 programında köy okullarının programı ayrılmış, ders saatleri şehir okullarına göre azaltılmıştı. 1948 programında köy okullarının ders saatleri artırılarak, şehir okulları ile süreler eşitlenmiştir. 20 yıl kadar uygulamada kalan bu programda ders içeriklerinin artmasına karşılık sürenin yeterli

olmaması gibi eleştiriler yapılmıştır. Bu eleştirileri iyileştirmek için ABD’den uzmanlar davet edilmiştir. Amerikalı Prof. Dr. Kate Wofford Türkiye’de incelemelerde bulunarak bir rapor hazırlamış, onun önerisi ile 1952 yılında 25 öğretmen gözlem yapıp, bilgi edinmek için Amerika’ya, Florida Üniversitesi’ne gönderilmiştir (Fer, 2010). Bu program baz alınarak bazı değişikliklerin yapıldığı 1955 ve 1962 taslak programları hazırlanmıştır. Bu çalışmalar ülkemizdeki program geliştirme çalışmalarının öncüsü sayılmaktadır. Çünkü bütün bu çalışmalar sonucunda, masa başında hazırlan “müfredat programı” anlayışı 1950’lerden sonra yerini “program geliştirme” anlayışına bırakmıştır.

1948 programında Millî Eğitim; öğrencilerin tüm yönlerden ve sürekli şekilde gelişmesini amaç edinmiştir. Bu amaçlar:

- 1.Çocukların ve gençlerin iyi bir yurttaş olarak “toplumsal açıdan” gelişmelerini sağlama.
- 2.Çocukların ve gençlerin bir “birey” olarak “kişisel açıdan” gelişmelerini sağlama.
- 3.Çocukların ve gençlerin bir “aile üyesi” ve diğer insanlarla “beşerî ilişkileri” olan sosyal bir varlık olarak “insanlık ilişkileri açısından” gelişmelerini sağlama.
- 4.Çocukların ve gençlerin bir “ekonomik varlık” olarak “ekonomik hayat açısından” gelişmesini sağlama.

Programda yukarıda sayılan amaçların gerçekleştirilmesi için ilkokul üzerindeki okulların alanına girdiği kabul edilmekte ve “İlkokuldaki öğrenciler, hemen hemen tüm amaçların elde edilmesini sağlayacak küçük deneyimleri yaşama imkanı bulacaktır.” (MEB, 1948)

İçeriğine baktığımızda programda derslerin amaçları belirtilmekle birlikte, öğretmen davranışlarına da genel ifadeler biçiminde yer verilmiştir. Her dersin konularının listesi ile yararlanılacak araç ve gereçlerin listesi de yer almaktadır. Ayrı bir değerlendirme bölümü olmamakla birlikte, açıklamalar bölümünde değerlendirmenin nasıl yapılacağına ilişkin ipuçları bulunmaktadır. 1948 yılında şehir okulları için hazırlanan programda yer alan dersler ve haftalık ders süreleri Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5

1948 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	I.Devre			II. Devre	
	1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Hayat Bilgisi	5	6	7	-	-
Türkçe	10	7	7	6	6
Tarih	-	-	-	2	2
Coğrafya	-	-	-	2	2
Yurttaşlık Bilgisi	-	-	-	2	1
Tabiat Bilgisi	-	-	-	3	3
Matematik	4	4	4	4	5
Aile bilgisi	-	-	-	2	2
Resim-iş	4	4	4	2	2
Yazı	-	2	1	1	1
Müzik	1	1	1	1	1
Beden eğitimi	2	2	2	1	1
Toplam	26	26	26	26	26

“Tazebay, A. (Ed.). (2000). İlköğretim programları ve gelişmeler. Ankara: Nobel” kaynağından alınmıştır.

Tablo 5’de belirtildiği üzere bir önceki programa göre ders dağılımında çok az değişiklik yer almıştır. Hesap ve hendese dersinin adı matematik olarak, cimnsatik dersinin adı ise beden eğitimi olarak değiştirilmiştir. Ders değişikliği bu iki güncelleme ile sınırlı kalırken, derslerin içerik ve yöntemi konusunda birçok değişiklik yapılmıştır. Bunlardan biri Türkçe dersi, ilk okuma yazma öğretiminde cümleden kelimelere, kelimedenden heceye heceden sese ulaşma yöntemidir.

1948 yılında köy okulları için hazırlanan programda yer alan dersler ve haftalık ders süreleri Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6

1948 Köy İlkokulları Programı Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi

DERSLER	I.Devre			II. Devre	
	1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Hayat Bilgisi	5	6	7	-	-
Türkçe	10	7	6	6	6
Tarih	-	-	-	2	2
Coğrafya	-	-	-	2	2
Yurttaşlık Bilgisi	-	-	-	1	1
Tabiat Bilgisi	-	-	-	2	2
Matematik	4	5	5	4	4
Aile Bilgisi	-	-	-	1	1
Resim-İş	1	1	1	1	1
Tarım-İş	6	6	6	6	6
Yazı	-	1	1	1	1
Toplam	26	26	26	26	26

“Tazebay, A. (Ed.). (2000). İlköğretim programları ve gelişmeler. Ankara: Nobel” kaynağından alınmıştır.

1939 köy okulları programına göre 1948 programında köy okullarının ders saatlerinin arttığı görülmektedir. Şehir okulları programında yer alan müzik ve beden eğitimi dersleri, köy okulları programında ayrı bir ders olarak yer almamış, bunun yerine diğer derslerin içinde uygulanması koşulu getirilmiştir. Beden eğitimi ve müzik dersleri yerine “tarım-iş dersi” getirilmiştir.

1968 İlkokul Programı

1948 programına getirilen eleştirilerin ardından program geliştirme üzerine birçok araştırmalar, çalışmalar, gözlemler yapılmış, bunun sonucunda 1962 yılında taslak bir program oluşturulmuştur. 1967 yılına gelindiğinde Bakanlık tarafından bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon 1962 program taslağı ve uygulama sonuçları üzerinde çalışmalar

yaparak birtakım değişikliklerle 1968 ilkokul programını hazırlamıştır. Bu programın başlıca yeniliklerinden biri, öğretmenlerin de yıllık plan, ünite planı ve günlük plan hazırlaması gerekliliğidir. Bunun yanında 1968 programının köy okulları, birleştirilmiş sınıflar, ikili öğretim veren okullarda nasıl uygulanacağı ile ilgili rehberler de hazırlanarak kullanıma sunulmuştur.

1968 programını diğer programlardan ayıran bir diğer özellik 1962 taslak programının deneme sürecinden geçirilip, uygulanmaya konulmasıdır. Yine önceki programlardan farklı olarak Türk Millî Eğitiminin Hedeflerinin yanı sıra ilkokulun hedefleri ile eğitim-öğretim ilkelerine ayrı ayrı yer verilmiştir. Ayrıca “Programın Uygulanması ile İlgili Esaslar” ile “Metot ve Teknikler” başlıkları altında derslerin özel hedeflerine ve derslerin çoğunun sınıf hedeflerine yer verilmiştir (Fer, 2010)

1968 programı, birçok yenilik barındırmaktadır. Hazırlık, planlama, araştırma, küme çalışması, tartışma, kendi kendine öğrenme ve değerlendirme gibi yeni yaklaşımlar bu programda sıkça yer almıştır. Ancak program çıktılarının yeterince değerlendirilmediği, sonuçlara göre güncelleme yapılmadığı görülmüştür.

1968 programında yer alan dersler ve haftalık ders dağılımı Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7

1968 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf
Türkçe	10	10	10	6	6
Matematik	5	5	5	4	4
Fen Bilgisi	-	-	-	4	4
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3	3
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-
Din Kültürü	-	-	-	2	2
Resim-İş	1	1	1	2	2
Müzik	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	3	3	3	3	3
Toplam	25	25	25	25	25

“Tazebay, A. (Ed.). (2000). İlköğretim programları ve gelişmeler. Ankara: Nobel” kaynağından alınmıştır

1968 programında yer alan dersler 1948 programına göre değişiklik göstermemektedir. Coğrafya, tarih ve yurttaşlık bilgisi dersleri toplu öğretim ilkesine uygun olarak sosyal bilgiler dersi adı altında toplanmış, tabiat bilgisi dersi ise fen bilgisi olarak değiştirilmiştir. Bunun yanında derslerde içerik olarak farklılıklar bulunmaktadır. Ders kazanımları ünitelere ayrılıp, öğretmene esnek bir program sunulmuştur. Öğretmen ünite kazanımlarını ihtiyaca göre sıralama, süresini artırıp, azaltma gibi inisiyatifleri kullanma imkanına sahip olmuştur. 1968 programını diğer programlardan ayıran en önemli öğelerinden biri de değerlendirme ögesine verdiği önem olmuştur.

1968 programı 1980’li yıllara kadar kullanılmış, ancak çağın gereklerine göre düzenlenmesi, güncellenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu kapsamda program geliştirme konusunda bir model ortaya koymak, sonraki yıllarda da hazırlanacak programların bu modeli temel alması düşüncesi ile 1982 yılında üniversitelerde görevli bilim adamları ile toplantılar yapılmıştır. Toplantılar sonucunda yeni bir model geliştirilmiştir. Programın amaç-davranış-işleyiş-değerlendirme boyutlarının derslere göre hazırlanması düşüncesi belirlenmiştir (Demirel, 2003).

1980’lerde oluşan bu görüş sonucunda toplu bir program değişikliği yapılmamış her ders için ayrı program çalışmaları yapılmıştır. 1982 yılında ilköğretim Türkçe dersi programı, 1987 yılında ilköğretim beden eğitimi dersi programı, 1990 yılında ilköğretim matematik dersi programı ve ilköğretim sosyal bilgiler dersi programı, 1992 yılında fen bilgisi dersi programı ve ilköğretim resim-iş dersi programı, 1994 yılında ilköğretim müzik dersi programı geliştirilmiştir.

1997 İlköğretim Programı

Dönemin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek adına 1980’lerde başlayan çalışmalar 1994 yılından sonrada devam etmiştir. Türkiye’nin, Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütüne (OECD) üye ülkelerin birçoğu ile birlikte, Millî Eğitimin hedeflerine ulaşmasında belirleyici olan yeniden yapılanma ve reform çalışmaları kapsamında gerçekleştirdiği Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında, program geliştirme çalışmalarına katkı sağlamak adına 1994’de Müfredat Laboratuvar Okulları geliştirilmiştir. Bu okullarda öğretimi ve öğrenmeyi desteklen araç gereçlerle birlikte öğretim programlarının sahada denenmesi amaçlanmıştır (Gül, 2018). Proje kapsamında yapılan çalışmalarda bütüncül bir program değişikliğine gidilmemiş, zaman içerisinde değişiklikler ve güncellemeler yapılması benimsenmiştir.

18.08.1997’de 23084 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 4306 sayılı yasayla; “ilkokul” ile "ortaokul" ifadeleri "ilköğretim okulu" olarak değiştirilmiş, bu yasayla ilköğretim okulları 8 yıllık okullara dönüştürülerek, bu okullarda zorunlu ilköğretimin kesintisiz bir şekilde uygulanması sağlanmıştır (Resmi Gazete, 1997). İlkokuldan, ilköğretime dönüşümün sağlandığı bu dönemde eğitim programı da mevcutta kullanılan programlar üzerinde az sayıda güncelleme yapılarak 1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Böylelikle ortaya çıkan 1997 İlköğretim Programında yer alan dersler ve haftalık ders süreleri Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8

1997 İlköğretim Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR				
	1	2	3	4	5
Türkçe	12	12	12	6	6
Matematik	4	4	4	4	4
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-
Fen Bilgisi	-	-	-	3	3
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3	3
Yabancı Dil	-	-	-	2	2
Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi	-	-	-	2	2
Resim-İş	2	2	2	1	1
Müzik	2	2	2	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2	2	2
İş Eğitimi	-	-	-	3	3
Bireysel Ve Toplu Etkinlik	3	3	3	-	-
Seçmeli Dersler	-	-	-	3	3
Toplam	30	30	30	30	30

Kaynak: MEB İlköğretim Programı

2005 İlkokul Programı

İnsanlık tarihi boyunca yaşanan değişim ve gelişimin çok hızlı bir şekilde yaşandığı 2000’li yılların başında eğitim ile ilgili yaklaşımlarında değiştiği görülmektedir. Bilgi çağı olarak adlandırılan bu dönemde çağın gereklerine uygun olarak eğitim programlarında da değişim ihtiyacı doğmuştur. Çeşitli ülkelerin geldiği düzeyde toplumsal, teknolojik ve bilimsel gelişmişliği yakalamak için nitelikli eğitim reformları yapmak düşüncesi ile yeni bir program çalışması yapılmıştır.

1968 yılında hazırlanan, 1997 yılında çok az değişiklikler yapılarak 2000’li yıllara kadar kullanılan klasik ilkököl programlarında öğretmeni merkez alan, sürece değil sonuca odaklanan, içerik ve konu odaklı bir yapıya sahip olduğu bilinmekteydi. Yeni eğitim programı eski programdan yapısal olarak çok büyük farklar taşıyarak hazırlandığı görülmektedir. 2004-2005 öğretim yılında taslak olarak 6 pilot ilde uygulanmaya başlanan yeni ilköğretim programı, 2005-2006 öğretim yılından itibaren yurt genelinde İlköğretimin I. kademedan itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

2005 İlkokul Programı’nın takdim kısmında “bilginin hızlı bir şekilde üretildiği ve yenilendiği günümüzde eski programların çağımızın gereksinimlerini karşılamada yetersiz kaldığı gerekçesi ile yeni bir anlayış ile ilköğretim programları geliştirildiği” belirtilmiştir. Taslak programlar hazırlanmadan önce yapılan hazırlıklar şöyle açıklanmıştır:

- Dokuz ülkenin eğitim sistemi ve programları gözden geçirilmiştir.
- PISA, TIMMS, PIRLS vb uluslararası araştırmalar sonuçları itibarıyla değerlendirilmiştir.
- 114 akademik tez incelenmiş ve programlar hazırlanırken bulgularından yararlanılmıştır.
- 38 sivil toplum kuruluşunun programlar hakkındaki görüşleri paylaşılmıştır.
- 25 sivil toplum kuruluşuna resmi yazı yazılarak görüşleri istenmiştir.
- 8 üniversiteden akademisyenlerden yararlanılmıştır.
- Programlar hazırlanırken 2.259 öğretmenin, 697 müfettişin, 26.304 öğrencinin ve 9.192 velinin görüşleri programa yansıtılmıştır (MEB, 2005).

Programlar hazırlanmadan önce felsefî temeli oluşturulmuştur. Bu yaklaşıma göre yedi ortak beceri belirlenmiştir. Yeni programlarda, 8 yıllık eğitim ve Avrupa Birliği normları dikkate alınarak öğrenci merkezli, yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. Bunun yanında disiplinler arası yaklaşım ve sarmallık ilkelerinden de yararlanılmıştır.

Programların esas amacı, öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarına ve olumlu kişisel kabiliyetler kazanmalarını sağlamaktır. Önceki programlarda yaygın biçimde kullanılan hedef davranışlar yerine kullanılan kazanımlar, çocukların doğrudan gözlenebilir davranışlarının yanı sıra, bilgi, beceri, tutum ve değerleri de içeren ifadeler olarak

belirtilmiştir. Kazanımlar belirlenirken konu bütünlüğünden çok beceriler temel alınmıştır.. Programda yer alan kazanımların, öğrenciler tarafından gerçekleştirilecek etkinlikler aracılığıyla elde edilmesi hedeflenmiştir. Öğrencilerin bilgiye ulaşması, anlamlandırması, yorumlayıp, yapılandırması amaçlanmaktadır. Programlar, etkinliklerle zenginleştirilerek öğretmen merkezli yaklaşımdan öğrenci merkezli hâle getirilmiştir.

İçerik ve etkinliklerin düzenlenmesinde çoklu zeka kuramı, öğrenme stilleri, etkin öğrenme gibi kuramlardan yararlanıldığı belirtilmiştir. Öğrenci merkezli yöntem uygun olarak hazırlanmış etkinliklere de yer verilmiştir. Çocukların temel yaşam becerilerinin yanı sıra, olumlu kişisel nitelikler geliştirmeleri amaçlanmıştır. Ölçme değerlendirme anlayışında ise yalnızca sonuçları değil, süreci de belirleyen bir anlayış belirlenmiştir (MEB, 2005).

Program incelendiğinde “yapılandırma” kavramın temel alındığı görülmüştür. Günümüzde yapısalcılık, yapılandırmacılık, oluşturmacılık gibi farklı terimlerle belirtilen bu kavram ilk kez 2005 programında yer almaktadır. Bu yaklaşıma göre eğitimcinin görevi bilgi dağıtmak değil, öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasına teşvik ve olanaklar sağlamaktır. (Glaserfeld, 2007) Yeni bir yaklaşım olan yapılandırmacı kurama göre öğrencilerin pasif olduğu öğretmen merkezli geleneksel öğretim yönteminin tersine öğrencinin süreçte daha etkin olduğu, öğretmenin sürece rehberlik ettiği bir eğitim hedeflenmektedir.

2005 İlköğretim Programında yer alan dersler ve haftalık ders saatleri Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9

2005 İlköğretim Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR				
	1	2	3	4	5
Türkçe	12	12	12	6	6
Matematik	4	4	4	4	4
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-
Fen ve Teknoloji	-	-	-	4	4
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3	3
Yabancı Dil	-	-	-	2	2
Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi	-	-	-	2	2
Görsel Sanatlar	2	2	2	1	1
Müzik	2	2	2	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2	2	2
Trafik Ve İlk Yardım Eğitimi	-	-	-	1	1
Rehberlik/Sosyal Etkinlik	1	1	1	1	1
Seçmeli Dersler	2	2	2	4	4
Toplam	30	30	30	30	30

Kaynak: MEB İlköğretim Programı

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere dersler ve haftalık ders saatleri bir önceki program ile benzerlik göstermektedir. Ancak konu ve kazanımların, ders uygulamalarının, ölçme ve değerlendirmelerin yeni programda büyük farklılıklar gösterdiği görülmektedir.

2005 yılında programda yapılan bu köklü değişimle birlikte süreç içerisinde yaşanan aksaklıklar, belirlenen eksiklikler giderilmek amacıyla 2009 yılında çeşitli güncellemeler yapılmıştır. Bu güncellemeler programın felsefi temelinde ya da yapısal bileşenlerinde olmayıp özellikle genel amaçlar, beceri, değerler, kazanım boyutlarında yapılmıştır.

2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesi sonucu zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması, ilkokul 5.sınıfların ortaokul bünyesine alınması ile programda yeni düzenlemelere gidilmiştir. 2013 yılında yapılan bu düzenlemede yapısal bir değişim olmayıp, ders içeriklerinde ve kazanım bazında değişikliklere gidilmiştir. Bu dönemde ilkokul 3. Sınıf düzeyinde ilk kez fen bilimleri programı uygulanmaya başlamıştır. 2017 yılına gelindiğinde ihtiyaçlar doğrultusunda yeni değişiklikler yapılmıştır. Bunlardan biride el yazısı ile ilk okuma yazma öğretiminin kaldırılarak dik temel harflerle ilk okuma yazma öğrenimine başlanması olmuştur. Günümüzde hala kullanımda olan 2018 İlkokul Programında yer alan dersler ve haftalık süreleri Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

2018 İlkokul Programı Haftalık Ders Dağılım Çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR			
	1	2	3	4
Türkçe	10	10	8	8
Matematik	5	5	5	5
Hayat Bilgisi	4	4	3	-
Fen Bilimleri	-	-	3	3
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3
Yabancı Dil	-	2	2	2
Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi	-	-	-	2
Görsel Sanatlar	1	1	1	1
Müzik	1	1	1	1
Beden Eğitimi ve Oyun	5	5	5	2
Trafik Güvenliği	-	-	-	1
İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi	-	-	-	2
Serbest Etkinlik	4	2	2	
Toplam	30	30	30	30

Kaynak: <http://ttkb.meb.gov.tr/>

Yukarıda belirtilen bilgiler ışığında ülkemizde eğitim programı çalışmalarının Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren başladığını söyleyebiliriz. Ancak 1924 ve 1926 yıllarında hazırlanan programların amaç, hedef ve muhteva bakımından gelişmiş anlamda eğitim programcılığının ilkelerine göre hazırlanmadığı görülmektedir. İlk olarak 1918 yılında John Franklin Bobbitt'in "Eğitim Programı" kitabı ile, program geliştirme çalışmalarının tüm süreçleriyle ele alındığı düşünülürse 1924 ve 1926 programlarının yapısının konular ve dersler ile sınırlı kalması dönemin şartlarına göre normal karşılanabilir. Amaç ve hedeflerin ayrıntılı olarak açıklandığı, ilk kez ilkokul ilkelerinin belirlendiği program 1936 yılında hazırlanan eğitim programı olmuştur. Bu programda cumhuriyetin ilke ve inkılaplarının benimsetilmesine ağırlık verildiği görülmektedir. 1948 programına bakıldığında hazırlanma sürecinin diğer programlardan farklı olduğu görülmektedir. Talim Terbiye Kurulu tarafından öğretmenlere görüş sorularak düzenlenen 1948 eğitim programında ilk kez her dersin amaç ve hedefleri programın başında ayrı ayrı açıklandığı görülmektedir.

Ülkemizdeki program geliştirme çalışmalarının öncüsü diyebileceğimiz dönem 1950'li yıllar olmuştur. Bu dönemde Amerika'dan uzmanlar getirilerek incelemeler yaptırılıp, görüşler alınmıştır. Ayrıca Türkiye'den seçilen 25 öğretmen Amerika'ya götürülerek uygulamalar yerinde gözlemlenmiş ve çalışmalar yapılmıştır. Bütün bu çalışmalar sonucunda, masa başında hazırlan "müfredat programı" anlayışı 1950'lerden sonra yerini "program geliştirme" anlayışına bırakmıştır denilebilir. Sahada yapılan bu tür çalışmaların sonucunda 1955 ve 1962 yıllarında taslak programlar hazırlanarak pilot uygulamalar yapılmıştır. Uygulamalardan gelen geri dönüşlere göre düzeltmeler yapıp 1968 programı uygulamaya konulmuştur. Programın uygulanması ile ilgili öğretmenler bir rehber hazırlanmış, bu rehberde yöntemler açıklanmış, ilkeler açıkça belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerden günlük ve yıllık plan yapmaları istenmiştir.

Program geliştirme çalışmaları sonraki yıllarda da devam etmiş, 1982 yılında alınan bir kararla üniversitedeki bilim insanlarının yer aldığı komisyonlar oluşturularak her ders için ayrı eğitim programı hazırlanması kararı alınmıştır. Bunun sonucunda 1990'lı yıllarda matematik, müzik beden eğitimi, fen bilimleri gibi alanlarda programlar hazırlanmıştır. 1994 yılına gelindiğinde Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında, Müfredat Laboratuvar Okulları kurulup, buralarda program geliştirme çalışmaları sürdürülmüştür. 1997 yılına gelindiğinde 8 yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte programlarda güncellemeler yapıp 1997 eğitim programı kullanıma sunulmuştur.

Çağın gerekliliklerine uygun, en büyük değişiklik 2005 yılı programı ile olmuştur. Yapısal olarak büyük farklılıklar içeren 2005 programı 2004 yılında pilot uygulamalar yapılarak uygulamaya konulmuştur. Yeni program ile katı, konu merkezli, davranışçı programdan zihinsel, bilişsel ve yapılandırıcı anlayışa geçilmesi amaçlanmıştır. Programların öncelikli amacı, öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarına ve olumlu kişisel nitelikler geliştirmelerine yardımcı olmak olarak belirtilmiştir. Öğrencinin ön planda olduğu bu programda 2009,2013,2015 ve 2018 yıllarında kısmi değişiklikler yapılarak günümüze kadar gelmiştir. Böylece ülkemizde program geliştirme çalışmalarının sürekliliği olduğu görülmektedir.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kalın (2007) tarafından “Sosyal bilgiler öğretim programı (2004) ve 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabının incelenmesi” adı ile hazırlanan çalışmanın amacı yeni hazırlanan eğitim-öğretim programının uygulanabilirliğini ve bu doğrultuda hazırlanan ders kitaplarının hedefe uygun olup olmadığını ölçmektir. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmış ve örneklemini Artvin ilinde görev yapan 35 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma bulgusu olarak yeni sosyal bilgiler öğretim programının öğrenci merkezli olduğu; ancak Türkiye şartlarında bölgesel farklılıklardan dolayı yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde yeni program bünyesinde oluşturulan ders kitabının da merkeze öğrenciyi alan, öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel kazanımlar elde edebileceği, yaparak ve yaşayarak öğrenmeye yönelik etkinliklerden oluşan bir kitap olduğu anlaşılmaktadır.

Yapıcı ve Leblebiciler (2007) tarafından “öğretmenlerin yeni ilköğretim programına ilişkin görüşleri” adı ile yayınlanan araştırmasının amacı öğretmenlerin yeni ilköğretim programına ilişkin görüşlerini analiz etmektir. Tarama modeli kullanılan bu araştırmanın örneklemini 78 ilköğretim öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre yapılandırmacı öğretim programının başarısının zamana yayılacak özenli bir çaba, ayrıntılı yapılmış bilimsel çalışmalardan elde edilen bulgularının değerlendirilerek programın güncellenmesine bağlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Karacığa (2008) tarafından hazırlanan “Öğretmenlere göre yapılandırmacı ilköğretim programının uygulanmasında karşılaşılan güçlükler” isimli araştırmasının amacı 2005-2006 Eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış yeni ilköğretim programının uygulanmasını öğretmen gözüyle değerlendirmek ve karşılaşılan güçlükleri ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklemini 2007-2008 öğretim yılında İstanbul ili Üsküdar ilçesinde görev yapan 215 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri anket uygulaması yapılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda yeni ilköğretim programın genel olarak öğretmenlerce başarılı bulunduğu fakat araç gereç ve değerlendirme konularında

eksiklikler olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Program ile birlikte uygulanmaya başlanılan ölçme değerlendirme çalışmalarında eksiklikler ve verimsiz yönler olduğu anlaşılmıştır. Sınıfların yeni ilköğretim programının başarılı bir şekilde uygulanması için kalabalık olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmen ve velilerin yeni program ile ilgili olarak bilgilendirme etkinliklerine gereksinim duydukları da sonuçlar arasında yer almıştır.

Yakut (2008) tarafından “Sınıf öğretmenlerinin yenilenen ilköğretim programında performans değerlendirmede karşılaştıkları güçlükler (Iğdır ili örneği)” adıyla hazırlanan araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin yenilenen ilköğretim programında performans değerlendirmede karşılaştıkları güçlükleri saptamaktır. Araştırmada survey yöntemi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini Iğdır merkeze bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 200 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler anket aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin yenilenen ilköğretim programında performans değerlendirmede öğretmen kaynaklı güçlüklerle karşılaşıldığı sonucuna varılmıştır.

Karadağ (2009) “Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerin tematik dağılımlarının belirlenmesi” amacıyla hazırladığı çalışmasında nitel araştırma yönteminin durum çalışması desenini kullanmıştır. Çalışmanın evrenini Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılan doktora tezleri oluşturmuştur. Örnekleminde yer alan 211 çalışmayı veri toplama aracı olarak hazırladığı tematik yapı belirleme formunu kullanarak incelemiştir. Araştırmanın bulgularından yola çıkarak bir kısım doktora tezinin eğitim bilimleri ile ilişkili olmadığı, tezlerin başarı ve tutum temasında yoğunlaştığı sonucuna ulaşmıştır.

Baş (2009) tarafından “Yeni görsel sanatlar dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi” başlığı ile yayınlanan araştırmanın amacı yeni görsel sanatlar dersi programına ilişkin, önemi yadsınmayacak olan görsel sanatlar öğretmenlerin görüşlerini belirlemek, belirlenen görüşlere dayalı olarak var olan durumu betimlemektir. Betimsel yöntemin kullanıldığı çalışmada örneklem Trabzon ilinde görev yapan, 112 öğretmen olmuştur. Veri toplama aracı olarak öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan 42 maddelik görüş anketi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin, öğretim programına ve öğelerine yönelik genellikle olumlu görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin, öğrenme alanlarının yeniden sınıflandırılmasıyla dersin öğretiminin daha etkili kılındığı ile ilgili net görüş bildirmezken bu öğrenme alanları içinde “Müze

Eğitimi”ne başlıca yer verilmesinin olumlu bir yenilik olduğunu belirttikleri bulgular arasında yer almıştır.

Girmen, Kaya, Bayrak (2010) tarafından “Türkçe eğitimi alanında yaşanan sorunların lisansüstü tezlere dayalı olarak belirlenmesi” adıyla hazırlanan çalışmanın amacı Türkçe eğitimi alanında yaşanan sorunların lisansüstü tezlere dayalı olarak belirleyerek var olan durumu ortaya koymak olmuştur. Araştırmanın örneklemini 2006-2010 yılları arasında yapılan Türkçe eğitime ilişkin 178 lisansüstü tez oluşturmuştur. Araştırma nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi deseni, verilerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Lisansüstü tezler incelendiğinde ele alınan konuların yoğunluklarına göre sırasıyla; ders kitapları, anlatım, ilk okuma-yazma, anlama, Türkçe dersi öğretim programının değerlendirilmesi, dilbilgisi, ölçme ve değerlendirme, görsel okuma ve görsel sunu olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca bu başlıklara ilişkin alt problemlerine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır.

Türkyılmaz (2011) tarafından “ilköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi” başlığıyla hazırlanan araştırmanın amacı, hayat bilgisi dersi öğretim programını bazı değişkenler açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir. Araştırma yöntemi olarak tarama modelinde betimsel desen kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Balıkesir il merkezinde görev yapan 380 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma sonunda, program kazanımlarının genel amaçlara uygun olduğu, ancak öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine göre hazırlanmadığı ve kazanımlar için önerilen sürenin yeterli olmadığı bulgular arasındadır. Ayrıca program etkinlikleri, bölgesel ve yöresel farklılıklar göz önünde bulundurularak hazırlanmış; ancak önerilen etkinlikler farklı zeka alanları ve öğrenme stilleri olduğu göz önünde bulundurularak hazırlanmadığı belirtilmiştir.

Göktaş vd. (2012) “Türkiye’de Eğitim Teknolojileri Araştırmalarındaki Eğilimler: 2000-2009 Dönemi Makalelerinin İçerik Analizi” başlığı ile hazırlamış oldukları çalışmanın amacı; SSCI kapsamındaki dergilerde yayınlanan Türkiye adresli eğitim teknolojileri araştırmalarının, yöntemsel boyutlarını incelemek ve genel eğilimlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmacıların örneklemini SSCI kapsamındaki dergilerde 2000-2009 yılları arasında yayınlanan eğitim teknolojileri konulu 460 makale oluşturmaktadır. İçerik analizi yöntemiyle incelenen araştırmalar eğitim teknolojileri yayın sınıflama formu kullanılarak toplanmış ve elde edilen veriler, betimsel istatistik yöntemiyle analiz edilmiştir. Sonuçlara bakıldığında makalelerde en çok öğretim ortamları ve teknoloji konusu araştırılmıştır. Araştırmalarda nicel yöntemlere,

araştırma deseni olarak da taramalara daha çok yer verildiği tespit edilmiştir. Veri toplama aracı olarak anketin, örnekleme ise öğretmenlerin çoğunlukla yer aldığı, betimsel analizler daha çok tercih edildiği belirtilmiştir.

Topan (2013) tarafından hazırlanıp “Matematik öğretiminde öğrenci merkezli yöntemlerin akademik başarı ve derse yönelik tutum üzerindeki etkililiği: bir meta-analiz çalışması” adıyla yayınlanan araştırmasının amacı matematik öğretiminde öğrenci merkezli yöntemlerin akademik başarı ve derse yönelik tutum üzerine etkililiğini geleneksel yöntemle karşılaştıran birbirinden bağımsız deneysel çalışmalardan elde edilen sonuçların meta-analiz yöntemiyle birleştirilmesi olmuştur. Araştırmanın örneklemini belirlenen ölçütleri karşılayan 57 bildiri, makale, yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmuştur. Yapılan meta-analiz hesaplamaları sonucunda, bulunan değerler, etki büyüklüğünün akademik başarı için geniş düzeyde, derse yönelik tutum için orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak, matematik öğretiminde öğrenci merkezli yöntemlerin geleneksel yöntemle göre hem akademik başarı hem de derse yönelik tutum üzerinde olumlu yönde etkili olduğu ve bu etkililik düzeyinin öğretim kademelerine, uygulama sürelerine ve öğrenme alanlarına göre farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Türkdoğan, Güler, Bülbül ve Danişman (2015) tarafından hazırlanan, “Türkiye’de Matematik Eğitiminde Kavram Yanılgılarıyla İlgili Çalışmalar: Tematik Bir İnceleme” başlığını taşıyan çalışmanın amacı Türkiye’de 1999 yılından 2013 yılına kadar matematik eğitimi alanında, kavram yanılgılarını konu edinen makalelerin tematik bir incelenmesi olmuştur. Araştırma yöntemi betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modelidir. Örneklemini, akademik dergilerde yayımlanmış olan 45 makale oluşturmuştur. Ulaşılan makaleler; sınıflandırma analiz tekniği ile örneklem sayısı, konu, öğrenim düzeyi, yayın yılı, kavram yanılgısı tespit tekniği, gibi özellikler bağlamında incelenmiştir. Araştırma sonucunda, son yıllarda kavram yanılgısı çalışmalarında bir artış olduğunu ancak çalışmaların çoğunda kavram yanılgısı tespit çalışması yapıldığı, kavram yanılgılarını gidermeye yönelik çalışmaların ise sınırlı sayıda olduğunu bulgularına ulaşılmıştır. Sonuç olarak kavram yanılgılarını belirlemeye yönelik çalışmaların yanında, bu yanılgıları gidermeye yönelik, farklı teknikler kullanılarak tasarlanacak öğrenme ortamlarından yansımaların sunulduğu çalışmaların yürütülmesi önerilmiştir.

Erdoğan, Kayır, Kaplan, Ünal ve Akbunar (2015) tarafından “2005 yılı ve sonrasında geliştirilen öğretim programları ile ilgili öğretmen görüşleri; 2005-2011 yılları arasında

yapılan araştırmaların içerik analizi” başlığı ile yayınladıkları araştırmanın amacı, öğretmenlerin 2005 yılı ve sonrası geliştirilen ilköğretim ve ortaöğretim programları ile ilgili görüşlerini ortaya koyan ve 2005-2011 yılları arasında gerçekleştirilmiş olan araştırmaları içerik analizi yaparak senteze dayalı bir sonuca ulaşmak olarak belirtilmiştir. Araştırmanın rneklemine, ulusal ve uluslararası dergilerde yer alan konu ile ilgili 50 araştırma olmuştur. Ulaşılan alışmalar makale analiz formu yardımı ile içerik analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analizler, sonucunda öğretmenlerin 2005 ve sonrası geliştirilen programların katkılarına ilişkin olumlu görüş bildirdiklerini, ancak hizmet içi eğitim eksikliği, öğretmenlerin kendi donanımlarının eksikliği, alt yapı sorunları, sınıfların kalabalıklığı, programların net olarak analışılamaması, sınav sistemi ile olan uyumsuzluk, etkinliklere ayrılan süre gibi nedenlerden dolayı uygulamaya yönelik sorunlar yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Koç (2016) “Türkiye’de ilköğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (2005–2014)” başlığı ile yayınladığı araştırmanın amacı ilköğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik olarak yapılmış lisansüstü tezlerin incelenerek program geliştirme süreçlerine ilişkin önemli dönütler elde edilmesidir. Araştırmanın rneklemine Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nin veri tabanında yer alan ilgili 142 tez oluşturmuştur. Tezler araştırma sorularına göre içerik analizi yapılarak incelenmiş ve incelenen tezlerin çoğunluğunun 2007-2009 yılları arasında hazırlandığı, büyük bölümünün yüksek lisans düzeyinde olduğu ve kadın yazarlar tarafından hazırlandığı, danışmanlığını yardımcı doçent unvanına sahip akademisyenlerin yaptığı ve nicel yöntem ağırlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tezlerde veri kaynağı olarak sıklıkla ğretmen görüşlerine başvurulduğu ve buna göre öğretmenlerin programlara ilişkin genel olarak olumlu bir yaklaşım içerisinde olmalarına karşın program felsefesi hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları başta olmak üzere birtakım eksiklikler nedeniyle uygulamada istenilen verimliliğe ulaşılamadığı yönünde görüş bildirdikleri çalışmada yer almıştır.

Abir (2017) tarafından “2013 ilkokullar ve ortaokullar fen bilimleri dersi öğretim programlarının ğretmen görüşlerine göre incelenmesi” başlığıyla hazırlanan araştırmasının amacı 4+4+4 sistemiyle 2013 yılında yenilenen ilköğretim okulları fen bilimleri dersi öğretim programının hedef, içerik, eğitim durumları, ölçme-değerlendirme ve programın genel özelliklerini programın uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşlerine göre incelemek olmuştur. Araştırma yöntemi olarak tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın rneklemine

Muğla ilinden 151 Fen Bilimleri ve Sınıf Öğretmeni oluşturmuştur. Sonuç olarak araştırmaya katılan Fen Bilimleri ve Sınıf Öğretmenlerinin 2013 yılında yenilenen Fen Bilimleri Programının hedefler, içerik, eğitim durumu ve ölçme-değerlendirme öğelerine ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu, ayrıca programın genel özelliklerine ilişkin de olumlu görüşlerini belirtmişlerdir. Ancak araştırmaya katılan öğretmenlerin program için yeterince hizmet içi eğitim almadıklarını ve programın tam olarak uygulamaya dönüştürülmediğini, programın genel özelliklerinin, kazanımlarının ve içeriğinin öğrencinin bireysel farklılıklarını yeterince göz önünde bulundurmadığını, öğrenme öğretme etkinliklerinin uygulanmasında ders saatlerinin yetersiz olduğunu, ölçmedeğerlendirme etkinliklerinin maddi yükü belli oranda arttığını, bu nedenle de uygulamada araç gereç yetersizlikleri yaşadıklarını ve uygulanabilmesi için zamanın yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Şenyurt, Özkan (2017) tarafından “Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerinin Tematik ve Metodolojik Açıdan İncelenmesi” adıyla yayınlanan araştırmanın amacı eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında hazırlanan yüksek lisans tezlerini tematik ve metodolojik açıdan incelemektir. Araştırmanın örneklemini YÖK Ulusal Tez Merkezinde yayınlanan ve erişime açık olan 166 yüksek lisans tezi oluşturmuştur. Tezleri incelemede araştırmacı tarafından geliştirilen tez inceleme formu kullanılarak elde edilen bulgulara göre en fazla tezin 2009-2012 yılları arasında yayınlandığı, tez danışmanlığının en fazla doçentler tarafından yapıldığı, araştırmaların genel olarak tarama modelinde tasarlandığı, incelenen tezlerin %63,86’sının çalışma grubu üzerinden yürütüldüğü, örnekleme yöntemi olarak en fazla basit seçkisiz örnekleme ve tabakalı örnekleme yöntemlerinin kullanıldığı, çalışmaların %80,72’sinde veri örneklem türünün öğrenci olduğu, bununda büyük bölümünü ilkokul öğrencilerinin oluşturduğu, lisansüstü öğrencilerle ilgili yapılan çalışma sayısının çok az olduğu bulguları yer almıştır. Ayrıca tezlerde veri toplama aracı olarak en fazla ölçek ve anketin kullanıldığı saptanmıştır. Konularına göre dağılıma bakıldığında "geniş ölçekli testlerde başarıyı etkileyen değişkenlerin" ilk sırada yer aldığı, ikinci sırada "tamamlayıcı (yeni) ölçme araç/yöntem/teknikleri"nin olduğu saptanmıştır.

Zhang ve Stock (2003) öğretmenlerin değerlendirme uygulamalarının yanı sıra, ölçme ve değerlendirmenin eğitim işlevi olarak öğretmen algılarını araştırmaktadır. 297 ilköğretim ve ortaöğretim de görevli öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kendilerini ne düzeyde yeterli algıladıkları ve ne tür ölçme ve değerlendirme uygulamaları yaptıklarını incelemiştir. Araştırmada öğretmenlerin öğretim yaptığı kademe yükseldikçe nesnel test

kullandığına, çoktan seçmeli testlere daha fazla yöneldikleri belirtilmiştir. Öğretmenlerin kıdemleri ne olursa olsun ölçme ve değerlendirme alanında aldıkları eğitim düzeyi ya da miktarı arttıkça bu alanda kendilerini daha yeterli hissettiklerini belirtmişlerdir.

Le Cornu ve Peters (2005) Güney Avustralya’da yapılandırmacılık temeline dayanan "Öğrenmeyi Öğrenmek" isimli uygulamalı bir çalışma yürütmüşlerdir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada, öğretmenler ve okul yöneticileriyle görüşmeler yapılmış, sınıflar gözlenmiş ve dokümanlar incelenip analiz edilmiştir. Araştırmada, öğrencilerin ve öğretmenlerin öğretme-öğrenme sürecine yeni yollarla katılmalarını sağlamaya çalışılmıştır. Bu projeye katılan olan öğretmenler, yapılandırmacılık felsefesine uygun olarak görüşlerini yenileme ve yeniden şekillendirmeleri için desteklemişlerdir. Araştırma sonucunda “Öğrenmeyi Öğrenmek” projesine dayanarak, öğrencilerin öğrenme sürecine katılım düzeylerinin, öğretmenlerinin kendi öğrenme süreçlerindeki katılım düzeyleriyle bağlantılı olduğu belirtilmiştir. Öğretmenler yapılandırmacı sınıflara geçişte gerekli değişiklikleri yapacaklarsa kendi öğrenmelerini sağlamak gerektiği sonucuna varmışlardır.

Gijbels, Watering, Dochy ve Bossche (2006) Öğrencilerin kendi öğrenme ortamlarına ilişkin algılarını araştırmak ve öğrencilerin öğrenme ortamlarıyla başa çıkma biçimleri üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla bir araştırma yayınlamışlardır. Bu araştırmanın katılımcıları, problem temelli müfredatta okuyan 229 öğrenci ve ders temelli müfredatta okuyan 188 öğrenci olmuştur. Bu çalışmada, yeni bir öğrenme ortamındaki öğrencilerin, geleneksel ders temelli bir ortama ilişkin algılarına göre daha yapılandırmacı olarak algılayıp algılamadığını incelenmiştir. Yapılandırmacı öğrenme ortamlarının yedi anahtar etkenden oluşan bir anket kullanılmıştır. Yeni bir öğrenme ortamındaki öğrencilerin, geleneksel ders temelli bir ortamdaki öğrencilerin algılarına göre daha yapıcı oldukları görülmüştür. Sonuç olarak, öğrencilerin algılarının öğrenmelerini etkilediği görülmüştür.

Shilon ve Schechter (2016) tarafından programların uygulanmasında okul önderlerinin rolüne ilişkin yaptıkları araştırmada, eğitim reformu gerçekleştirmek için okul önderlerinin süreci başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesine bağlı olduğunu belirtmişlerdir. Değişimin öncüleri ve sistemin bir parçası olarak idareciler, reform taleplerini yorumlar ve bunları bir anlam oluşturma süreci aracılığıyla okul uygulamalarına çevirirler. Eğitim politikalarının uygulanmasında okul idarecilerinin oynadıkları role çok az ilgi gösterildiği sonucuna varılmıştır. 21. yüzyılda okul müdürleri ve orta düzey önderler, okul reformu bağlamında

çeşitli sorumluluklarını yerine getirebilmek için geleneksel rollerini yeniden gözden geçirmeleri gerektiği vurgulanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Türkiye’de İlkokul programlarına yönelik yapılan araştırmaların tematik analizinin yapıldığı bu çalışmada sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biri olan tematik içerik analizi kullanılmıştır.

Tematik içerik analizi yöntemi, belirli bir konu ile ilgili yapılmış olan araştırmaların temalar veya belli çerçeve etrafında derlenip yorumlanmasıdır. Bu yöntem konunun bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını sağlar ve araştırma konularının eğilimini, öncelikli alanları ortaya çıkarılabilir. Balcı (2006)’ya göre içerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde veriler kavramsallaştırılır, organize edilir ve veriyi açıklayan temalar saptanır. Veriler sistematik bir şekilde kodlanarak nicelleştirilir ve sayısallaştırılır.

Evren ve Örneklem

Çalışma evrenini 2005-2018 yılları arasında, ilkokul programlarına yönelik yapılan bilimsel araştırmalar oluşturmaktadır. Bu kapsamda “2005-2018 yılları arasında Türkiye’de İlkokul Eğitim Programlarına yönelik yapılan, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişim olanağı bulunan tüm yüksek lisans ve doktora tezleri” evreni oluşturmaktadır. Çalışma evreninde 512 yüksek lisans ve doktora tezi yer almış, bunlardan paylaşıma açık olan 411’i incelenmiş, araştırma amacına uygun olarak 308 çalışma seçilmiştir. 103 çalışma ise bulgular ve sonuç itibarıyla araştırma sorularına yanıt bulunamaması nedeniyle çalışmada yer verilmemiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmalarda aranan en temel bileşenlerden biri araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğidir. Geçerlilik, ölçme aracının ölçmek istenen kavramı ne derecede doğru ölçtüğü olarak tanımlanır (Gürer, Dolu, Demir ve Köksal 2014). Kullanılan ölçeklerin açık ve anlaşılabilir olması geçerliliğe katkı sağlamaktadır. Güvenilirlik terimi, ölçümü rastgele yanlışlardan arındırılması olarak da bilinir ve ölçülmek istenileni, tutarlı bir şekilde ölçme olarak tarif edilebilir (Demirci ve Köseli, 2014). Güvenilirlik, geçerliliğe göre saptanması daha kolay denilebilir.

İçerik analizi yapılan bu araştırmada, geçerliliği ve güvenilirliği sağlamak için kullanılan matriste hedef başlıkların ölçme aracını kullanan farklı kişilerin de aynı bulgulara ulaşacağı şekilde hazırlanmıştır. Hazırlık aşamasında uzman görüşü alınmıştır. Matriste kullanılan kavramlar daha çok nicel verilerle gösterilebildiği için güvenilirliği test edilebilmektedir. Aynı ilke araştırma sonuçlarını temalara ayırırken de benimsenmiş, kavramların açık ve anlaşılır genel başlıklar olmasına özen gösterilmiştir. Bu da araştırmanın güvenilirliğinin göstergesidir.

Veri Toplama Araçları

2005-2018 yılları arasında İlkokul Programlarına yönelik tüm lisansüstü tezlere YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından ulaşılmıştır.

Araştırma sırasında “İlkokul Programları”, “İlköğretim Programları”, “Öğretim Programları” “Türkçe” “Matematik” “Müzik” “Fen Bilimleri” “Görsel Sanatlar” “Beden Eğitimi” “Hayat Bilgisi” “Sosyal Bilgiler” “Türkiye’de Eğitim Sorunları” anahtar kavramları ile tarama yapılmıştır. Tarama sonucu elde edilen çalışmalardan eğitim programlarını konu ve amaç edinen çalışmalar tespit edilmiş, bunlardan erişim izni olan araştırmalar örnekleme yer almıştır.

İlk aşamada araştırma hedefi belirlenmiştir. Bu kapsamda problem durumunu ortaya çıkaracak 10 soruya yer verilmiştir. Bu soruların cevabına ulaştırabilecek konu başlıkları belirlenip bir matris hazırlanmıştır. Kullanılan matris örneği Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11

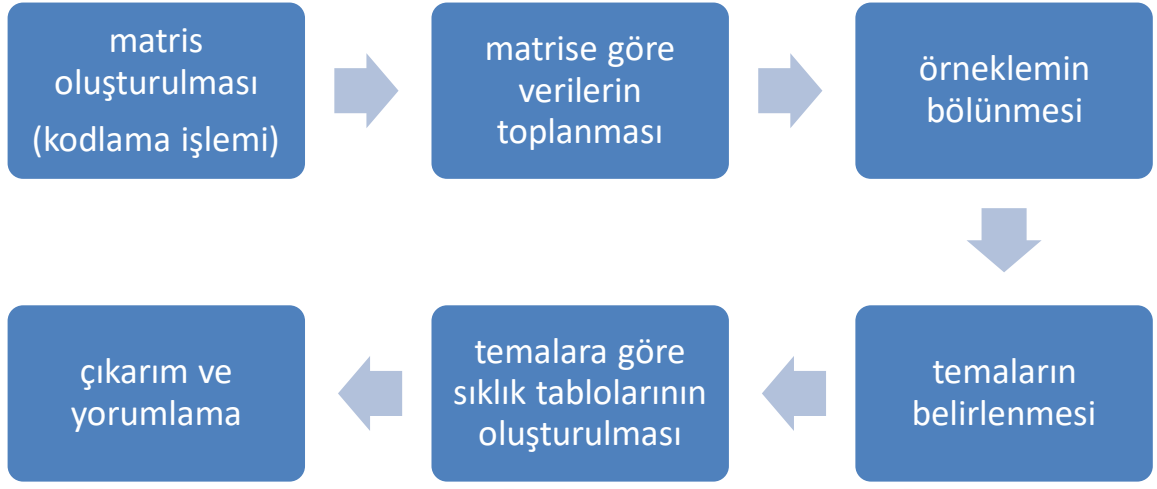
Araştırma Matris Örneği

Veri Başlıkları	Veriler
Yazar/Yıl	
Program	
Yöntem/Desen	
Örneklem	
Örneklem Büyüklüğü	
Veri Toplama Aracı	
Tespit Edilen Sorunlar	
Öneriler	

Verilerin Analizi

Tablo 11’de belirtilen matriste araştırmanın yapıldığı yıl, yazarı, araştırmanın hangi öğretim programına yönelik olduğu, amacı, örnekleme, yöntemi, en önemli bulguları ve öneriler yer almıştır. Araştırmalar taranmış, belirlenen başlıklara göre araştırmalarda yer alan veriler kodlamalar yapılarak kayıtlar tutulmuştur. Bu aşamadan sonra örneklemin bölünmesine karar verilmiştir. Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Müzik, Resim ve Beden Eğitimi olmak üzere her bir program ayrı ele alınarak kendi içinde değerlendirme yapılmıştır.

Üçüncü aşamada içerik analizlerinin verilerinin sayısallaştırılıp, değerlendirilebilmesi için temalar tespit edilmiştir. Temalar belirlenirken bütün araştırmalara uygun olabilecek başlıklar belirlenmesine özen gösterilmiştir. Belirlenen temalara göre matrislerden yararlanarak sıklık tabloları oluşturulmuştur. Son aşamada tablodaki verilere dayanarak çıkarımlarda bulunulmuş, yorumlanarak bir sonuca varılmaya çalışılmıştır.

Şekil 1. Verilerin toplanıp, işleme aşamaları

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya konu tezlerin yıl, program, yöntem, örneklem, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları ve amaçları bakımından nasıl bir eğilim gösterdiği, ayrıca araştırmalarda programlara ilişkin tespit edilen sorunlar ve öneriler ile ilgili bulgular yer almaktadır.

1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Araştırmaların eğitim programlarına göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Araştırmaların Eğitim Programlarına Göre Dağılımı

Programlar	n	%
Fen Bilimleri	53	17.2
Matematik	82	26.6
Türkçe	61	19.8
Hayat Bilgisi/Sosyal Bilgiler	64	20.7
Resim	19	6.1
Müzik	13	4.2
Beden Eğitimi	16	5.1

Tablo 12'ye göre örnekleme yer alan 308 lisansüstü tez incelenmiştir. İlkokul Matematik eğitim programı ile ilgili 82 tez bulunmaktadır. İlkokulun ilk üç sınıfında Hayat Bilgisi programının devamı olan Sosyal Bilgiler programı birlikte ele alınmış olup, bu iki programla ilgili 64 tez bulunmaktadır. Türkçe programı ile ilgili 61, ilkokulun 3 ve 4. sınıf düzeyinde verilen Fen Bilimleri programı ile ilgili 53, Resim programı ile ilgili 19, Beden Eğitimi programı ile ilgili 16 ve Müzik programı ile ilgili 13 tez bulunmaktadır.

Yapılan çalışmaların dağılımına bakıldığında ders saati fazla olan programlarla ilgili daha fazla çalışmanın bulunduğu, ders saati az olan programlarla ilgili daha az çalışma yapıldığı görülmektedir. Matematik programına yönelik araştırmaların diğer programlardan daha fazla bulunması matematik alanına gösterilen ilgiden kaynaklandığı söylenilebilir. Ayrıca alan öğretmenlerinin yeterli sayıda olmaması nedeniyle resim, müzik ve beden eğitimi gibi dersleri ilkokul düzeyinde sınıf öğretmenleri vermektedir. Resim, müzik ve beden eğitimi programlarına ilişkin çalışmalar yapan araştırmacıların orta öğrenim düzeyinde yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu nedenle ilkokul müzik, resim ve beden eğitimi programlarına ilişkin araştırma sayılarının diğer branşlara göre daha az sayıda kaldığı sonucuna varılabilir.

2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Araştırmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13

Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Fen Bilimleri		Matematik		Türkçe		Sosyal Bilgiler		Diğer Prog.	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2006	6	11.3%	10	12.2%	1	1.6%	6	9.4%	4	8.3%
2007	8	15.1%	9	11.0%	9	14.8%	13	20.3%	4	8.3%
2008	6	11.3%	10	12.2%	6	9.8%	4	6.3%	3	6.3%
2009	6	11.3%	7	8.5%	2	3.3%	6	9.4%	4	8.3%
2010	4	7.5%	12	14.6%	6	9.8%	5	7.8%	5	10.4%
2011	3	5.7%	3	3.7%	10	16.4%	4	6.3%	6	12.5%
2012	2	3.8%	8	9.8%	8	13.1%	2	3.1%	2	4.2%
2013	1	1.9%	3	3.7%	1	1.6%	4	6.3%	5	10.4%
2014	1	1.9%	4	4.9%	4	6.6%	1	1.6%	4	8.3%
2015	4	7.5%	4	4.9%	4	6.6%	8	12.5%	2	4.2%
2016	5	9.4%	4	4.9%	2	3.3%	5	7.8%	1	2.1%
2017	3	5.7%	3	3.7%	2	3.3%	5	7.8%	4	8.3%
2018	4	7.5%	5	6.1%	6	9.8%	1	1.6%	4	8.3%

Tablo 13’e göre araştırmaların yıllara göre dağılımı, yapılandırmacı yaklaşımı temel alan programın ilk uygulamaya konulduğu 2005 yılını izleyen ilk yıllarda daha yoğun olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri alanındaki çalışmaların %49’u, Matematik alanındaki çalışmaların %43,9’u, Türkçe alanındaki çalışmaların %29,5’i, Sosyal Bilgiler alanındaki çalışmaların %45,4’ü, Resim, Müzik ve Beden Eğitimi alanlarında yapılan, tabloda diğer başlığı ile bir arada verilen çalışmaların %31,2’si programın geçiş dönemi olarak kabul edebileceğimiz 2006-2009 yıl aralığında yapılmıştır. 2009 yılından sonra matematik, fen bilimleri ve sosyal bilgiler programlarına yönelik yapılan araştırmalarda azalma eğilimi

görüldürken, Türkçe, resim, beden eğitimi ve müzik programı araştırma sayılarının arttığı görülmüştür. 2013 ve 2014 yılları en az araştırmanın yer aldığı yıllar olurken, 2016 yılında programda yapılan değişiklik nedeni ile 2017 ve 2018 yıllarında yapılan araştırmalarda genel bir artış görülmektedir.

3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Araştırmaların araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14

Araştırmaların Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılımı

	Fen Bilimleri		Matematik		Türkçe		Sosyal Bilgiler		Diğer	
Yöntem	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Nicel	33	62.2%	51	62.1%	32	52.4%	40	62.5%	32	62.5%
Nitel	15	28.3%	25	30.4%	23	37.7%	18	28.1%	13	27%
Karma	5	9.4%	6	7.3%	6	9.8%	6	9.3%	3	6.2%

Araştırmalarda kullanılan yöntemlerin başında nicel araştırma yöntemi gelmektedir. Araştırmaların geneline bakıldığında Fen Bilimlerinde %62,2, Matematikte %62,1, Türkçe’de %52,4, Sosyal Bilgilerde %62,5, diğer programlarda ise %62,5 oranında tercih edilen yöntemin nicel yöntem olduğu görülmektedir. Nicel yöntemin ardında en çok kullanılan yöntem nitel yöntem olmuştur. Karma yöntemin ise en az kullanılan yöntem olduğu görülmektedir. İçerik analizi yapılan birçok araştırmada da nicel araştırmaların nitel araştırmalara göre daha çok kullanıldığı görülmektedir (Erdoğan, Kayır, Kaplan, Ünal, & Akbunar, 2015; Koç, 2015). Nicel yöntemin ölçme araçları, zaman ve ulaşılabilirlik açısından sağladığı avantajlardan dolayı araştırmacıların bu yönetime ilgi gösterdiği düşünülebilir.

4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Araştırmaların araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15

Araştırmaların Araştırma Desenlerine Göre Dağılımı

Desen	Fen Bilimleri		Matematik		Türkçe		Sosyal Bilgiler		Diğer	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yarı deneysel	3	5,7%	4	4,8%	-	-	3	4,8%	-	-
Tam deneysel	1	1,9%	9	10,8%	-	-	1	1,6%	2	3,6%
Zayıf deneysel	-	-	-	-	1	1,6%	-	-	-	-
Tarama-Betimsel	39	73,6%	60	72,3%	48	77,4%	49	79,0%	48	87,3%
Olgubilim	1	1,9%	1	1,2%	-	-	2	3,2%	-	-
Durum çalışması	4	7,5%	6	7,2%	3	4,8%	1	1,6%	4	7,3%
Alan yazın derleme	-	-	-	-	2	3,2%	-	-	-	-
Doküman analizi	5	9,4%	2	2,4%	6	9,7%	5	8,1%	-	-
Meta-analiz	-	-	1	1,2%	2	3,2%	1	1,6%	1	1,8%

Tablo 15’de yapılan araştırmaların desenlerine bakıldığında Fen Bilimleri %73,6, Matematik %72,3, Türkçe %77,4, Sosyal Bilgiler %79, Resim, Müzik ve Beden Eğitimi gibi diğer alanlarda %87,3 ile tarama yöntemi en çok kullanılan desen olmuştur. Tarama yönteminden sonra en çok kullanılan desen durum çalışması olup onu doküman analizi, tam deneysel desen izlemektedir. Genele bakıldığında en az tercih edilen desenler zayıf deneysel ve alan yazın

derleme olmuş ve bu iki deseni kullanan araştırmalara yalnızca Türkçe programında rastlanmıştır. Kısa sürede daha geniş kitlelere ulaşma olanağı sağlaması nedeni ile tarama yönteminin ülkemizde yapılan araştırmalar içerisinde daha çok kullanıldığı söylenilebilir (Çifci, 2018; Koç, 2015; Uyar, Ormancı, 2017).

5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Araştırmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Araştırmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Veri toplama aracı	Fen Bilimleri		Matematik		Türkçe		Sosyal Bilgiler		Diğer	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Anket	24	34.3%	42	40.4%	29	40.8%	36	51.4%	26	48.1%
Gözlem	4	5.7%	9	8.7%	3	4.2%	-	-	4	7.4%
Yapılandırılmış görüşme	2	2.9%	3	2.9%	2	2.8%	1	1.4%	6	11.1%
Yarı-yapılandırılmış görüşme	12	17.1%	14	13.5%	19	26.8%	17	24.3%	11	20.4%
Başarı testi	7	10.0%	14	13.5%	1	1.4%	5	7.1%	1	1.9%
Tutum ölçeği	15	21.4%	13	12.5%	4	5.6%	6	8.6%	3	5.6%
İnceleme formu	6	8.6%	9	8.7%	13	18.3%	5	7.1%	3	5.6%

Araştırmacıların kullandığı veri toplama araçlarına bakıldığında Fen Bilimleri %34,3, Matematik %40,4, Türkçe %40,8, Sosyal Bilgiler %51,4, Resim, Müzik ve Beden Eğitimi gibi diğer alanlarda %48,1 oranı ile anket en çok kullanılan veri toplama aracı olmuştur. Anketin alan araştırmalarında kısa sürede geniş kitlelere erişim sağlaması, kolay çözümlenebilmesi, geçerlilik ve güvenilirliğinin test edilebilir olması gibi avantajlarından

dolayı ülkemizde yapılan birçok araştırmada da en çok tercih edilen ölçme aracı olduğu görülmektedir (Toy, 2015; Göktaş vd. 2012). Anketten sonra en çok tercih edilen araç alanlara göre değişmekle birlikte genele bakıldığında yarı yapılandırılmış görüşme formu, tutum ölçekleri ve inceleme formları sırasıyla en çok kullanılan veri toplama araçları olmuştur. En az kullanılan veri toplama aracı ise yapılandırılmış görüşme olmuştur.

6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Araştırmaların örneklem grubuna göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Araştırmaların Örneklem Grubuna Göre Dağılımı

	Fen Bilimleri		Matematik		Türkçe		Sosyal Bilgiler		Diğer	
Örneklem Grubu	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Öğretmen	28	52.8%	33	40.2%	43	69.4%	39	60.0%	34	70.8%
Öğrenci	8	15.1%	23	28.0%	4	6.5%	13	20.0%	4	8.3%
Karma	10	18.9%	16	19.5%	6	9.7%	7	10.8%	5	10.4%
Kitap-döküman	5	9.4%	7	8.5%	9	14.5%	6	9.2%	4	8.3%
Veli	1	1.9%	3	3.7%	-	-	-	-	-	-
Yönetici –Müfettiş	1	1.9%	-	-	-	-	-	-	1	2.1%

Tablo 17 incelendiğinde çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı tüm alanlarda en fazla tercih edilen örneklem grubunun öğretmenler olduğu görülmektedir. Fen Bilimleri %52,8, Matematik %40,2, Türkçe %69,4, Sosyal Bilgiler %60, Resim, Müzik ve Beden Eğitimi gibi diğer alanlarda %70,8 oranında öğretmen grubu ile çalışıldığı görülmektedir. Benzer şekilde ülkemizde yapılan birçok araştırmada öğretmenlerin en çok tercih edilen veri toplama grubu olduğu görülmektedir (Koç, 2015; Karadağ, 2009). Örneklem seçiminde öğretmen grubunun ardından en çok tercih edilen çalışma grubu öğrencilerden oluşurken öğretmen, öğrenci, veli, yönetici, müfettiş, akademisyen gibi paydaşların ortak olarak yer aldığı çalışmalar karma grup

olarak en çok tercih edilen üçüncü örneklem grubu olmuştur. Karma örneklemin haricinde idarecilerin, müfettişlerin ve velilerin yer aldığı araştırmaların en az tercih edilen örneklem grubu olduğu görülmektedir. Maarif Müfettişlerinin görev yapısında zamanla değişikliklerin olması bu duruma neden olduğu düşünülebilir. Ancak eğitimin önemli paydaşlarından olan veliler ve idareci görüşlerinin, davranışlarının araştırmalara yansımadağı bulgular arasında yer almaktadır.

7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Araştırmaların örneklem grubu büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18

Araştırmaların Örneklem Grubu Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Örneklem Grubu	Fen Bilimleri		Matematik		Türkçe		Sosyal Bilgiler		Diğer	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1-10	2	4.2%	3	4.0%	2	3.8%	-	-	3	7.3%
11-50	5	10.4%	13	17.3%	14	26.4%	13	22.0%	12	29.3%
51-100	7	14.6%	8	10.7%	12	22.6%	6	10.2%	4	9.8%
101-300	20	41.7%	17	22.7%	20	37.7%	20	33.9%	17	41.5%
301-1000	12	25.0%	29	38.7%	5	9.4%	18	30.5%	4	9.8%
1001 +	2	4.2%	5	6.7%	-	-	2	3.4%	1	2.4%

Çalışmalarda örneklem grubunun büyüklüğüne bakıldığında 101-300 kişi aralığında örneklem barındıran çalışmalar Fen Bilimlerinde %41,7, Türkçe’de %37,7, Sosyal Bilgilerde %33,9 ve Resim, Müzik ve Beden Eğitimi gibi diğer alanlarda %41,5 en çok tercih edilen örneklem grubu olmuştur. Matematikte ise en çok tercih edilen aralık %41,7 ile 301-1000 örneklem büyüklüğü olmuştur. Sosyal Bilgilerde 1-10 arası, Türkçe’de ise 1000 üzeri örneklem büyüklüğüne ait çalışmaya rastlanmamıştır. Genele bakıldığında en az tercih edilen örneklem büyüklüğü 1-10 arası ve 1000 üzeri örneklem olmuştur.

8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Araştırmaların amacına göre dağılımı nasıldır?” alt problemine ilişkin bulgular her program için ayrı tablolar halinde gösterilmiştir. Fen bilimleri programına yönelik araştırmaların amacına göre dağılımı Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

Fen Bilimleri Programına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı

Amaç	n	%
Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi	25	47.2%
Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi	10	18.9%
Kazanım ve hedeflerin incelenmesi	9	17%
Programın uygulanmasında öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi	5	9.4%
Ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi	3	5.7%
Programın ölçme-değerlendirme öğelerinin incelenmesi	2	3.6%
Programın uzmanlar tarafından değerlendirilmesi	2	3.6%

Fen Bilimleri alanında yapılan araştırmalarda öğretmenlerin yeni program hakkındaki görüşlerini, uygulamada karşılaştıkları zorlukları, programın kabullenme ve uygulama boyutunu, olumlu veya olumsuz taraflarını yine öğretmenlerin bakış açısına göre ortaya koymayı amaçlayan çalışmalar “*Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi*” başlığı altında tabloda belirtilmiştir. Çalışmaların %47,2’si bu amaca yönelik olmuştur. Programın uygulayıcısı öğretmenler olduğu için, araştırmacıların öğretmen görüşlerine yönelik çalışmalara daha fazla yer verdiği söylenilebilir.

Fen Bilimleri programı içeriğinin, öğrencilerin bilişsel amaçlarına ulaşma düzeylerini, öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini, öğrenme süreçlerinin etkinliğini, öğrencilerin beceri ve yeteneklerini ortaya koyabilmelerine ne düzeyde katkı sağladığını belirlemeyi amaçlayan çalışmalar “*Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi*” başlığı ile belirtilmiştir. Çalışmaların %18,9’unun bu amaca yönelik yapıldığı görülmektedir. Programlarda hedef davranışları gerçekleşme düzeyini belirlemeğe dönük araştırmaların oranının düşük olduğu görülmektedir. Eğitim programlarının amaçlarına bakıldığında öğrenci merkezli bir program hazırlanmasına karşın, araştırmaların öğretmen merkezli yapıldığı söylenilebilir.

Fen Bilimleri programında yer alan kazanımların gerçekleşme düzeyi, uygulama şekilleri, yeni yaklaşımlara uygunlukları gibi ögeleri incelemeyi amaçlayan çalışmalar “*Kazanım ve hedeflerin incelenmesi*” başlığı altında yer almaktadır. Çalışmaların %17’si bu amaca yönelik yapılmıştır.

Programda yer alan yeni yaklaşımlara göre öğretmen yeterliliklerinin incelendiği, öğretmenlerin ders araç gereci olarak teknolojiyi kullanma düzeylerini belirlemeyi amaçlayan çalışmalar “*Programın uygulanmasında öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi*” başlığı altında yer almaktadır. Bu amaca yönelik çalışmalar %9,4 oranında yer almaktadır. Öğretmen yeterliliklerinin incelenmesini amaçlayan çalışmaların 2005-2012 yılları arasında yoğunluk kazandığı görülmektedir.

Yeni programa göre hazırlanan ders kitaplarının incelendiği çalışmalar %5,7, programın ölçme ve değerlendirme öğelerinin incelendiği çalışmalar %3, akademisyenler ve eğitim uzmanları tarafından programın değerlendirildiği çalışmalar %3 oranında olmak üzere en az yer alan araştırmalar olduğu görülmektedir.

Matematik programına yönelik yapılan araştırmaların amacına göre dağılımı Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20

Matematik Programlarına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı

Amaç	n	%
Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi	23	28.0%
Etkinlik-arac gereç kullanımlarının incelenmesi	17	20.7%
Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi	11	13.4%
Kazanım ve hedeflerin incelenmesi	11	13.4%
Ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi	8	9.8%
Programın ölçme-değerlendirme öğelerinin incelenmesi	5	6.1%
Programın veli görüşlerine göre değerlendirilmesi	4	4.9%
Programın uygulanmasında öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi	3	3.7%

İlkokul matematik programını inceleyen araştırmaları amacına göre sıraladığımızda tabloda görüldüğü üzere “*Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi*” ilk sırada yer almaktadır. Araştırmaların %28’i matematik programının uygulayıcısı olan öğretmenlerin süreç içerisinde karşılaştığı problemleri, programa dönük görüşlerini saptamayı amaçlamıştır.

Öğretmen görüşlerinin ardından ikinci sırada %20,7 ile programın içeriğindeki etkinliklerin uygulama süreçlerinin ve araç gereç kullanımının incelenmesini amaçlayan çalışmalar “*Etkinlik-arac gereç kullanımlarının incelenmesi*” başlığı altında yer almıştır. Matematik programında yer alan kazanımların ve hedeflerin uygunluklarının incelendiği “*Kazanım ve hedeflerin incelenmesi*” %13,4’lük oran ile amaçlar arasında yer almaktadır. Yine matematik programında yer alan hedef ve kazanımların öğrenciler üzerindeki etkilerini saptamayı amaçlayan “*Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi*” başlığı altında %13,4 oranı ile yer almaktadır. Bu üç amaca bakıldığında matematik programına yönelik yapılan araştırmaların öğrenci merkezli çalışmalar olduğu sonucuna varılabilir.

Örneklemdaki çalışmaların %9,8’ini ders ve çalışma kitaplarını inceleyen araştırmalar oluştururken, %6,1’ini programın ölçme ve değerlendirme öğelerinin incelenmesini amaçlayan araştırmalar oluşturmaktadır. Programa ilişkin veli görüşlerinin incelenmesini amaçlayan çalışmalar %4,9 oranında yer alırken, programın uygulama sürecinde öğretmen yeterliliklerinin incelenmesini amaçlayan araştırmalar %3,7 oranında en az yer alan araştırmalar olmuştur.

Türkçe programlarına yönelik araştırmaların amacına göre dağılımı Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21

Türkçe Programlarına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı

Araştırmaların Amacı	n	%
İlk okuma yazma öğretimini konu edinen araştırmalar	32	52.5%
Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi	8	13.1%
Ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi	8	13.1%
Kazanım ve hedeflerin incelenmesi	7	11.5%
Etkinlik-araç gereç kullanımlarının incelenmesi	4	6.6%
Programa ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesi	1	1.6%
Programın ölçme-değerlendirme öğelerinin incelenmesi	1	1.6%

Amaca göre dağılımda Türkçe programı diğer programlardan farklı bir dağılım göstermiştir. Türkçe programı araştırmalarının %52,5’inde “*İlk okuma yazma öğretimini konu edinen araştırmalar*” amaç olarak belirlenmiştir. Türkçe programında 2005 yılında yapılan değişikliklerde dik temel harflerle yazı ve cümle yöntemi ile okuma programdan çıkarılmış, yerine ses temelli cümle yöntemi ve bitişik eğik yazı yöntemi getirilmiştir. Bu yöntemin yeni olması, yöntemi uygulamada yaşanan aksaklıklar, zorluklar süreç içerisinde çokça tartışılmıştır. Bu nedenle Türkçe programına yönelik araştırmalar içerisinde en fazla araştırma ilk okuma yazma konusunda yapılmıştır denilebilir.

Diğer programlarda ilk sırada bulunan, “*Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi*” amacı %13,1’lik oran ile ikinci sırada yer almıştır. Bunun sebebi ilk okuma yazma sistemindeki köklü değişikliktir. Ayrıca ilk okuma yazma öğretimini konu edinen araştırmalarında öğretmen merkezli bir yaklaşımla yapıldığı görülmektedir.

Ders kitaplarının incelendiği araştırmalar “*Ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi*” başlığı ile %13,1 oranında yer almıştır. “*Kazanım ve hedeflerin incelenmesi*” %11,5 ile, “*Etkinlik-araç gereç kullanımlarının incelenmesi*” %6,6 ile amaçlarda yer almıştır. Bu üç amaca bakıldığında programın hedeflerine ulaşmada yardımcı bileşenleri incelemeyi amaçlayan yeterince araştırma bulunmaktadır denilebilir.

Araştırmalar içerisinde %1,6'lık oranlarla “Programa ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesi” ve “Programın ölçme-değerlendirme öğelerinin incelenmesi” amaçları yer almıştır. Türkçe programına yönelik yapılan araştırmalarda ölçme ve değerlendirme konusu diğer çalışmalar içerisinde yer alsada, tek başına araştırma konusu olarak en az yer alan amaç olduğu görülmektedir.

Sosyal Bilgiler (Hayat Bilgisi) programına yönelik araştırmaların amaca göre dağılımı Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22

Sosyal Bilgiler Programlarına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı

Amaç	n	%
Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi	26	39.4%
Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi	13	19.7%
Kazanım ve hedeflerin incelenmesi	10	15.2%
Etkinlik-araç gereç kullanımlarının incelenmesi	8	12.1%
Ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi	6	9.1%
Programın uygulanmasında öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi	1	1.5%

Sosyal bilgiler programlarına yönelik araştırmaların amacına göre dağılımına bakıldığında araştırmaların %39,4’ünde “Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi” amaçlanmıştır. Bu sonuç diğer programlarla benzerlik göstermektedir. Programın öğrenci tutum ve davranışlarına yansımaları belirlemeyi amaçlayan çalışmalar %19,7 oranı ile “Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi” başlığı ile yer almıştır. Program içeriğinde yer alan kazanımların uygunluğunu belirlemeyi amaçlayan çalışmalar ise “Kazanım ve hedeflerin incelenmesi” başlığı ile %15,2 oranında araştırmalar içerisinde yer almıştır.

Programın uygulanma aşamasında araç gereç ve etkinlik kullanım durumlarını belirlemeyi amaçlayan araştırmalar “Etkinlik-araç gereç kullanımlarının incelenmesi” başlığı ile %12,1 oranında araştırmalar içerisinde yer almıştır. “Ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi” amacıyla hazırlanan %9,1 oranında çalışma bulunurken, “Programın uygulanmasında öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi” amacını taşıyan %1,5 oranında çalışma ile en az yer

alan amaç olmuştur. Sosyal bilgiler programı araştırmalarının amaçlarına göre incelendiğinde fen bilgisi ve matematik programı araştırmaları ile benzer sonuçlara sahip olduğu görülmektedir.

Resim (Görsel Sanatlar) programına yönelik araştırmaların amacına göre dağılımı Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23

Resim (Görsel Sanatlar) Programına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı

Amaç	n	%
Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi	9	47.4%
Etkinlik-araç gereç kullanımlarının incelenmesi	3	15.8%
Programın genel değerlendirmesi	3	15.8%
Programın uygulanmasında öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi	2	10.5%
Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi	2	10.5%

Resim programına yönelik araştırmaların amacına göre dağılımına bakıldığında %47,4’ünün “*Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi*” olduğu görülmektedir. Çalışmalar amaçları bakımından sıralandığında ikinci sırada %15,8 ile “*Etkinlik-araç gereç kullanımlarının incelenmesi*” yer almaktadır. Diğer programlardan farklı olarak resim programının genel değerlendirilmesinin yapıldığı araştırmalar %15,8 oranında “*Programın genel değerlendirmesi*” amacıyla yer almıştır. Bu amaçları %10,5 ile “*Programın uygulanmasında öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi*” ve “*Yeni programın öğrenci üzerindeki etkileri*” izlemiştir.

Resim programı ile ilgili araştırmaların amaçlarına göre dağılımına bakıldığında diğer programlarla benzerlikler gösterdiği, öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ağırlıklı olduğu söylenilebilir. Bunun yanında programın genel olarak değerlendirilmeye çalışıldığı çalışmalar da resim programında yer almaktadır.

Müzik programına yönelik araştırmaların amacına göre dağılımı Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24

Müzik Programına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı

Amaç	n	%
Program uygulanmasında öğretmen görüşlerini belirlenmesi	7	53.8%
Ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi	3	23.1%
Etkinlik-araç gereç kullanımlarının incelenmesi	2	15.4%
Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi	1	7.7%

Müzik programına yönelik araştırmaların amacına göre dağılımına bakıldığında %53,8 ile en fazla araştırma amacının “*Program uygulanmasında öğretmen görüşlerini belirlemek*” olduğu görülmektedir. Ardından %23,1 ile “*Ders ve çalışma kitaplarının incelenmesi*” amacı yer almaktadır. “*Etkinlik- araç gereç kullanımlarının incelenmesi*” %15,4 oranı ile “*Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi*” %7,7 oranı ile en az yer alan amaçlar olmuştur.

Müzik programı araştırmalarının amaçları yönünden dört başlık altında sıralandığı görülmektedir. Konu çeşitliliğinin az olması bu alanda yapılan araştırmaların sayısının az olması ile açıklanabilir.

Beden eğitimi (Oyun ve Fiziksel Etkinlik) programına yönelik araştırmaların amacına göre dağılımı Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25

Beden Eğitimi (Oyun ve Fiziksel Etkinlik) Programına Yönelik Araştırmaların Amacına Göre Dağılımı

Amaç	n	%
Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi	10	62.5%
Programın uygulanmasında öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi	2	12.5%
Etkinlik- araç gereç kullanımlarının incelenmesi	2	12.5%
Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi	1	6.3%
Programın genel değerlendirilmesi	1	6.3%

Beden eğitimi programına yönelik araştırmaların amacına göre dağılımına bakıldığında “Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi” %62,5 oranı ile en fazla yer alan amaç olmuştur. “Programın uygulanmasında öğretmen yeterliliklerinin incelenmesi” ve “Etkinlik- araç gereç kullanımlarının incelenmesi” amaçları %12,5 oranları ile yer alırken, “Programın öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi” ve “Programın genel değerlendirilmesi” amaçları %6,3 oranı ile en az sayıda yer alan amaçlar olmuştur.

Beden eğitimi programı araştırmalarında da diğer programlarla benzer şekilde en fazla öğretmen görüşlerine yönelik araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Araştırma sayılarının sınırlı olması konu çeşitliliğinin de sınırlı olmasına neden olmuştur denilebilir.

9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

“İlkokul programına yönelik araştırmalarda belirlenen sorunlar nelerdir?” alt problemine ilişkin bulgular her program için ayrı tablolar halinde yer almaktadır. İncelenen araştırmaların sonuçlarında tespit edilen sorunlar temalara ayrılmıştır. Fen Bilimleri programına yönelik tespit edilen sorunlar Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26

Fen Bilimleri Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar

Sorunlar		n	%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Ders araç gereçleri ve laboratuvar eksikliği	25	47.2%
	Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	19	35.8%
	Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi	13	24.5%
	Programda yer alan etkinliklerin uygulanmaması	13	24.5%
	Öğretmenlerin teorik bilgiyi pratiğe çevirememesi	8	15.1%
	Sınıfların kalabalık olması	5	9.4%
İçerik	Zamanın uygulamada yetersiz kalması	15	28.3%
	Ders kitapları ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi	13	24.5%
Hedef	Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması	19	35.8%
Değerlendirme	Değerlendirme ölçütlerinin hepsinden yararlanılmaması	15	28.3%
Diğer	Velilerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	4	7.5%
	Müze eğitiminden yararlanılmaması	1	1.9%
	Programda bireysel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmaması	1	1.9%

Fen Bilimleri Programını konu edinen araştırmaların sorun gruplarını incelediğimizde en fazla sorunun öğrenme öğretme sürecinde yer aldığı görülmektedir. Bu tema altında “*Ders araç-gereçleri ve laboratuvar eksiklikleri*” sorunu araştırmaların %47,2’sinde tespit edilmiştir. Okullarda etkinlik yapabilecek araç ve gereçlerin bulunmadığı ya da yeteri kadar malzemeye sahip olunmadığı belirtilmiştir. Etkinlik yapabilmek için gereksinim duyulan araç-gereçlere ulaşmanın güçlüğünden söz edilmiştir. Araştırmacıların 8’i inceleme yaptıkları okullarda laboratuvar bulunmadığını belirtmişlerdir. Laboratuvar bulunan okullarda da araç-gereç eksikliklerinin olduğu belirtilmiştir.

Çalışmalar içerisinde en çok belirtilen ikinci sorun “*Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması*” dır. Bu sorun programın ilk uygulanmaya başladığı 2006-2008 döneminde daha yoğun şekilde belirtilmiş olsa da 2016-2018 yıllarında da bu sorunun az da olsa tespit edildiği görülmektedir. Sorun kaynağı olarak araştırmacılar hizmet içi eğitimin yeterince verilmediğini, verilen eğitimlerin yüzeysel olup öğretmenler tarafından tam anlamıyla anlaşılmadığı, programın felsefesinin doğru bir şekilde kavratılmadığı, teorik eğitim alan öğretmenlerin bu bilgiyi uygulamaya dönüştüremediği belirtilmiştir.

Araştırmaların %24,5’inde “*Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi*” sorunu yer almaktadır. Öğretmenlerin yeni programı benimseyememesi, programın felsefesini kavrayamamaları, program hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları ya da alışkanlıklardan vazgeçememe gibi nedenlerden dolayı yeni programa karşı direnç gösterdikleri tespit edilen sorunlar arasındadır. 2017 ve 2018 yıllarında yapılan araştırmalarda da benzer sorunlara rastlanması değişime karşı direnç olduğu, bazı öğretmenlerin alışkanlıklarına devam ettiğini göstermektedir. Benzer şekilde araştırmaların %24,5’inde belirtilen “*Programda yer alan etkinliklerin uygulanmaması*” sorunu da geleneksel yöntemlerde ısrar etmek, zaman yetersizliği gibi nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin lisans ve hizmet içi eğitimlerle edindikleri alan bilgilerini sınıfta uygulamada güçlük çekmeleri araştırmalarda sıkça belirtilmiştir. Araştırmaların %15,1’inde “*Öğretmenlerin teorik bilgiyi pratiğe çevirememesi*” sorununu yer almıştır. Öğretmenlerin yeni yaklaşımda rehber olması, yol gösterici olması gerekliliğini bildikleri halde bunu uygulamakta güçlük çektiği, ders sürecinde sıklıkla öğretmen odaklı anlatıma geçtiği belirtilmiştir.

Öğrenme-öğretmen süreci temasında yer alan bir diğer sorun da “*Sınıfların kalabalık olması*”dır. Araştırmaların %9,4’ünde sınıf mevcutlarının programı uygulamanın önünde engel olduğu, etkinliklerin kalabalık sınıflarda uygulanabilir olmadığı, her öğrenciye yeterince söz hakkı verilemediği belirtilmiştir.

Öğrenme-öğretme süreci temasının ardından en fazla sorun kaynağı içerik temasında yer almaktadır. Araştırmaların %28,3’ünde “*Zamanın uygulamada yetersiz kalması*” sorunu belirtilmiştir. Konuların belirtilen sürede yetiştirilemediği, zaman planlamasının uygun olmadığı, ders saatlerinin yeterli olmaması gibi sorunlar araştırmalarda tespit edilmiştir. Aşağıdaki çizelgede ayrıntıları verilen konu, kazanım ve ders süreleri incelendiğinde 2005 yılı

4. Sınıf programında 144 ders saatinde 178 kazanım planlanmışken, 2013 yılı programında 108 ders saatinde 46 kazanım planlanmıştır. Buna göre sorun kaynağını 2005 yılı programının oluşturduğu sonucuna varılabilir.

Aşağıdaki çizelgelerde 2005, 2013 ve 2018 fen bilimleri programlarının kazanım sayıları ve süreleri yer almaktadır. Çizelgeler karşılaştırıldığında kazanım sayılarının ve sürelerinin yıllara göre daha uygulanabilir bir düzeye getirildiği söylenebilir.

	2005		2013		2018	
	Kazanım	Saat	Kazanım	Saat	Kazanım	Saat
3. Sınıf	-	-	32	108	36	108
4. Sınıf	178	144	46	108	46	108

Şekil 2. Fen bilimleri programı kazanım ve süre çizelgesi

Karşılaşılan sorunlar arasında “*Ders kitapları ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi*” de %24,5 oranında yer almaktadır. Ders kitaplarının yeni programın gerekliliklerine göre düzenlenmediği, kitap içerisinde yer alan etkinliklerin uygulanabilir olmadığı, hedef kazanımların tamamını kapsamadığı, görsellerin yaş gruplarının ilgi ve dikkatlerine göre hazırlanmadığı gibi sorunlar belirtilmiştir.

Programın hedef ve kazanımlarının gerçekleşme düzeyinin incelendiği araştırmalarda “*Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması*” sorunu araştırmaların %35,8’inde yer almıştır. Kazanımların öğrencilerin tümünü kapsayıcı olmadığı, öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin dikkate alınmadığı, öğrenci becerilerinin üzerinde kazanımların bulunduğu, tüm öğrenme alanlarına hitap etmediği, araştırmacılar tarafından belirtilmiştir.

Araştırmaların %28,3’ünde “*Değerlendirme ölçütlerinin hepsinden yararlanılmaması*” sorun olarak yer almıştır. Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak birçok ölçme aracı kullanılabilir. Fakat yapılan araştırmalarda değerlendirme araçlarından yeterince yararlanılmadığı, çoğunlukla aynı tip araçların kullanıldığı, tespit edilmiştir. Öğretmenlerin alternatif ölçme araçları yerine geleneksel ölçme araçlarını kullanıyor olması araştırmalarda sorun olarak bulgular arasında yer almaktadır. Aşağıdaki şekilde Milli Eğitim Bakanlığı

program tanıtım kılavuzunda yer alan ölçme ve değerlendirme tekniklerinin karşılaştırması verilmiştir.

Geleneksel Teknikleri	Alternatif Teknikler
•Çoktan seçmeli testler •Doğru-yanlış sorular •Eşleştirme soruları •Boşluk doldurma •Kısa cevaplı yazılı yoklama •Uzun cevaplı yazılı yoklama •Soru-cevap	•Performans değerlendirme •Öğrenci ürün dosyası (portfolyo) •Kavram haritası •Yapılandırılmış grid •Tanılayıcı dallanmış ağaç •Kelime ilişkilendirme •Proje •Drama •Görüşme •Yazılı röportaj •Gösteri •Poster •Akran değerlendirme •Kendi kendini değerlendirme

Şekil 3. Geleneksel ve alternatif ölçme, değerlendirme tekniklerinin karşılaştırması

Diğer teması altında araştırmalarda programın yapısal sorunlarının haricinde, çevresel etkenlerin yer aldığını söyleyebiliriz. Programın uygulanma sürecinde veli ögesinin ön plana çıktığı, araştırmaların %7,5’inde, “*Velilerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması*” sorun olarak belirtilmiştir. Velilerin yeni program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, velilerin öğrenciye destek olma sürecini olumsuz etkilediği, öğrenme sürecine katkı sağlamak isterken karışıklığa yol açtığı araştırmalarda belirtilmiştir. Bir diğer sorun olarak programının üzerinde durduğu olgulardan olan müze ve çevre eğitimine yeterince önem verilmeme olmuştur. Araştırmaların %1,9’unda “*Müze eğitiminden yararlanılmaması*” yer almıştır. Bulunduğu bölgede müze, araştırma merkezi, bilim merkezi gibi eğitici mekanlar olmasına karşın çeşitli gerekçelerle bu imkanlardan yararlanılmadığı belirtilmiştir. “*Programda bireysel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmaması*” sorunu da araştırmaların %1,9’unda belirtilmiştir. Programın coğrafi bölge farklılıklarını dikkate almadığı gibi bireysel farklılıklarda özen gösterilmediği eleştirisi az da olsa karşılaşılan sorunlar arasında yer almaktadır.

Matematik programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlar Tablo 27’de verilmiştir.

Tablo 27

Matematik Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar

Sorunlar		n	%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	26	31.7%
	Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi	21	25.6%
	Ders araç gereçleri ve laboratuvar eksikliği	19	23.2%
	Sınıfların kalabalık olması	14	17.1%
	Öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeyleri düşüktür	9	11%
İçerik	Ders kitapları ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi	19	23.2%
	Zamanın uygulamada yetersiz kalması	18	22%
	Kılavuz kitapların ve öğretmene yardımcı olacak kaynak kitapların yetersizliği	1	1.2%
Değerlendirme	Değerlendirme ölçütlerinin hepsinden yararlanılmaması	17	20.7%
Diğer	Velilerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	11	13.4%
	Programda bireysel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmaması	4	4.9%
Hedef	Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması	8	9.8%

Matematik programını konu edinen 82 çalışma incelenmiş olup, tespit edilen sorunlar temalar halinde tabloda sıralanmıştır. Çalışmaların %31,7'sinde “*Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması*” sorun olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerin yeni programın felsefesini, ilkelerini yeterince kavrayamadıkları, yeni yaklaşıma uygun yöntem ve teknikler hakkında yeterince bilgiye sahip olmadıkları, kılavuz kitapların, öğrenci ders ve çalışma kitaplarının kullanımı, öğrenci ürün dosyaları ile ilgili ne yapacaklarını bilememeleri, ölçme ve değerlendirme türleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları araştırmalarda sıkça belirtilen sorunlardır. Bu problemlerin kaynağı olarak hizmet öncesi eğitimlerinde yeni

programa ilişkin eğitim almayan eğitimcilerin yeterli düzeyde hizmet içi eğitim de alamamış olması gösterilebilir.

Çalışmalarda yer alan ikinci sorun “*Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi*” olarak yer almıştır. Çalışmaların %25,6’sında öğretmenlerin alışkın olduğu sunum tekniğini kullandığı, yeni programın içeriğinde olan yöntem ve teknikleri kullanmadıkları, ölçme ve değerlendirme tekniklerinden klasik tarzdaki ölçme araçları dışında başka araçları kullanmadıkları belirtilmiştir. Uygulama aşamasında öğrencilerin ön planda olması beklenirken, öğretmenlerin etkinlikleri öğrencilere yaptırmadıkları, öğrencilerin araç gereç kullanımına fırsat verilmediği, etkinliklerde öğretmenlerin daha etkin, öğrencilerin durgun durumda yer aldığı belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmenlerin değişime karşı bir direnç gösterdikleri, teknolojik araçları kullanma konusunda isteksiz olmaları çalışmalar içerisinde tespit edilen sorunlar arasında yer almaktadır.

Matematik programını uygulamada en çok karşılaşılan diğer bir problemde %23,2 oranı ile “*Ders araç gereç eksikliği*” olarak belirtilmiştir. Onluk taban blokları, birim küpler, geometri tahtası, örüntü blokları, simetri aynası, tangram, kesir takımı, şeffaf kesir kartları, geometri şeritleri, geometrik cisimler seti, şeffaf sayma pulları, izometrik kağıtlar gibi öğrencilerin etkinliklerde kullanabilecekleri araç, gereç ve araç gereçlerin eğitim kurumlarında bulunmaması veya yeterince bulunmaması karşılaşılan sorunlardır. Bu soruna benzer şekilde çalışmaların %1,2’sinde de “*Kılavuz kitapların ve öğretmene yardımcı olacak kaynak kitapların yetersizliği*” belirtilmiştir.

Okulun fiziki imkanlarının kısıtlı olması, sınıf mevcutlarının kalabalık olması araştırmalarda sıklıkla karşılaşılan problemler arasındadır. Araştırmaların %17,1’inde “*Sınıfların kalabalık olması*” yer almıştır. Matematik programına yönelik yapılan araştırmaların %11’inde “*Öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeyleri düşüktür*” sorunu tespit edilmiştir. Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) sonuçlarında da öğrencilerin matematik becerilerini gerçekleştirme düzeylerinin bu sorunla örtüştüğü görülmektedir.

İçerik temasına ilişkin sorunlara bakıldığında çalışmaların %23,2’sinde “*Ders kitaplarının ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi*” en sık karşılaşılan sorunlardan biri olmuştur. Kitap görsellerinin ilgi çekici olmadığı, alıştırma ve etkinliklerin yeterince anlaşılır olmadığı belirtilmiştir. Bitişik eğik yazı ile okuma yazmaya başlayan 1.sınıf öğrencilerinin düz yazı ile hazırlanan matematik kitaplarını okuyamamaları,

etkinliklerin program içeriği ile uygun olmaması gibi sorunlar çalışmalar içinde yer almıştır. 1.sınıf matematik ders kitabına ait görsel aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4. 1. Sınıf matematik ders kitabı örnek sayfa

Araştırmaların %22'sinde "Zamanın programı uygulamada yetersiz kalması" sorun olarak belirtilmiştir. Öğrenci merkezli olan bu programı uygulamakta kazanım ve süre denkleğinin uygun olmadığı, sürenin yetersiz kaldığı çalışmalarda tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda yıllara göre kazanım ve ders saatlerinin değişimi gösterilmektedir. Bu değişikliğe bakıldığında zaman ve kazanım planlamasında öğretmenlerin beklentilerine uygun düzenlemeler yapıldığını söyleyebiliriz. Matematik Programı kazanım sayıları ve sürelerinin zaman içerisinde değişimini gösteren çizelge aşağıda yer almaktadır.

	2005		2009		2015		2018	
	Kazanım	Saat	Kazanım	Saat	Kazanım	Saat	Kazanım	Saat
1. Sınıf	43	144	44	144	45	180	36	180
2. Sınıf	59	144	59	144	57	180	50	180
3. Sınıf	76	144	69	144	70	180	72	180
4. Sınıf	91	144	84	144	80	180	71	180

Şekil 5. Matematik programı kazanım ve süreleri

Çalışmalarda belirlenen problemlerden biri de “Değerlendirme ölçütlerinin hepsinden yararlanılmaması” olmuştur. Çalışmaların %20,7’sinde öğretmenlerin programa uygun olan birçok ölçme aracı varken yalnızca klasik soru, çoktan seçmeli soru tekniği gibi birkaç ölçme aracını kullandığı sorunlar arasında yer almıştır. Bunun yanında öğretmenlerin ölçme kavramları konusunda karışıklıklar yaşadığı, konuya uygun ölçme aracı belirlemede güçlük yaşadıkları, değerlendirme aşamasında yeterli dönütün öğrencilere verilmediği belirtilmiştir.

Diğer teması altında toplanılan sorunların başında %13,4 oranı ile “Velilerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması” gelmektedir. Velilerin yeni programı tanımamaları sonucu yanlış yönlendirme yaptıkları, öğrencilerin kafa karışıklığına neden oldukları gibi sorunlar belirtilmiştir. Bununla birlikte çalışmaların %4,9’unda da “Programda bireysel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmaması” yer almıştır.

Hedef teması altında yer alan sorun ise “Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması” olmuştur. Çalışmaların %9,8’inde kazanımların yaş grup özellikleri ile uyumsuz olduğu gibi sorunlar tespit edilmiştir.

Türkçe programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlar Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28

Türkçe Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar

Sorunlar		n	%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Öğrencilerin Bitişik El Yazısı ve Ses Temelli Cümle Yönteminde zorlanması	30	49.2%
	Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	16	26.2%
	Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi	10	16.4%
	Sınıfların kalabalık olması	11	18%
	Dil bilgisi öğretiminin gerçekleşmemesi	8	13.1 %
	Ders araç-gereçleri eksikliği	5	8.2%
İçerik	Ders kitapları ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi	21	34.4%
	Zamanın uygulamada yetersiz kalması	5	8.2%
Diğer	Velilerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	7	11.5%
	Programda bireysel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmaması	6	9.8%
	Okula başlama yaşının düşmesi	3	4.9%
Hedef	Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması	12	19.7%
Değerlendirme	Değerlendirme ölçütlerinin hepsinden yararlanılmaması	7	11.5%

Tablo 28 incelendiğinde en fazla tespit edilen sorun öğrenme öğretme süreci temasında yer almaktadır. Bu temada yer alan sorunların başında da yeni uygulamaya konulan “Bitişik Eğik Yazı” ve “Ses Temelli Cümle Yöntemi” yer almıştır. Öğretmenlerin ilk kez karşılaştıkları bu yöntemlerden kaynaklanan sorunlar araştırmaların %49,2’sinde yer almıştır. Ses temelli cümle yöntemi ile ilgili olarak okuma hızının düşmesi, uzun metinlerde anlam bütünlüğünü koruyamamaları, hecelemelerde sık sık yanlış yapıldığı, okurken sesleri çıkarmaya ağırlık verildiği için okuduğunu anlama konusunda sorun yaşandığı çalışmalarda öne çıkan

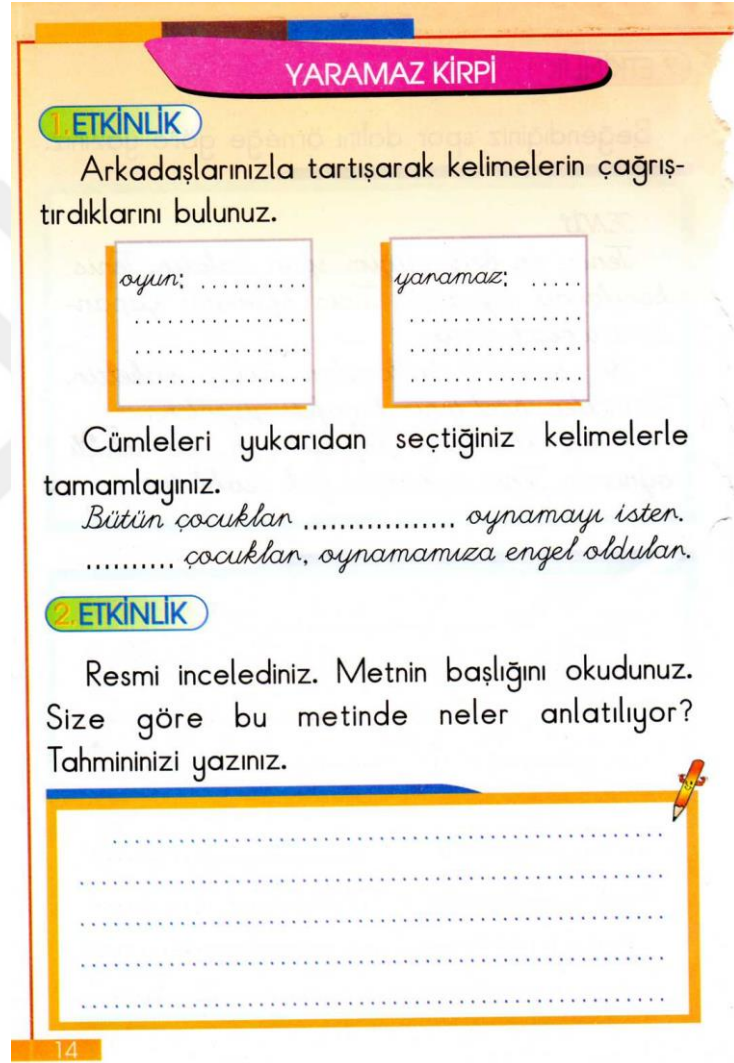
sorunlardır. Belirtilen sorunlardan en yoğun yer alanı ise bitişik eğik yazı ile ilgili sorunlardır. Bitişik eğik yazı yönteminde yazıların yavaş yazılması, okunaksız olması, satır sonuna sığmayan heceyi doğru yerden ayıramaması, harflerin iç içe girmesi, harf bağlantılarının zor olması, yazı yazarken elin ağrması ya da öğrencilerin çabuk yorulması, eğik yazılamaması, harflerin kuralına uygun yazılamaması, yazının güzel görünmemesi, noktalı harflerin noktasının konulmasının unutulması gibi birçok sorun belirtilmiştir. Bitişik eğik yazı ile ilgili yaşanan bu sorunlar devamında branş öğretmenlerinin kendi derslerinde düz yazı kullanımına izin vermeleri, bazı öğretmenlerin birinci sınıftan sonra düz yazı kullanımına izin vermeleri gibi uygulamada farklılıklara yol açmıştır. MEB, 2017’de aldığı bir kararla 2017-2018 Eğitim Öğretim döneminde bitişik eğik yazı tercihinin öğretmenlere bırakmış, 2018-2019 Eğitim Öğretim döneminde ise bitişik el yazı uygulamasını tamamen kaldırıp dik temel harflere geçiş yapılmıştır.

Türkçe programına dönük araştırmaların %26,2’sinde “*Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması*” sorun olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerin yeni programın uygulaması hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, özellikle ilk okuma yazma eğitime yönelik bilgi eksikliği olduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, elverişsiz ortam gibi gerekçelerle değişime direnmeleri, geleneksel yöntemlerle, öğretmen merkezli olarak sürece devam etmeleri araştırmalarda belirtilmektedir. Çalışmaların %16,4’ünde “*Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi*” sorun olarak yer almaktadır. Karşılaşılan bir diğer sorunda “*Sınıfların kalabalık olması*”dır. Fiziki koşulların yetersiz olması, birleştirilmiş sınıflar, ders ortamının öğrenci merkezli sisteme uygun olmadığı gibi sorunlar araştırmaların %18’inde yer almıştır.

Türkçe araştırmalarında bir diğer dikkat çeken sorun “*Dil bilgisi öğretiminin gerçekleşmemesi*” başlığı ile %13,1 oranı ile çalışmalarda belirtilmiştir. Bitişik eğik yazı ve ses temelli cümle yöntemi ile ilk okuma yazma eğitimi alan öğrencilerin hecelere ayırma, noktalama işaretlerini sık sık unutma gibi sorunların yaşandığı, bunun yanında yeni yaklaşımda dil bilgisi öğelerinin hissettirme ve buluş yolu ile kazandırılmaya çalışılmasının kazanım hedeflerine ulaşılmasını engellediği belirtilmiştir. Araştırmaların %8,2’sinde ise “*Ders araç gereç eksikliği*” sorun olarak görülmüştür.

Türkçe programında en çok belirtilen sorunlardan biride ders kitaplarının programa uygun düzenlenmemiş olmasıdır. Çalışmaların %34,4’ünde “*Ders kitaplarının ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi*” belirtilmiştir. Etkinliklerin dersin amaç ve

kazanımlarına uygun olmadığı, etkinliklerde dengeli bir dağılımın olmadığı, uzun zaman aldığı, kitap görsellerin ilgi çekici olmadığı gibi sorunlar araştırmalarda yer almıştır. Özellikle ilk okuma yazma eğitiminin verildiği 1.sınıf Türkçe kitaplarında yeterli çizgi ve harf çalışmalarına yer verilmediği, görsellerin yaş grubuna uygun olmadığı, harflerin bitişik eğik yazı türüne göre öğretilmesine karşın ders kitaplarında dik temel harflerin yer alması en temel sorunlar olarak belirtilmiştir. 1.sınıf Türkçe ders kitabından örnek bir sayfa aşağıda yer almaktadır.

Şekil 6. 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı örnek sayfa

Araştırmaların %8,2'sinde "Zamanın programı uygulamada yetersiz kalması" sorunu vurgulanmıştır. Tüm programlar içerisinde en fazla ders saati ayrılan program olmasına karşın zamanın programı uygulamada yetersiz kaldığı araştırmalarda bulunmaktadır.

Temalar içinde diğer olarak gruplandığımız sorunlar içerisinde velilerin program hakkında yeterli bilgi sahibi olmaması, öğrenciye yardımcı olmaya çalışırken olumsuzlukların ortaya çıktığı araştırmalarda yer almıştır. *“Velilerin yeni programı tanımaması”* sorunu araştırmaların %11,5’inde belirtilmiştir. Araştırmalar içerisinde *“Programda bireysel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmaması”* sorunu %9,8 oranında yer almıştır. Özellikle birleştirilmiş sınıflarda programı uygulamanın güçlüklerine değinilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2012 yılında zorunlu eğitime başlama yaşının düşürülmesi kararının yansıması olarak *“Okula başlama yaşının düşmesi”* sorunu ortaya çıkmış ve %4,9 oranında araştırmalarda belirtilmiştir. Okula başlama yaşı 2012 yılında 60 aya kadar düşürülmüş, 2013 yılında 66 aya çıkarılmış, devamında da çocuğun gelişim özellikleri, uzman görüşü ve veli isteğine bağlı olarak 72 aya kadar esneklik tanınmıştır. Öğrencilerin fiziksel gelişiminin yeterli olmadığı, kalem tutmada güçlükler yaşandığı gibi sorunlar araştırmalarda belirtilmiştir.

Hedef teması altında *“Kazanımların ve hedeflerin açık-uygun olmaması”* sorunu araştırmaların %19,7’sinde yer almıştır. Kazanımların açık ve anlaşılır olmadığı, sınıf düzeylerine uygun olmadığı, öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin ya da dezavantajlı bölge öğrencilerin göz ardı edildiği belirtilmiştir.

Araştırmalarda değerlendirme ile ilgili sorunlar *“Değerlendirme ölçütlerinin hepsinden yararlanılmaması”* başlığı altında %11,5 oranında yer almıştır. Eğitimcilerin ölçme araçlarından yalnızca birkaçını kullandıkları, yeni yaklaşıma uygun bir şekilde geri dönüt sağlamadıkları, öz değerlendirme gibi süreçlerin göz ardı edildiği belirtilen sorunlar arasındadır.

Sosyal bilgiler ve hayat bilgisi programlarına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlar Tablo 29’da verilmiştir.

Tablo 29

Sosyal Bilgiler (Hayat Bilgisi) Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar

Sorunlar	n	%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	23 35.9%
	Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi	16 25%
	Sınıfların kalabalık olması	14 21.9%
	Ders araç gereçleri ve laboratuvar eksikliği	12 18.8%
	Öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeyleri düşüktür	6 9.4%
İçerik	Zamanın uygulamada yetersiz kalması	15 23.4%
	Ders kitapları ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi	13 20.3%
Diğer	Velilerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	14 21.9%
	Programda bireysel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmaması	13 20.3%
Hedef	Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması	20 31.3%
Değerlendirme	Değerlendirme ölçütlerinin hepsinden yararlanılmaması	14 21.9%

Sosyal bilgiler ve hayat bilgisi programlarına dönük incelenen araştırmaların %35,9’unda “Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması” yer almaktadır. Öğrenme öğretmen sürecinde karşılaşılan sorunların başında gelen yer alan bu sorunun kaynağı yeterli hizmet içi eğitim alamayan eğitimcilerin özellikle programın ilk uygulanmaya konulduğu yıllarda ki olumsuz algılarıdır denilebilir. Araştırmaların %25’inde ise “Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi” başlığı sorun olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerin daha çok sunum yöntemini kullandığı, öğrenciler geri planda kaldığı, öğrencilerin kendilerini yeterince ifade edemedikleri araştırmalarda yer alan sorunlardır.

Araştırmalarda “Sınıfların kalabalık olması” sorunu %21,9 oranında yer almıştır. Fiziki koşulların olumsuz olması, derslik yetersizliği, okul ortamının eğitime elverişsiz olması, gibi sorunlar belirtilmiştir. Araştırmaların genelinde sorun olarak sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının programı uygulamayı güçleştirdiği yer almıştır. Özellikle 2005 ve 2010 yılları arasında yoğunlaşan bir oranda yer alan bu sorunun zaman içerisinde daha az yer aldığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda TÜİK’in verilerine bakıldığında şube başına düşen öğrenci sayısı 2005 yılında ortalama 27 iken 2018 yılında ortalama 22 ye kadar düştüğü görülmektedir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise 2005 yılında ortalama 27 iken 2018’de 18’e kadar düşmüştür. Son yıllarda yapılan araştırmalarda sınıf mevcutlarına ilişkin sorunlara daha az rastlanmasının sebebi bu yöndeki gelişme olduğu söylenebilir. Aşağıdaki şekilde ülke genelinde okul, derslik ve öğrenci sayısında ki değişimi ve gelişmeyi gösterir istatistikler verilmiştir.

İlköğretim - Primary Education							
Öğretim yılı Educational year	Net okullaşma oranı (%) Net schooling ratio (%)	Okul /Birim School / unit	Öğretmen Teacher	Öğrenci Student	Derslik Classroom	Şube başına düşen öğrenci Students per division	Öğretmen başına düşen öğrenci Students per teacher
2005-2006	89,8	34.990	389.859	10.673.935	297.000	27	27
2006-2007	90,1	34.656	402.829	10.846.930	307.511	27	26
2007-2008	97,4	34.093	445.452	10.870.570	315.887	27	24
2008-2009	96,5	33.769	453.318	10.709.920	320.393	25	23
2009-2010	98,2	33.310	485.677	10.916.643	332.902	25	22
2010-2011	98,4	32.797	503.328	10.981.100	339.653	25	21
2011-2012	98,7	32.108	515.852	10.979.301	344.710	25	20

İlkokul - Primary School							
Öğretim yılı Educational year	Net okullaşma oranı (%) Net schooling ratio (%)	Okul /Birim School / unit	Öğretmen Teacher	Öğrenci Student	Derslik Classroom	Şube başına düşen öğrenci Students per division	Öğretmen başına düşen öğrenci Students per teacher
2012-2013	98,9	29.169	282.043	5.593.910	234.920	22	20
2013-2014	99,6	28.532	288.444	5.574.916	243.305	22	19
2014-2015	96,3	27.544	295.252	5.434.150	237.760	21	18
2015-2016	94,9	26.522	302.961	5.360.703	246.090	21	18
2016-2017	91,2	25.479	292.878	4.972.430	248.270	20	17
2017-2018	91,5	24.967	297.176	5.104.599	252.273	21	17
2018-2019	91,9	24.739	300.732	5.267.378	256.989	22	18

Şekil 7. TÜİK ülke geneli yıllara göre okul, öğretmen ve öğrenci sayıları istatistikleri

Araştırmaların %18,8’inde “Ders araç gereçleri ve laboratuvar eksikliği” başlığı altında gereksinim duyulan ders malzemelerine ulaşmada güçlükler yaşandığı, malzemelerin kimi okullarda hiç bulunmadığı gibi bulunan okullarda ise yeterli sayıda olmadığı, bunda eğitim sürecine olumsuz yansıdığı belirtilmiştir. “Öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeyleri

düşüktür” sorunu %9,4 oranında araştırmalarda yer almıştır. Sorun kaynağı olarak hayat bilgisi dersi kazanımlarının davranışa dönüştürmede güçlük yaşandığı, sosyal bilgiler dersi kazanımlarının ise bilgi ağırlıklı olduğu, soyut kavramların çokça yer aldığı belirtilmiştir.

İçerik boyutuna bakıldığında araştırmaların %23,4’ünde “*Zamanın uygulamada yetersiz kalması*” sorunu yer almıştır. Bu sorunun kaynağı olarak kazanım sayısının zaman ile orantısız olduğu söylenilebilir. Aşağıdaki şekillerde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinin kazanım ve ders sürelerini incelediğimizde zaman içerisinde bu sorunun çözümüne yönelik çalışmalar yapıldığı sonucuna varabiliriz.

	2009		2015		2017	
	Kazanım	Saat	Kazanım	Saat	Kazanım	Saat
1. Sınıf	86	180	54	144	50	144
2. Sınıf	95	180	49	144	50	144
3. Sınıf	111	180	43	108	43	108

Şekil 8. Hayat bilgisi programının kazanım sayısı ve ders sürelerinin yıllara göre dağılımı

	2005		2015		2018	
	Kazanım	Saat	Kazanım	Saat	Kazanım	Saat
4.Sınıf	46	108	29	108	33	108

Şekil 9. Sosyal bilgiler programının kazanım sayısı ve ders sürelerinin yıllara göre dağılımı

İçerik boyutunda belirtilen bir diğer sorun “*Ders kitapları ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi*” %20,3 oranında araştırmalarda yer almıştır. Türkçe ve matematik araştırmalarında karşılaşılan sorunların benzeri hayat bilgisi dersinde de yer almıştır. Özellikle 1.sınıf ders kitabının dik temel harflerle hazırlanmış olması, tüm sınıf düzeylerindeki kitapların görsellerinin ilgi çekici olmaması, etkinliklerin sınıf düzeylerinin altında olması gibi sorunlar araştırmalarda belirtilmiştir.

Araştırmaların %21,9’unda “*Velilerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması*” sorunu yer almıştır. Diğer programların sorun maddeleri arasında da yer alan bu konu özellikle hayat bilgisi programında olumsuzluklara neden olduğu belirtilmiştir. “*Programda bireysel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmaması*” başlığı ile %20,3 oranında çalışmalarda yer almıştır. Köy ve kent yaşantıları gibi farklılıkların göz ardı edildiği, bunun yanında bireysel farklılıklarında dikkate alınmadığı araştırmalarda belirtilen sorunlar arasındadır.

Programın hedef ögelerine ilişkin belirlenen sorunlar “*Kazanımların ve hedeflerin açık-yeterli olmaması*” başlığı ile %31,3 oranında araştırmalarda belirtilmiştir. Bunun kaynağı olarak soyut kavramların ve kazanımların çok sayıda olması, siyaset, yönetim, psikoloji, hak ve hürriyet içerikli kazanımların  ğrenci düzeyine uygun olmaması belirtilmiştir.

Araştırmalarda yer alan sorunlardan değerlendirme temasına ilişkin “*Değerlendirme  l  tlerinin hepsinden yararlanılmaması*” başlığı ile eğitimcilerin yeni  l me araçlarını kullanmadıkları ya da çok az kullandıkları %21,9 oranında çalışmalarda yer almıştır.

Resim (Görsel Sanatlar) programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlar Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30

Resim Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar

Sorunlar		n	%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	13	68.5%
	Atölye ve fiziki imkan eksikliği	8	42.1%
	Derse yeterli önemin verilmemesi-ders saatinde başka dersler yapılması	6	31.6%
	Ders araç gereçleri eksikliği	6	31.6%
	Etkinliklerin uygulanabilir olmaması	5	26.3%
	Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi	4	21,1%
İçerik	Zamanın uygulamada yetersiz kalması	9	47,4%
	Ders kitapları ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi	2	10,5%
Hedef	Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması	6	31.6%
Değerlendirme	Değerlendirme ölçütlerinin hepsinden yararlanılmaması	2	10,5%

Resim programı ile ilgili incelenen araştırmaların %68,5’inde “*Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması*” yer almıştır. Araştırmalarda belirtilen bu sorun diğer programlara göre farklılık göstermektedir. Teknik bilgi gerektiren resim programının uygulanmasını kimi okullarda branş öğretmenleri yaparken birçok okulda bu dersin uygulamasını sınıf öğretmenleri yapmaktadır. Bu nedenle programın uygulanmasında sınıf öğretmenlerinin alan ile ilgili yeterli donanım ve bilgiye sahip olmadığı araştırmalarda karşılaşılan sorunlar arasındadır. Birçok okulda resim atölyelerinin olmaması, sınıf ortamlarının bu ders için elverişsiz olması gibi sorunlar %42,1 oranında çalışmada “*Atölye ve fiziki imkan eksikliği*” başlığı ile yer almıştır. Bununla ilgili olarak çalışmaların %31,6’sında “*Ders araç gereç eksikliği*” sorun olarak belirtilmiştir.

Diğer programlardan farklı olarak resim programı araştırmalarında ortaya çıkan “*Derse yeterli önemin verilmemesi-ders saatinde başka dersler yapılması*” sorunu araştırmaların %31,6’sında yer almıştır. Branş öğretmeninin bulunmadığı, sınıf öğretmenlerinin dersleri uyguladığı okullarda resim dersi yerine zaman zaman başka derslerin yapıldığı, telafi dersleri gibi düşünüldüğü araştırmalarda belirtilen sorunlar arasında yer almaktadır. Araştırmaların %26,3’ünde “*Etkinliklerin uygulanabilir olmaması*” sorun olarak yer almıştır. Etkinliklerin uygulamasının zor olması, okul koşullarına göre planlanmadığı araştırmalarda belirtilmiştir. Bir diğer sorun olarak “*Öğretmenlerin geleneksel yöntemlerde ısrar etmesi*” %21,1 oranında çalışmalarda yer almıştır.

İçerik boyutuna bakıldığında “*Zamanın uygulamada yetersiz kalması*” %47,4 oranında araştırmalarda yer almıştır. Haftada 1 ders saatinin resim dersi için yeterli olmaması sorun olarak belirtilmiştir. Araştırmaların %10,5’inde ise “*Ders kitapları ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi*” sorunu belirtilmiştir.

Araştırmaların %31,6’sında “*Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması*” sorunu yer almıştır. Bu boyutuyla bakıldığında çoğunlukla fiziki imkan ve araç-gereç eksikliği kaynaklı olduğu, bunun yanında öğrencilerin fiziksel gelişim özelliklerine göre bazı kazanımların uygun olmadığı araştırmalarda belirtilmiştir.

Araştırmalarda değerlendirme boyutunun yeterli olmadığına ilişkin yer alan “*Değerlendirme ölçütlerinin hepsinden yararlanılmaması*” sorunu %10,5 oranında belirtilmiştir.

Müzik programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlar Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31

Müzik Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar

Sorunlar	n	%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Atölye ve ders araç gereç eksikliği	7 53,8%
	Sınıfların kalabalık olması	3 23,1
	Derse yeterli önemin verilmemesi-ders saatinde başka dersler yapılması	2 15,4%
	Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	2 15,4%
İçerik	Ders kitapları ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi	7 53,8%
	Zamanın uygulamada yetersiz kalması	4 30,8%
Hedef	Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması	3 23,1%

Müzik programına yönelik yapılan çalışmalardan öğrenme öğretmensürecine ilişkin en çok karşılaşılan sorun %53,8 ile “*Atölye ve ders araç-gereç eksikliği*” olmuştur. Uygulamalı bir ders olan müzik programı için sınıf ortamının elverişsiz olması, kullanılabilecek araç-gereç eksikliği araştırmalarda yer alan sorunlardır. Araştırmaların %23,1’inde “*Sınıfların kalabalık olması*” sorunu yer alırken, “*Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması*” da %15,4 oranında araştırmalarda sorun olarak belirtilmiştir.

Araştırmaların içerik öğelerine ilişkin %53,8 oranında “*Ders kitaplarının ve etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi*” sorun olarak belirtilmiştir. Bunun yanında “*Zamanın uygulamada yetersiz kalması*” sorununda araştırmaların %30,8’inde yer almıştır. Haftada 1 ders saati olan müzik dersinin yetersiz olduğu, ders kitaplarının ve içeriğindeki etkinliklerin programı uygulamayı zorlaştırdığı gibi sorunlar çalışmalarda belirtilmiştir.

Araştırmaların %23,1’inde “*Kazanımların ve hedeflerin açık-yeterli olmaması*” sorunu yer almaktadır. Özellikle sınıf öğretmenlerinin programı uygulamakta zorlandığı, hedef ve kazanımların yeterince anlaşılır bulmadıkları araştırmalarda yer almıştır.

Beden Eğitimi (Oyun ve Fiziksel Etkinlik) programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlar Tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32

Beden Eğitimi Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlar

Sorunlar		n	%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	12	75%
	Derse gereken önemin verilmemesi	10	62,5%
	Spor salonu ve fiziki ortam eksikliği	9	56,3%
	Ders araç gereç eksikliği	5	31,3%
İçerik	Etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi	7	53,8%
	Zamanın uygulamada yetersiz kalması	4	25%
Değerlendirme	Değerlendirme ölçütlerinde ve derslerde alışılmış uygulamalarda ısrar edilmesi	8	50,1%
Hedef	Kazanımların ve hedeflerin yeterli ya da uygun olmaması	2	12,5%

Beden Eğitimi programı ile ilgili incelenen araştırmaların %75’inde “*Öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması*” sorun olarak belirtilmiştir. Branş öğretmeni olmayan okullarda sınıf öğretmenlerinin programı uyguluyor olması sorunun kaynağı olarak araştırmalarda yer almıştır. Bu sorunla ilişkili olarak araştırmaların %62,5’inde “*Derse gereken önemin verilmemesi*” yer almıştır. Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersi yerine başka dersleri yaptığı, spor salonu olmayan okullarda kış şartlarında programın uygulanmadığı, okul idaresinin ders ortamı hazırlama noktasında gereken önemi göstermediği araştırmalarda yer alan sorunlar arasındadır. Araştırmaların %56,3’ünde “*Spor salonu ve fiziki ortam eksikliği*” belirtilmiştir. Birçok okulda spor salonu olmadığı gibi spor salonu olan okullarda kalabalık mevcutlardan dolayı yeterli düzeyde yararlanamadıkları araştırmalarda yer almaktadır. Bununla birlikte salonu olan okullarda da “*Ders araç gereç eksikliği*” %31,3 oranında araştırmalarda sorun olarak yer almıştır.

Araştırmalarda %53,8 oranında yer alan “*Etkinliklerin programa uygun şekilde düzenlenmemesi*” sorunu hazırlanan plan, program, kılavuz ve kitaplarda yer alan etkinliklerin uygun olmaması, uygulanabilir olmaması, öğrencilerin ilgilerini çekmediği ile ilgili yer almaktadır. Ayrıca araştırmaların %25’inde “*Zamanın uygulamada yetersiz kalması*” başlığı ile haftada 2 ders saati olan sürenin yeterli olmadığı sorunlar arasında yer almaktadır.

“*Değerlendirme ölçütlerinde ve derslerde alışılmış uygulamalarda ısrar edilmesi*” sorunu da %50,1 oranında araştırmada yer almıştır. Öğretmenlerin dersin hedef ve kazanımlarını hızlı bir şekilde geçip, serbest oyunlara yönelik uygulamaların yapıldığı, değerlendirme araçlarından yeterince yararlanılmadığı belirtilen sorun kaynakları arasındadır.

10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

“İlkokul programına yönelik araştırmalarda ne tür öneriler geliştirilmiştir?” alt problemine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır. İncelenen çalışmaların öneriler kısmında araştırmacıların ortaya koyduğu çözüm önerileri başlıklar halinde tablolarda yer almıştır. Her program için ayrı tablolar hazırlanmıştır. Fen Bilimleri programı araştırmalarında tespit edilen sorunlara yönelik öneriler Tablo 33’de verilmiştir

Tablo 33

Fen Bilimleri Programı Araştırmalarında Tespit Edilen Sorunlara Yönelik Öneriler

Öneriler		n	%
Hazırlık	Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır	36	67.9%
	Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir	10	18.9%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Araç-gereç ve laboratuvar eksikleri giderilmelidir	30	56.6%
	Sınıf mevcutları azaltılmalıdır	8	15.1%
	Geleneksel yöntemlerden vazgeçip, etkinlik ve deney odaklı derslere ağırlık verilmelidir	8	15.1%
Hedef	Bölgesel ve bireysel farklılıklara göre programlar düzenlenmelidir	11	20.8%
	Kazanımlar hafifletilmeli, yeniden düzenlenmelidir	8	15.1%
	Kazanımlara göre zaman planlaması yapılmalıdır	7	13.2%
	Program ve ders kitapları hazırlanırken öğretmen görüşlerine önem verilmelidir	6	11.3%
İçerik	Ders kitapları, program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır	12	22.6%
	Fen bilimleri ders saatleri artırılmalıdır	3	5.7%
Değerlendirme	Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır	11	20.8%

Fen Bilimleri Programını konu edinen araştırmalara getirilen önerilerin başında program hakkında paydaşların bilgilendirilmesi gelmiştir. Araştırmaların %67,9’unda “*Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır.*” önerisinin yer aldığı görülmektedir. Araştırmalarda öğretmenlerin yeterli düzeyde hizmet içi eğitim almadıkları, alınan eğitimlerin içeriklerinin uygulamada yol gösterici olmadığına rastlanmıştır. Benzer şekilde velilerinde program hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı sorunu yer almaktaydı. Araştırmaların %18,9’unda da “*Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir*” önerisi yer almıştır.

Araştırmalarda öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin getirilen öneriler arasında “*Araç-gereç ve laboratuvar eksikleri giderilmelidir.*” önerisi %56,6 oranında yer almıştır. Kırsal bölgelerde malzemelere sahip olunmaması, malzeme temininde sıkıntı yaşandığı araştırmalarda belirtilmiştir. Merkezi yerlerde ise okullarda malzeme olmakla birlikte tüm sınıfa yetecek kadar araç gerecin olmaması, öğrencilerin bu ihtiyaçları karşılayabilecek imkanlarının farklılık gösterdiği araştırmalarda yer almıştır. Ayrıca araştırmacılar ders araç gereçlerinin kitaplarla birlikte ücretsiz olarak öğrencilere verilebileceğini de öneri olarak sunmuşlardır.

Kalabalık sınıfların programı uygulamada güçlüklerle neden olduğu sorunlar arasında yer almaktaydı. Buna göre araştırmaların %15,1’inde “*Sınıf mevcutları azaltılmalıdır*” önerisi yer alırken aynı oranda “*Geleneksel yöntemlerden vazgeçip, etkinlik ve deney odaklı derslere ağırlık verilmelidir*” önerisi araştırmalarda bulunmaktadır.

Araştırmaların hedef boyutuna ilişkin öneriler arasında %20,8 oranı ile “*Bölgesel ve bireysel farklılıklara göre programlar düzenlenmelidir*” yer almaktadır. Geniş bir coğrafi alana sahip olan ülkemizde farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip bölgelerin olması eğitim sürecinde de farklılık ihtiyacı doğurmaktadır. Yine benzer şekilde öğrenme güçlüğü çeken bireyler, özel eğitim ihtiyacı duyan ya da üstün zekalı bireyler için daha esnek bir program hazırlanması da öneri olarak çalışmalarda yer almaktadır. Hedef boyutunda yer alan bir diğer öneri %15,1 oranı ile “*Kazanımlar hafifletilmeli, yeniden düzenlenmelidir*” olurken, %13,2 ile “*Kazanımlara göre zaman planlaması yapılmalıdır*” önerisi, %11,3 ile “*Program ve ders kitapları hazırlanırken öğretmen görüşlerine önem verilmelidir*” önerisi araştırmalarda yer almıştır.

İçerik boyutundaki önerilerin başında “*Ders kitapları program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır.*” %22,6 oranında yer alırken, “*Fen bilimleri ders saatleri artırılmalıdır*” önerisi %5,7 oranında araştırmalarda bulunmaktadır.

Değerlendirme boyutunda “*Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır*” önerisi %20,8 oranı ile araştırmalarda yer almıştır. Yalnızca belli başlı ölçme araçlarının kullanılmasından daha çok tüm araçların kullanılmasının sağlanması da öneriler arasındadır. Yönetici ya da müfettişlerin denetleme ve yönlendirmelerinde bu konuya önem vermeleri, öğretmenlerin ölçme araçları konusunda daha fazla bilgilendirilmesi çözüm olarak önerilmiştir.

Matematik programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlara ilişkin öneriler Tablo 34’de verilmiştir.

Tablo 34

Matematik Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara Yönelik Öneriler

Öneriler	n	%
Hazırlık	Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır	49 59.8%
	Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir	16 19.5%
	Öğretmenler lisansüstü eğitime teşvik edilmelidir	1 1.2%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Araç-gereç eksikleri giderilmelidir	33 40.2%
	Derslerin yeni yaklaşıma uygun işlenmesi sağlanmalıdır	11 13.4%
	Sınıf mevcutları azaltılmalıdır	8 9.8%
İçerik	Ders kitapları, program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır	29 35.4%
	Kaynak ve etkinlik seçiminde öğretmene inisiyatif verilmelidir	7 8.5%
	Matematik ders saatleri artırılmalıdır	4 4.9%
Hedef	Kazanımlar hafifletilmeli, yeniden düzenlenmelidir	14 17.1%
	Program ve ders kitapları hazırlanırken öğretmen görüşlerine önem verilmelidir	9 11%
	Bölgesel ve bireysel farklılıklara göre programlar düzenlenmelidir	8 9.8%
	Kazanımlara göre zaman planlaması yapılmalıdır	6 7.3%
Değerlendirme	Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır	8 9.8%

Matematik programına yönelik incelenen araştırmaların %59,8’inde “*Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır*” önerisi sunulmuştur. “*Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir*” önerisi %19,5 oranında yer alırken öğretmenlerin gelişimini

desteklemek düşüncesi ile “Öğretmenler lisansüstü eğitime teşvik edilmelidir” önerisi %1,2 oranında yer almıştır.

Araştırmalarda öğrenme-öğretme sürecine ilişkin önerilerin başında “Araç gereç eksiklikleri giderilmeli-geliştirilmelidir” önerisi %40,2 oranında yer almıştır. Programın başarıyla yürütülmesi, amaca uygun hareket edilmesi için araç gereç eksikliklerinin giderilmesi önerisi birçok araştırmada yer almıştır. “Derslerin yeni yaklaşıma uygun işlenmesi sağlanmalıdır” önerisi %13,4’ünde yer almıştır. Derslerin yeni yaklaşıma uygun işlenmesi için gerekli altyapının hazırlanması, eksiklerin giderilmesi ve okul idarelerinin daha özenli davranması araştırmacıların önerileri arasındadır. Programın daha etkin uygulanabilmesi için bir diğer öneri olan “Sınıf mevcutları azaltılmalıdır” %9,8 oranında araştırmalarda yer almaktadır.

Araştırmalardaki önerilerin içerik ile ilgili olanlarına bakıldığında %35,9 ile “Ders kitapları program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır” önerisi yer almıştır. Özellikle programın ilk uygulamaya konulduğu yıllarda bu öneri daha fazla yer almıştır. Bu öneriyle ilgili olarak “Kaynak ve etkinlik seçiminde öğretmene inisiyatif verilmelidir” önerisi %8,5 oranında araştırmalarda yer verilmiştir. “Matematik ders saatleri artırılmalıdır” önerisi ise %4,9 oranında araştırmalarda bulunmaktadır.

Hedef ve kazanım boyutunda getirilen önerilerin başında “Kazanımlar hafifletilmeli, yeniden düzenlenmelidir” %17,1 ile araştırmalarda yer alırken, “Program ve ders kitapları hazırlanırken öğretmen görüşlerine önem verilmelidir” önerisi %11 oranında yer almıştır. Program kazanımlarının süre dağılımı ile ilgili sorunlara karşılık “Kazanımlara göre zaman planlaması yapılmalıdır” önerisi %7,3 oranında araştırmalarda belirtilmiştir.

Son olarak ölçme boyutuna ilişkin olarak “Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır” önerisi araştırmaların %9,8’inde belirtilmiştir.

Türkçe programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlara ilişkin öneriler Tablo 35’de verilmiştir.

Tablo 35

Türkçe Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler

Öneriler	n	%
Hedef		
Öğrencilerin Bitişik Eğik Yazı kullanımı esnetilmeli-yeniden düzenlenmelidir	15	24.6%
Bölgesel-bireysel farklılıklara göre programlar düzenlenmelidir	10	16.4%
Program güncellemelerinde öğretmen görüşleri dikkate alınmalıdır.	8	13.1%
Kazanım sayıları artırılmalıdır	8	13.1%
Kazanımlara göre zaman planlaması yapılmalıdır	6	7.3%
Kazanımlar hafifletilmelidir	3	4.9%
Dil bilgisi konularına ağırlık verilmelidir.	1	1.6%
Hazırlık		
Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır	27	44.3%
Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir	12	19.7%
Öğretmenler değişime direnç göstermemelidir.	4	6.6%
Öğretmenler lisansüstü eğitime teşvik edilmelidir	1	1.6%
İçerik		
Ders kitapları program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır	25	41%
Öğretmenlere hazır plan verilmemeli, esneklik tanınmalıdır.	9	14.8%
Kaynak ve etkinlik seçiminde öğretmene inisiyatif verilmelidir	7	8.5%
Türkçe ders saatleri yeniden düzenlenmelidir	2	3.2%
Öğrenme-Öğretme Süreci		
Araç gereç ve fiziki ortam eksiklikleri giderilmeli-geliştirilmelidir	18	29.5%
Derslerin yeni yaklaşıma uygun işlenmesi sağlanmalıdır	11	13.4%

	Branş ve sınıf öğretmenleri bitişik eğik yazı kullanımına dikkat etmelidir	6	9.8%
	Sınıf mevcutları azaltılmalıdır	4	6.6%
Diğer	Okula başlama yaşı yeniden yükseltilmeli	3	4.9%
	Okul öncesi eğitim ihtiyacı giderilmelidir	3	4.9%
Değerlendirme	Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır	3	4.9%

Türkçe programı araştırmalarında yer alan öneriler diğer programlara göre farklılıklar içermektedir. Türkçe programına ilişkin önerilerin başında hedef ve kazanım ile ilgili olan öneriler gelmektedir. Bu tema altında en fazla yer alan öneri %24,6 ile “*Öğrencilerin bitişik eğik yazı kullanımı esnetilmeli, yeniden düzenlenmelidir*” olmuştur. Bu önerinin ardından “*Bölgesel-bireysel farklılıklara göre programlar düzenlenmelidir*” %16,4 oranında, “*Program güncellemelerinde öğretmen görüşleri dikkate alınmalıdır*” %13,1 oranında, “*Kazanım sayıları artırılmalıdır*” %13,1 oranında, “*Kazanımlara göre zaman planlaması yapılmalıdır*” %7,3 oranında, “*Kazanımlar hafifletilmelidir*” %4,9 oranında, “*Dil bilgisi konularına ağırlık verilmelidir*” %1,6 oranında araştırmalarda yer almıştır. Bu öneriler arasında kazanımlar ile ilgili olarak birtakım öneriler kazanımların artması yönündeyken, bazılarıda azaltılması yönünde önerilerde bulunduğu görülmektedir.

Programın uygulanmasında ön hazırlık olarak görebileceğimiz öğretmenlerin ve velilerin eğitimine ilişkin olarak “*Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır*” önerisi araştırmaların %44,3’ünde yer almıştır. Bu temada bir diğer öneri velilere yönelik olarak “*Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir*” %19,7 oranında belirtilmiştir. Yine öğretmen boyutunu ele alan “*Öğretmenler değişime direnç göstermemelidir*” önerisi %6,6 oranında, “*Öğretmenler lisansüstü eğitime teşvik edilmelidir*” önerisi ise %1,6 oranında araştırmalarda yer almıştır.

Programın içerik boyutu ile ilgili olarak araştırmalarda yer alan önerilerden “*Ders kitapları program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır*” önerisi %41 oranı ile ilk sırada yer almaktadır. Bu önerinin sebebi birinci sınıf ders kitaplarının bitişik el yazısı ile okuma yazmaya başlanılmasına karşın, hazırlanan kitapların dik temel harflerin kullanılmış olması gelmektedir. Ayrıca diğer sınıf düzeylerinde de Türkçe kitaplarının yapılandırmacı yaklaşıma

uygun hazırlanmadığı, etkinliklerin yeni yaklaşıma uygun olmadığı sorunlar arasında yer almıştır. Öğretmenlerin içerik konusunda daha geniş kapsamlı hareket edebilmesi adına “*Öğretmenlere hazır plan verilmemeli, esneklik tanınmalıdır*” önerisi araştırmaların %14,8’inde yer alırken, benzer amaçlarla “Kaynak ve etkinlik seçiminde öğretmene inisiyatif verilmelidir” önerisi de %8,5 ile araştırmalarda belirtilmiştir. Bunun yanında “*Türkçe ders saatleri yeniden düzenlenmelidir*” önerisi %3,2 oranında araştırmalarda görülmüştür.

Öğrenme, öğretmen sürecine ilişkin olarak araştırmalarda yer alan önerilerin başında “*Araç gereç ve fiziki ortam eksiklikleri giderilmeli-geliştirilmelidir*” %29,5 oranı ile yer almıştır. “*Derslerin yeni yaklaşıma uygun işlenmesi sağlanmalıdır*” önerisi %13,4 oranında, “*Branş ve sınıf öğretmenleri bitişik eğik yazı kullanımına dikkat etmelidir*” %9,8 oranında, “*Sınıf mevcutları azaltılmalıdır*” önerisi %6,6 oranında araştırmalarda yer almıştır.

Diğer programlarda yer almayıp, Türkçe programı araştırmalarında yer alan iki öneri olmuştur. “*Okula başlama yaşı yeniden yükseltilmeli*” ve “*Okul öncesi eğitim ihtiyacı giderilmelidir*” önerileri %4,9’luk oranlarla araştırmalar içerisinde belirtilmiştir. Kalem tutma, çizgi çalışmaları gibi temel becerilerin bu programda yer alıyor olması butür önerilerin Türkçe programına özel olmasının nedeni olabilir.

Türkçe programına ilişkin son öneri ise %4,9 ile “*Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır*” önerisi olmuştur. Diğer programlarla benzer şekilde yeni yaklaşıma uygun, öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacak çeşitli ölçme araçlarının kullanımı konusunda idarecilerin, müfettişlerin teşvik edici davranmaları öneriler arasında yer almaktadır.

Sosyal bilgiler (Hayat Bilgisi) programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlara ilişkin öneriler Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36

Sosyal Bilgiler Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler

Öneriler	n	%
Hazırlık	Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır	35 54.7%
	Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir	17 26.6%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Araç-gereç eksikleri giderilmelidir	18 28.1%
	Sınıf mevcutları azaltılmalıdır	10 15.6%
	Derslerin yeni yaklaşıma uygun işlenmesi sağlanmalıdır	9 14.1%
Hedef	Kazanımlar hafifletilmeli, yeniden düzenlenmelidir	23 35.9%
	Bölgesel ve bireysel farklılıklara göre programlar düzenlenmelidir	7 10.9%
	Program ve ders kitapları hazırlanırken öğretmen görüşlerine önem verilmelidir	2 3.1%
İçerik	Ders kitapları, program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır	18 28.1%
	Ders saatleri artırılmalıdır	3 4.7%
Değerlendirme	Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır	9 14.1%

Sosyal Bilgiler alanında incelenen çalışmalarda ilk sırada “*Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır*” önerisi %54,7 oranında yer almaktadır. İkinci sırada “*Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir*” önerisi %26,6 ile araştırmalarda yer almıştır.

Araştırmaların öğrenme, öğretme sürecine ilişkin önerilerine bakıldığında “*Araç-gereç eksikleri giderilmelidir*” %28,1 ile ilk sırada yer alırken “*Sınıf mevcutları azaltılmalıdır*”

%15,6 ile öneriler arasında yer almıştır. “*Derslerin yeni yaklaşıma uygun işlenmesi sağlanmalıdır*” önerisi %14,1 oranında araştırmalarda yer almıştır.

Araştırmaların hedef öğelerine ilişkin önerilerinin başında “*Kazanımlar hafifletilmeli, yeniden düzenlenmelidir*” %35,9 ile yer almaktadır. “*Bölgesel ve bireysel farklılıklara göre programlar düzenlenmelidir*” önerisi %10,9 oranında, “*Program ve ders kitapları hazırlanırken öğretmen görüşlerine önem verilmelidir*” önerisi ise %3,1 oranında araştırmalar içerisinde bulunmaktadır.

İçerik boyutuna ilişkin önerilerde ise “*Ders kitapları, program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır*” önerisi %28,1 oranında yer alırken “*Ders saatleri artırılmalıdır*” önerisi %4,7 oranı ile araştırmalarda yer almıştır.

Değerlendirme ile ilgili öneri ise “*Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır*” %14,1 ile araştırmalar içerisinde görülmüştür.

Resim (Görsel Sanatlar) programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlara ilişkin öneriler Tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37

Resim Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler

Öneriler	n	%
Hazırlık	Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır	14 73.7%
	Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir	5 26.3%
Öğrenme-Öğretme Süreci	Araç gereç atölye eksiklikleri giderilmeli-geliştirilmeli	8 42.1%
	Derslere branş öğretmenleri girmeli	4 21.1%
	Sınıf mevcutları azaltılmalıdır	1 5.3%
	Dersler amacına uygun işlenmeli	1 5.3%
İçerik	Ders kitapları, program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır	5 26.3%
	Ders saatleri artırılmalıdır	5 26.3%
Hedef	Programa sanat etkinliklerine yönelik eklemeler yapılabilir	3 15.8%
Değerlendirme	Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır	2 10.5%

Resim programına yönelik araştırmalarda hazırlık temasında “*Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır*” önerisi %73,7 oranında ilk sırada yer alırken “*Veliler program hakkında daha fazla bilgilendirilmelidir*” önerisi %26,3 oranı ile ikinci sırada yer almaktadır.

Öğrenme, öğretme sürecine ilişkin önerilerin başında “*Araç-gereç, atölye eksiklikleri giderilmeli, geliştirilmeli*” %42,1 oranı ile yer alırken, “*Derslere branş öğretmenleri girmeli*” önerisi %21,1 oranıyla, “*Sınıf mevcutları azaltılmalıdır*” önerisi %5,3 oranıyla, “*Dersler amacına uygun işlenmeli*” önerisi %5,3 oranıyla araştırmalarda yer almıştır.

İçerikle ilgili önerilere bakıldığında “*Ders kitapları, program içeriğine göre yeniden hazırlanmalıdır*” ile “*Ders saatleri artırılmalıdır*” önerileri %26,3 ile araştırmalarda yer almıştır.

Araştırmalarda hedef temasında “*Programa sanat etkinliklerine yönelik eklemeler yapılabilir*” önerisi araştırmaların %15,8 inde yer almıştır. Değerlendirme temasında ise %10,5 oranı ile “*Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır*” önerisi bulunmaktadır.

Müzik programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlara ilişkin öneriler Tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38

Müzik Programına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler

Öneriler		n	%
İçerik	Ders kitapları program içeriğine göre yeniden hazırlanmalı	6	46.2%
	Ders saatleri artırılmalı	5	38.5%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Araç gereç atölye eksiklikleri giderilmeli-geliştirilmeli	6	46.2%
	Derslere branş öğretmenleri girmeli	2	15.4%
	Sınıf mevcutları azaltılmalıdır	2	15.4%
Hedef	Kazanımlar hafifletilmeli-düzenlenmeli	6	46.2%
Hazırlık	Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır	3	23.1%

Müzik programına ilişkin araştırmalarda yer alan önerilerin başında içerik teması ile ilgili olarak “*Ders kitapları program içeriğine göre yeniden hazırlanmalı*” önerisi %46,2 ile “*Ders saatleri artırılmalı*” önerisi %38,5 ile araştırmalarda yer almıştır.

Öğrenme, öğretme sürecine ilişkin öneriler ise “*Araç gereç atölye eksiklikleri giderilmeli-geliştirilmeli*” önerisi %46,2 ile ilk sırada yer alırken “*Derslere branş öğretmenleri girmeli*” önerisi %15,4 oranı ile “*Sınıf mevcutları azaltılmalıdır*” önerisi %15,4 oranı ile çalışmalarda bulunmaktadır.

Araştırmaların hedef temasında “*Kazanımlar hafifletilmeli-düzenlenmeli*” önerisi %46,2 oranında araştırmalarda belirtilmiştir. Son olarak belirtilen “*Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır*” önerisi %23,1 oranında araştırmalarda yer almıştır.

Beden Eğitimi (Oyun ve Fiziksel Etkinlik) programına yönelik araştırmalarda tespit edilen sorunlara ilişkin öneriler Tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39

Beden Eğitimi Programlarına Yönelik Araştırmalarda Tespit Edilen Sorunlara İlişkin Öneriler

Öneriler		n	%
Öğrenme- Öğretme Süreci	Araç gereç spor salonu eksiklikleri giderilmeli-geliştirilmeli	9	56.3%
	Derslere branş öğretmenleri girmeli	8	50%
	Dersler amacına uygun işlenmeli	7	43.8%
	Sınıf mevcutları azaltılmalıdır	2	12.5%
Hazırlık	Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır	12	75%
İçerik	Ders saatleri artırılmalıdır	5	31.3%
Hedef	Kazanımlar yeniden düzenlenmelidir	5	31.3%
Değerlendirme	Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır	3	18.8%

Beden Eğitimi programına yönelik araştırmaların öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin önerilerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bu önerilerin başında “*Araç gereç spor salonu eksiklikleri giderilmeli-geliştirilmeli*” önerisi %56,3 ile yer alırken, “*Derslere branş öğretmenleri girmeli*” önerisi %50 oranı ile “*Dersler amacına uygun işlenmeli*” önerisi %43,8 oranı ile “*Sınıf mevcutları azaltılmalıdır*” önerisi %12,5 oranı ile araştırmalarda yer almaktadır.

Araştırmalarda yer alan önerilerden “*Nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim yapılmalıdır*” %75 oranı ile birçok araştırmada yer aldığı görülmektedir. İçerik temasına ilişkin “*Ders saatleri artırılmalıdır*” önerisi %31,3 oranında yer alırken, hedef temasına

ilişkin olarak “*Kazanımlar yeniden düzenlenmelidir*”  nerisi %31,3 oranında, değerlendirme ile ilgili olarak “* l me ve değerlendirme yöntemlerinin etkin şekilde kullanımı sağlanmalıdır*”  nerisi %18,8 oranında araştırmalarda yer almaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın bulgularından yola çıkarak sonuç ve öneriler belirtilmiştir.

Araştırmanın Sonuçları

- 1) Araştırmaların dağılımına bakıldığında ders saati daha fazla olan programlar üzerine daha fazla çalışma olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Matematik, Türkçe, fen bilimleri ve sosyal bilgiler programına yönelik çalışmaların daha çok yer alırken, resim, müzik ve beden eğitimi araştırma sayıları sınırlı kalmıştır.
- 2) Programlara yönelik yapılan araştırmalarda yeni programın uygulamaya konulduğu ilk yıllarda daha fazla sayıda araştırma yapıldığı görülmüştür. İlk beş yıldan sonra yapılan araştırmalar yıllara göre dengeli bir dağılım göstermiştir.
- 3) Araştırmalarda çoğunlukla nicel yöntem kullanılmıştır. İkinci en çok tercih edilen nitel yöntem olup karma yöntem en az tercih edilen yöntem olmuştur.
- 4) Desenlerine göre bakıldığında büyük çoğunluğunda tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama deseninden sonra en çok tercih edilen desen durum çalışması olup, deneysel yöntem ve olgubilim desenleri nadiren kullanılmıştır.
- 5) Araştırmacılar veri toplama aracı olarak büyük çoğunlukla anket kullanılmıştır. Anketten sonra en çok kullanılan araç yarı yapılandırılmış görüşme olurken, gözlem, yapılandırılmış görüşme, başarı testi, tutum ölçeği ve inceleme formu diğer kullanılan araçlar olmuştur.
- 6) Araştırmacılar örneklem seçiminde öğretmenleri daha çok tercih etmişlerdir. Öğretmenlerin ardından öğrenciler ağırlıklı olarak örneklemde yer almıştır. Velilerin, müfettişlerin ve idarecilerin ise örneklemde yer alma düzeyleri sınırlı kalmıştır.

- 7) Araştırmalarda 100-300 kişilik örneklem grubunun en fazla tercih edilen örneklem büyüklüğü olmuştur. Bunun yanında matematik araştırmalarında örneklem büyüklüğü daha fazla iken, Türkçe, sosyal bilgiler gibi programlara yönelik yapılan araştırmaların örneklem grupları daha az olmuştur.
- 8) Araştırmaların geneline bakıldığında Türkçe programına dönük araştırmalar hariç diğer tüm araştırmalarda ilk sırada yer alan amaç *“Program uygulanmasında öğretmen görüşlerinin belirlenmesi”* olmuştur. Araştırmacılar öğretmenlerin yeni program hakkındaki görüşlerini, uygulamada karşılaştıkları zorlukları, programın kabullenme ve uygulama boyutunu, olumlu veya olumsuz taraflarını yine öğretmenlerin bakış açısına göre ortaya koymayı amaçlayan çalışmalara ağırlık verilmiştir. Türkçe programına dönük araştırmalarda ise ilk sırada yeni uygulamaya konan ilk okuma yazma öğretimi ile ilgili araştırmalar yer almıştır. Programın öğrenci üzerindeki etkilerini tespit etmeyi amaçlayan araştırmalar, kazanım ve hedeflerin uygunluğunu inceleyen araştırmalar, etkinlik ve araç gereçlerin kullanımı gibi bileşenleri inceleyen araştırmalar, ders ve çalışma kitaplarını inceleyen araştırmalar en çok tercih edilen amaçlar arasında yer almıştır.
- 9) Yapılan araştırmalarda öğretmenlerin program hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı tespit edilmiştir. Özellikle yeni programın ilk uygulamaya konulduğu yıllardaki hizmet öncesi eğitimin ve hizmet içi eğitimin yetersiz olduğu tespit edilmekle birlikte, genel olarak bu konuda eksikler olduğu tespit edilmiştir. Bunun sonucunda araştırmacılar öneri olarak ilk sırada nitelikli ve zamana yayılmış hizmet içi eğitim verilmelidir önerisini sunmuşlardır.
- 10) Araştırmalar içerisinde karşımıza çıkan bir diğer sorunda öğretmenlerin geleneksel yöntemleri kullanmakta ısrar ettiği, yeni yaklaşımı benimsemekte zorluk çektiğidir. Müze eğitimi, teknoloji kullanımı gibi konularda isteksiz davrandıkları tespit edilmiştir. Bu soruna karşılık yine birçok araştırmada öğretmenlerin yeterli düzeyde verilecek hizmet içi eğitimlerle bilgi ve motivasyonlarının artırılmasının sağlanıp, idarecilerin bu konu üzerinde daha fazla durması, öğretmenlere gereken desteği sağlaması önerilerinde bulunulmuştur.
- 11) Yapılan araştırmalarda kazanım ve hedeflerin öğrenci düzeylerine uygun olmadığı, sayılarının fazla olduğu ve planlanan süre ile orantısız olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Buna karşılık öneriler kısmında da kazanımların yeniden gözden geçirilip, düzenlenmesi gerektiği önerisinde bulunulmuştur. Zaman içerisinde

kazanım sayılarının azaltılıp, hafifletildiği, bu doğrultuda da araştırmalarda bu tür sorunlara daha az yer verildiği görülmüştür.

- 12) Ders ve çalışma kitaplarının program içeriği ve felsefesi ile uyumlu olmadığı, ölçme ve değerlendirme bölümlerinin yetersiz olduğu araştırmalarda belirtilmiştir. Yine buna karşılık öneriler kısmında da ders kitaplarının program ile uyumlu olarak, öğretmen görüşlerini de dikkate alarak yeniden düzenlenmesi gerektiği önerisinde bulunulmuştur. Kitaplarla ilgili sık sık yapılan düzenlemeler ile bu tür sorunların araştırmalarda daha az yer aldığı görülmüştür.
- 13) Özellikle fen bilimleri, resim, müzik ve beden eğitimi gibi derslerde atölye, salon ve laboratuvar gibi özel donanımlı dersliklerin eksikliği bu programların uygulanmasında ortak sorun kaynağı olmuştur. Yine sınıfta ve bu tür dersliklerde kullanılacak araç-gereçlerin eksikliği ya da yeterince olmadığı tespit edilen sorunlar arasındadır. Öneriler arasında programın uygulanmasında gereksinim duyulan araç-gereç ve ders ortamlarının tüm öğrencilerin kullanımına sunulması yer almaktadır.
- 14) Özellikle 2005 sonrası süreçte kalabalık sınıf ortamlarının programın uygulanmasını zorlaştırdığı tespitler arasında yer almıştır. Bu nedenle öneriler arasında sınıf mevcutlarının düşürülmesi tavsiyesi yer almıştır. Süreç içerisinde derslik ve öğretmen sayısında artış gözlemlendiği, sınıf mevcutlarının düştüğü ve zaman içerisinde araştırmalarda bu sorunların daha az yer aldığı görülmüştür.
- 15) Ölçme ve değerlendirme öğelerinin tümünden yararlanılmadığı, klasik ölçme araçlarında ısrar edildiği, çeşitlilikten istifade edilmediği araştırmalarda yer almıştır. Araştırmacıların önerilerinde de bu konuda bilgi eksikliklerinin giderilmesi, uygulama içeren hizmet içi eğitim çalışmalarının sık sık yapılmasının yer aldığı görülmüştür.
- 16) Yapılan araştırmalarda ilkokullarda resim, müzik ve beden eğitimi derslerine çoğunlukla sınıf öğretmenlerinin girdiği, bu derslerde zaman zaman farklı programları uyguladıkları, derse gereken önemin verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Buna bağlı olarak incelenen araştırmaların öneriler kısmında derslere branş öğretmenlerinin girmesinin vurgulandığı, idarenin ve öğretmenlerin bu derslere gereken önemin verilmesi önerisinde bulundukları görülmüştür.
- 17) Türkçe programında yer alan ilk okuma yazma eğitiminde ses temelli cümle yöntemi ve bitişik eğik yazı ile ilgili olarak uygulamada güçlükler yaşandığı görülmüştür. Özellikle bitişik eğik yazının kullanımının zorluğu, öğrencilerin yazılarının düzensiz ve kuralsız olmasına sebebiyet verdiği, okumayı zorlaştırdığı,

noktalama işaretlerinin kullanımına olumsuz etki ettiği gibi sorunlar yer almıştır. Öneriler arasında da bitişik eğik yazının kaldırılması, ses temelli cümle yönteminde ise yeni düzenlemeler yapılmasının yararlı olacağının yer aldığı görülmüştür. Bununla birlikte bitişik eğik yazınının 2018 yılında kullanımdan kaldırılarak dik temel harfle sürdürülmesine karar verildiği için bu problemin ortadan kalktığı görülmüştür.

- 18) Araştırmalarda program hazırlanırken bireysel ve bölgesel farklılıklara yeterince yer verilmediği, Velilerin program hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı gibi sorunların olduğu görülmüştür. Öneriler arasında da hem bireysel ve bölgesel farklılıkların dikkate alınması hem de velilere de program hakkında gerekli bilgilendirmelerin yapılması önerilmiştir.
- 19) Araştırmalarda öneriler arasında programlar ve ders kitapları hazırlanırken öğretmenlerden görüş alınması gerektiği, öğretmenlerin süreçte daha fazla söz sahibi olması gerektiği yer almaktadır.

Bu sonuçlardan yola çıkarak eğitim programlarının uygulanmasına ilişkin yapılan araştırmalarda tespit edilen sorunların programın yapısından daha çok sosyal ve maddi sorunlardan kaynaklandığı görülmektedir. 2005 yılında uygulamaya konulan programın 2004 yılında pilot uygulaması yapılmış olması yararlı bir kazanımken, ülke genelinde yeterli düzeyde hizmet içi eğitim yapılmadan uygulamaya konulması, öğretmenlerin program hakkında olumsuz yargılara varmasına, sürece ilişkin tepki geliştirmesine neden olmuştur. Öğretmenlerin süreç içerisinde programa ilişkin olumlu görüşler geliştirdiği görülmüştür. Ayrıca yalnızca bilgilendirmenin tek başına yeterli olmayacağı, öğretmenlerin programın hedef ve amaçlarına olan inançlarını güçlendirmekte önemlidir. Programın paydaşlarından olan velilere yönelik bilgilendirme yapılmaması, öğretmen-öğrenci-veli arasında uyumsuzluğa neden olduğu görülmüştür. Öğretmen eğitimi ile birlikte veli eğitiminide gündeme almak programın hedefine ulaşmasında katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Araştırmalarda yer alan sorunlara ilişkin zaman içerisinde önlemler alındığı, çözümler geliştirildiği görülmüştür. Sorun kaynaklarının ortadan kalkmasıyla programa ilişkin olumlu görüşlerinde arttığı araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlar arasındadır.

Öneriler

- 1) Hizmet içi eğitimde yapısal değişikliğe gidilmeli, uygulamalı eğitimlere yer verilmelidir. Ayrıca eğitimcilerin lisansüstü eğitim almaları desteklenmelidir.
- 2) Programlar hazırlanırken yapılan akademik çalışmalar daha fazla incelenmeli, gereksinim duyulan alanlarda akademik çalışmalar teşvik edilmelidir.
- 3) Programlar daha dinamik hale kavuşturulmalı, süreç içerisinde programın uygulayıcısı olan öğretmenlerden sürekli dönütler alıp aksaklıklar giderilmelidir.
- 4) Ölçme ve değerlendirme sistemi daha etkin hale getirilip, program amaçlarında belirtildiği gibi kullanımı sağlanmalıdır.
- 5) Velilere rehberlik çalışmaları planlı bir şekilde sürdürülmelidir.
- 6) Okul idarecilerinin programın etkin ve başarılı bir şekilde yürütülmesi için daha etkin davranmaları sağlanmalıdır.
- 7) Yapılacak bilimsel araştırmalarda öğrenci merkezli ve deneysel çalışmaların yapılması için araştırmacılar desteklenmelidir.
- 8) Resim, müzik ve beden eğitimi gibi programlara yönelik daha fazla araştırma yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abir, M. (2017). *2013 ilkokullar ve ortaokullar fen bilimleri dersi öğretim programlarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Muğla ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akın, F., Şimşek, O., & Erdem, T. (2007). *Türkiye’de eğitim sorunu*. https://www.turkegitimsen.org.tr/lib_yayin/82.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Akman, E., & Aşkın, İ. (2012). Ses temelli cümle yöntemine eleştirel bir bakış. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32 (1). 1-18. <http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/pub/issue/6736/90561> sayfasından erişilmiştir.
- Akyol, S., & Fer, S. (2010). *Sosyal yapılandırmacı öğrenme ortamı tasarımının öğrenenlerin akademik başarılarına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi nedir?* International Conference on New Trends in Education and Their Implications kongresinde sunulmuş bildiri, Antalya. <http://www.iconte.org/FileUpload/ks59689/File/193.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Akyüz, Y. (2010). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem.
- Aytaç, K. (2009). *Avrupa Eğitim Tarihi*. Ankara: Doğu Batı.
- Balcı, A. (2006). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem.
- Balyemez, S. (2019). Eğitim kelimelerinin yapısı ve Türkiye Türkçesine girme süreci. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (47), 41-52. https://dergipark.org.tr/tr/pub/sutad/issue/59509/855743#article_cite sayfasından erişilmiştir.
- Baş, Ş. (2009). *Yeni görsel sanatlar dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Bektaş, S. (2011). *Ses temelli cümle yöntemine ilişkin öğretmen görüşleri (Edirne ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bıçak, E., & Kırmızı, F. (2012). *Öğretmen görüşlerine göre ses temelli cümle yöntemine ilişkin uygulamalarda öğrenci ve velilerin değerlendirilmesi*. 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Marmara Üniversitesi, İstanbul. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/16726> sayfasından erişilmiştir.
- Bölükbaşı, C., & Sarıbaş, M. (2011). İlköğretim birinci kademe (1, 2, 3. sınıf) Türkçe öğretimi sorunları. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 1(1), 20- 26
- Coşar, İ. (2012). *2005 ilköğretim programı uygulamalarına ilişkin veli görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demirel, Ö. (2011). *Eğitimde rogram Geliştirme*. Ankara: Pegem.
- Duran, E., Sezgin, F., & Çoban, O. (2011). Aday sınıf öğretmenlerinin uyum ve sosyalleşme sürecinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 465-478. <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0011873&lng=0> sayfasından erişilmiştir.
- Erdoğan, M., Kayır, Ç. G., Kaplan, H., Ünal, Ü. Ö., & Akbunar, Ş. (2015). 2005 yılı ve sonrasında geliştirilen öğretim programları ile ilgili öğretmen görüşleri; 2005-2011 yılları arasında yapılan araştırmaların içerik analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 23(1), 171-196. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefdergi/issue/22600/241456> sayfasından erişilmiştir.
- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelkentepe.
- Fosnot, C. T. (2007). *Oluşturmacılık*. (S. Durmuş, Çev.). Ankara: Nobel.
- Gijbels, D., Watering, G., Dochy, F., & Bossche, P. (2006). New learning environments and constructivism: The students' perspective. *Instructional Science*. 34(3), 213-226. https://www.researchgate.net/publication/225172985_New_Learning_Environment_s_and_Constructivism_The_Students'_Perspective sayfasından erişilmiştir.
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G., Reisoğlu, İ. (2012). Türkiye'de Eğitim Teknolojileri Araştırmalarındaki Eğilimler: 2000-2009

- Dönemi Makalelerinin İçerik Analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 12(1), 177-199. <https://www.edam.com.tr/kuyeb> sayfasından erişilmiştir.
- Gözütok, F. D. (2003), Türkiye’de program geliştirme çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 1-13. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/gozutok.htm sayfasından erişilmiştir.
- Gül, U. (2018). *Cumhuriyetten günümüze ilkokul eğitim programları ve inovatif etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Güven, İ. (2015). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem.
- Kalın, Ö. (2007). *Sosyal bilgiler öğretim programı (2004) ve 4. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kanbolat, E. (2005). *Hazırlanışı ve uygulanması açısından Osmanlı' dan Cumhuriyet'e ilköğretim programları (1913-1968)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karacığa, S. (2008). *Öğretmenlere göre yapılandırmacı ilköğretim programının uygulanmasında karşılaşılan güçlükler*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Karadağ, E. (2009). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik açıdan incelemesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(3), 75-87. <https://atif.sobiad.com/index.jsp?modul=makale-goruntule&id=SNMJ-XQBu-adCBSEpWyl> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, M. F., Bayrak, E., & Pınar, G. (2010). *Türkçe eğitimi alanında yaşanan sorunların lisansüstü tezlere dayalı olarak belirlenmesi*. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri. Elazığ. https://www.researchgate.net/publication/268687530_TURKCE_EGITIMI_ALANI_NDA_YASANAN_SORUNLARIN_LISANSUSTU_TEZLERE_DAYALI_OLARAK_BELIRLENMESI sayfasından erişilmiştir.
- Kepenek, Y. (2012). *Türkiye Ekonomisi*. İstanbul: Remzi

- Koç, E. S. (2015). Türkiye’de ilköğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (2005–2014). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 16(1). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/28587/305153> sayfasından erişilmiştir.
- Le Cornu, R., & Peters, J. (2005). Towards constructivist classrooms: The role of the reflective teacher. *Journal of Educational Enquiry*. 6(1), 50-64. https://www.researchgate.net/publication/249904669_Towards_constructivist_classrooms_The_role_of_the_reflective_teacher sayfasından erişilmiştir.
- Özgedik, M. (2014). *Türk Eğitim Tarihi*. İstanbul: Ülke.
- Sönmez, V. (1991). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Adım.
- Shilon, S., & Schechter, C. (2016). Making sense of school leaders sense-making. *Educational Management Administration & Leadership*. 45(4), 682-689. https://www.researchgate.net/publication/303559924_Making_Sense_of_School_Leaders_Sense-making sayfasından erişilmiştir.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Şenyurt, Ö., & Özkan, Y. (2017). Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *İlköğretim Online*, 16(2), 628-653. <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/2269> sayfasından erişilmiştir.
- Taşıtman, A., Oral, I., Sarıışık, Y., Düşkün, Y., & Dinçer, A (2014). *Eğitim izleme raporu 2014-2015*. http://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ERG_E%C4%B0R_2014-15.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Tazebay, A. (Ed.). (2000). *İlköğretim programları ve gelişmeler*. Ankara: Nobel.
- Toy, B. Y. (2015). Türkiye’deki hizmet öncesi öğretmen eğitimi araştırmalarının tematik analizi ve öğretmen eğitimi politikalarının yansımaları. *Eğitim ve Bilim*. 40.,23-60. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/4012> sayfasından erişilmiştir.
- Topan, B. (2013). *Matematik öğretiminde öğrenci merkezli yöntemlerin akademik başarı ve derse yönelik tutum üzerindeki etkililiği: bir meta-analiz çalışması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Türkdoğan, A., Güler, M., Bülbül, B. Ö., & Danişman, Ş. (2015). Türkiye’de Matematik Eğitiminde Kavram Yanılgılarıyla İlgili Çalışmalar: Tematik Bir İnceleme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11(2), 215-236. <https://doi.org/10.17860/efd.26545>
- Türkyılmaz, A. (2011). *İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Balıkesir ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yakut, D. A. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin yenilenen ilköğretim programında performans değerlendirmede karşılaştıkları güçlükler (Iğdır ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yapıcı, M., & Leblebiciler, N. H. (2007). Öğretmenlerin yeni ilköğretim programına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*. 6(3), 480-490. <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/1911/1747> sayfasından erişilmiştir.
- Zhang, Z., & Burry-Stock, J. A. (2003). Classroom Assessment Practices and Teachers' Self-Perceived Assessment Skills. *Applied Measurement in Education*. 16(4), 323–342. <https://psycnet.apa.org/record/2003-08042-004> sayfasından erişilmiştir.

EKLER

EK 1. Tez İnceleme Formu Örneği

Veri Başlıkları	Veriler
Yazar/Yıl	Duygu ÇETİN / 2010
Program	Matematik
Yöntem/Desen	Nitel ve nicel karma araştırma modeli kullanılmıştır.
Örneklem	2009–2010 eğitim öğretim yılında Denizli ili merkez ilçede görev yapmakta olan öğretmenler
Örneklem Büyüklüğü	83 kişi
Veri Toplama Aracı	Yüz yüze ve birebir görüşme formu
Tespit Edilen Sorunlar	• Öğretmenlerin; programda yer alan görsellerin yetersizdir. • Programın uygulanmasında süre ile ilgili sıkıntılar vardır. • Matematiksel alıştırmaların yetersiz olmaktadır. • Konuları pekiştirmek için verilen problemlerin niteliğine ilişkin sıkıntılar vardır. • Kalabalık sınıflarda programın uygulanmasında sıkıntı yaşandığı, programı uygularken araç gereç yetersizliği yaşanmaktadır. • Sosyoekonomik farkların dikkate alınmadığı, öğretimde bireysel farklılıklara dikkat edilmemiştir. • Programın değerlendirme ögesindeki gözlem formlarının fazla olduğu görüşlerine sahip oldukları belirlenmiştir. • Programa uygun olarak hazırlanmış ve

	ilköğretimde okutulmakta olan 1. Sınıfın bütün kitaplarında Türkçe ile ilgili eğik yazının kullanılmadığı ve bu durumun olumsuzluk yaratmaktadır.
Öneriler	• Öğretmenler programın uygulama örneklerinin yer aldığı hizmet içi eğitim almalıdırlar. • Öğretmenlere eğitim öğretim yılının başında verilen seminer döneminde özellikle zümrelere yönelik olarak eğitim verilmeli ve o yıl yürütülecek program hakkında farkındalık kazandırılmalıdır. • İlköğretim birinci kademede matematik dersine ayrılan süre artırılmalıdır. • Öğretmenler sınıf düzeylerini de düşünerek o yıl kullanacakları ders ve çalışma kitabının kendileri belirleyebilmelidir. • Okulların donanım ihtiyacı (bilgisayar, internet, fotokopi makinesi vb.) tamamen karşılanmalı ve programın uygulanmasında donanımdan kaynaklı aksaklıkları giderilmelidir. • Sınıf mevcutları programın etkili şekilde uygulanmasını sağlayacak şekilde uygun hale getirilmelidir. • Veliler eğitim öğretim yılının başında öğretmen tarafından program hakkında bilgilendirilmeli ve onlara program hakkında farkındalık kazandırılmalıdır.

EK 2. İncelenen Tez Kaynakça

- Aba, T. C. (2011). *İlköğretim 1. sınıf Türkçe dersi ilk okuma-yazma öğretim programının (2005) uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi: Balıkesir ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Abir, M. (2017). *2013 ilkokullar ve ortaokullar fen bilimleri dersi öğretim programlarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi-Muğla ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Acar, D. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji derslerinde öğrenme öğretme süreci yönüyle pedagojik alan bilgisi ihtiyaçlarının belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Acar, H. (2007). *Yeni ilköğretim programlarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Açmaz, G. (2011). *İlköğretim Türkçe dersi dördüncü sınıf öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Agun, B. A. (2012). *İlköğretim 4.sınıf matematik öğretiminde hazırlıklı-planlı dramaya uygun etkinliklerin geliştirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ak, Ö. F. (2006). *İlköğretim okulları 1-5. sınıflarda uygulanmaya başlayan yeni ilköğretim programı hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akça, S. (2007). *İlköğretim 5.sınıf 2005 matematik programının öğretmen, yönetici ve ilköğretim müfettişleri görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akgül, U.K. (2006). *İlköğretim okulları beden eğitimi dersi genel amaçları ile basketbol hedef davranışlarının gerçekleşme düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Akpullukçu, S. (2011). *Fen ve teknoloji dersinde araştırmaya dayalı öğrenme ortamının öğrencilerin akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlarına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aktürk, Y. (2009). *İlk okuma-yazma öğretiminde ses temelli cümle yönteminin uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri (Şanlıurfa/Viranşehir örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Alak, G. (2011). *Hayat bilgisi öğretim programı öğelerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Alataş, F. (2008). *İlköğretim programında 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Albayrak, F. (2015). *İlkokul sosyal bilgiler dersinde kazandırılan değerlerle ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Alkan, S.H. (2016). *Uygulanan hayat bilgisi öğretim programının yerelleşmesine yönelik ihtiyaç analizi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Alkar, R. (2008). *İlköğretim müzik eğitimi dersinde 2007-2008 eğitim-öğretim yılında okutulan öğrenci çalışma kitaplarındaki şarkıların müziksel amaçları bakımından analizi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Alp, M. (2007). *İlköğretim 4. sınıf fen ve teknoloji dersi yeni müfredat programının incelenmesi ve değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Altıntaş, H. (2010). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin işlenişine yönelik hazırlanan drama yönelimi eğitim programının istenen davranışları kazandırmaya etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Altıok, N. (2010). *İlköğretim programlarının bilinçli tüketici davranışlarını kazandırma düzeyine ilişkin bir araştırma*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Altunsöz, D. (2016). *Türkçe dersi 4. sınıf öğretim programının öğrencilerin eleştirel okuma becerilerini geliştirme açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Andırcı, Ö. (2006). *İlköğretimde müzik derslerinde kullanılan öğretim yöntemlerine ilişkin bir inceleme (İstanbul ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Arabacı, G. (2006). *İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin matematik dersindeki akademik öz kavramları ile başarıları arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Arıcı, İ. (2011). *2006 ilköğretim müzik programının uzman ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Arıkan, E. N. (2011). *İlköğretim okullarında yaratıcı drama yönteminin görsel sanatlar eğitiminde kullanılmasının eriş, tutum ve kalıcılığa etkisi: Meram İlköğretim okulu örneği*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Arslan, Y. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim birinci kademe beden eğitimi ders programlarına ve beden eğitimi dersine ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aru, S. A. (2013). *Yeni ilköğretim programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarında kelime hazinesini geliştirmeye yönelik planlamanın incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aslan, R. (2007). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim birinci basamaktaki öğrencilerin temel bilgi, beceri ve değerleri kazanma düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aslantaş, H. (2014). *Müzik ders kitaplarında yer alan görsellerin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aşıkcan, M. (2012). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre Türkçe ders kitaplarının yapılandırmacı yaklaşıma uygunluğu*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Ataman, S. Y. (2012). *İlköğretim Türkçe öğretim programlarında yer alan ara disiplin kazanımlarına yönelik uygulayıcı görüşlerinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Atasönmez, S. S. (2008). *Program geliştirme süreci doğrultusunda yeni ilköğretim programlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Atik, A. (2006). *Yeni ilköğretim 1. kademe sosyal bilgiler programında yaratıcılık*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Avşar, P. (2010). *Sınıf öğretmeninin yürüttüğü görsel sanatlar dersi: Öğretme- öğrenme sürecine yönelik nitel bir araştırma*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ayan, S. (2007). *İlköğretim I. ve II. kademedede beden eğitimi dersinin amaçlarına göre uygulanma durumunun incelenmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aydemir, E. Ö. (2016). *Dördüncü sınıf Türkçe dersi öğretim programının görsel okuma ve sunu becerilerini geliştirme açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, G. (2010). *Fen-teknoloji-toplum-çevre öğrenme alanının çevre bilinci kazandırmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, M. (2010). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yapılandırmacı sınıf ortamlarına yönelik değerlendirmeleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, Ö. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri (Kütahya il örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aydın, S. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf yeni (2004) sosyal bilgiler müfredatının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Trabzon il örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Aydın, S. (2016). *İlkokul 3. sınıf öğrencilerin hayat bilgisi programında yer alan kişisel nitelikleri kazanma düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aydoğan, D. (2013). *İlköğretim programlarında yer alan 'çevre duyarlılığı' ve 'bilişim teknolojilerine' ilişkin kazanımların gerçekleşme düzeylerinin incelenmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aygün, H. A. (2009). *Yeni ilköğretim programının uygulanmasıyla eğitim teknolojileri kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri (İstanbul ili Ümraniye ilçesi örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Aytekin, Y. (2007). *İlköğretim birinci kademe 4. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarının ilköğretim kurumları Türkçe öğretiminin amaçlarına uygunluğunun incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ayva, F. G. (2010). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin portfolyo (ürün seçki dosyası) tekniği hakkındaki görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bağdatlı, A. (2006). *Değişen ilköğretim programlarındaki 4. sınıf fen ve teknoloji dersinin taslak öğretim programının, öğrenci başarısına etkisi ve sınıf öğretmenlerinin programa ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bahar, S. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin görsel sanatlar ile ilgili görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bahçe, A. (2010). *Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Baş, Ş. (2009). *Yeni görsel sanatlar dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Başar, T. (2016). *İlkokul 3. sınıf Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Başer, N. (2012). *İlköğretim öğretmenlerinin matematik ders kitaplarını kullanma yolları ve onların öğrencilerin matematik ders kitaplarını kullanma yolları ve matematik ders kitabı hakkındaki görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Başibeyaz, İ. (2016). *Üçüncü sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Başkonus, T. (2011). *İlköğretim I. kademe sosyal bilgiler programında yer alan ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin kullanılma düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Batdal, G. (2006). *İlköğretim birinci kademe matematik programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Battal, C. F. (2008). *Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı fen ve teknoloji programının uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Batur, M. (2010). *İlköğretim I. kademe görsel sanatlar dersi öğretim programının kazanımlar boyutunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Baysal, O. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin birinci sınıf Türkçe ders programına ve uygulanmasına ilişkin görüşleri: Ağrı ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bedir, M. (2018). *İlkokul üçüncü sınıflarda uygulanan fen bilimleri dersi öğretim programına yönelik öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bekmezci, S. M. (2016). *2013 ilköğretim kurumları fen bilimleri dersi öğretim programının uygulanmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bektaş, M. (2007). *Hayat bilgisi dersinde ailelerin çoklu zekâ kuramı hakkında bilgilendirilme biçimlerinin ve öğrencilerin farklı baskın zekâ gruplarında yer*

- almalarının proje başarıları ve tutumlarına etkisi.* (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bektaş, S. (2011). *Ses temelli cümle yöntemine ilişkin öğretmen görüşleri (Edirne ili örneği).* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Benli, F. (2014). *Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan ilköğretim programlarının öğretmenler tarafından benimsenme düzeyi (Hakkari örneği).* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bingölbali, F. (2010). *Matematik öğretimi etkinlik uygulamalarında karşılaşılan öğrenci zorluklarının nedenleri ve öğretmen müdahale türleri.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Birgin, O. (2010). *4-5.sınıf matematik öğretim programında öngörülen ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmenler tarafından uygulanabilirliği.* (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Boz, İ. (2014). *İlkokul 1. sınıf matematik dersinde oyunla öğretim yönteminin akademik başarısına etkisi.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bozkurt, E. (2011). *İlköğretim 1. sınıf Türkçe ders programı görsel okuma-görsel sunu kazanımlarının ve ilk okuma yazma öğretiminde kullanılan görsellerin etkililiğinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bozyılmaz, B. (2006). *4. ve 5. sınıflar fen ve teknoloji dersi öğretim programının bilim okur-yazarlığı açısından analizi.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bulut, A. (2013). *İlkokul matematik kitaplarının kullanımına ilişkin sınıf öğretmeni ve öğrenci görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bulut, İ. (2006). *Yeni ilköğretim birinci kademe programlarının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi.* (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Bulut, T. (2015). *İlköğretim matematik dersi öğretim programındaki temel becerilerin öğrenci çalışma kitaplarında yer alma durumu.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Bütün, E. (2015). *Medya destekli öğretimin hayat bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Büyükyurt, D. (2010). *Yeni fen ve teknoloji programı 'bilimsel süreç becerileri' kazanımları açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Can, Ö. (2015). *Yenilenen 3. ve 4. sınıf fen bilimleri öğretim programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Can, R. T. (2017). *4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programı kazanımlarının program etkinliklerinin ve ders kitaplarının yapılandırmacılık açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Canlı, K. (2016). *İlkokul 4. sınıf görsel sanatlar dersinde sanal müze uygulamasına ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Cebeci, Ü. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersindeki öz yeterlik algılarının bazı parametreler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Celayir, İ. (2015). *İlkokul programı oyun ve fiziki etkinlikler dersinin işlevselliğinin ve geleneksel çocuk oyunlarının uygulanabilirliğine göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Cesur, D. (2011). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının bilimsel süreç becerileri açısından öğretmen düşüncelerine göre değerlendirilmesi: Afyonkarahisar ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Coşar, İ. (2012). *2005 ilköğretim programı uygulamalarına ilişkin veli görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Coşkun, A. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal bilgiler programı hakkında öğretmen görüşlerine ilişkin nitel bir çalışma (Ankara ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Çakır, B. E. (2012). *Geleneksel öğretim yöntemleri ile dramatizasyon yönteminin ilköğretim 2. sınıf matematik dersinde, öğrencilerin akademik başarı ve kavramların kalıcılık düzeylerine etkisinin karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çakır, G. (2007). *Yeni hayat bilgisi programında yer alan kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilebilme düzeyinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çakır, İ. (2009). *İlköğretim 5. sınıf matematik ders kitaplarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çakmak, G. (2010). *İlköğretim birinci kademe Türkçe öğretim programının öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye etkisine yönelik öğretmen görüşleri (Tokat ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çavuş, H. (2006). *Türkiye'de matematik öğretiminde öğretmenlerin eğitim ortamlarında bilgisayar ve matematik programlarından yararlanma düzeyleri*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çavuşoğlu, E. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeyi ile matematik problemlerini çözme başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çekirdekçi, S. (2010). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf matematik dersinde sınıf öğretmenlerinin programda belirtilen öğretim materyallerini kullanma düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çelik, M. (2012). *61-72 aylık çocukların matematik gelişimine küçük çocuklar için büyük matematik (big math for little kids) eğitim programının etkisi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çelik, Ö. (2017). *2009 hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çermik, F. (2011). *Yeni ilköğretim programlarının öngördüğü tamamlayıcı ölçme değerlendirme teknikleri hakkındaki öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Çetin, B. (2007). *Yeni ilköğretim programı (2005) uygulamalarının ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin çalışma alışkanlıkları ile öz-yeterliliklerine etkisi ve öğrencilerin program hakkındaki görüşleri*. (Doktora lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çetin, D. (2010). *İlköğretim 1. sınıf matematik programına yönelik öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çevik, Y. Ç. (2014). *Türkçe öğretim programlarında değerler ve Dede Korkut hikayelerinin değerler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çiçek, B. (2017). *4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri: Hatay ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çiçek, R. (2008). *Uşak Karahallı İlçesi ilköğretim okulları birinci kademesinde işlenen beden eğitimi derslerinin sınıf öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çiftçi, E. (2010). *İlköğretim okullarında uygulanan yeni ilköğretim programı hakkında öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çiftçi, E. (2017). *Birinci sınıfa kayıtlı farklı yaş grubundaki öğrencilerin Türkçe ve matematik dersi öğretim programına dair kazanımlara ulaşma durumlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çiftçi, Ö. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin Türkçe öğretim programında belirtilen okuduğunu anlamayla ilgili kazanımlara ulaşma düzeyinin belirlenmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çiftçioğlu, R. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının uygulanmasına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çilingir, V. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi öğretim programı (2006) kazanımlarına ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından irdelenmesi (Aydın ili örneği)*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Dalaman, O. (2010). *İlköğretim birinci kademedede beden eğitimi dersi öğretim programı kazanımlarının gerçekleşme durumuna ilişkin öğretmen görüşleri*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Damga, S. (2008). *YİBO ve taşınmalı ilköğretim okullarında yeni ilköğretim programının uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Değirmenci, T. (2018). *İlköğretim 4.sınıf Türkçe, matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler öğretim programlarının üst bilişsel açıdan incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Değirmenci, U. (2007). *İlköğretim 4., 5., 6. sınıflar fen ve teknoloji dersi yeni öğretim programının uygulanması ile ilgili öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demir, D. (2008). *İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine uygunluğu açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demir, S. (2007). *İlköğretim okulu hayat bilgisi dersi programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Kayseri ili örneği)*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demir, S. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin görsel sanatlar dersinin amaçlarına erişi düzeylerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demiralp, D. (2010). *İlköğretim birinci kademe programlarının öğrencilerin yansıtıcı düşüncelerini geliştirmeye etkisine yönelik öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demirci, N. (2015). *Fen bilimleri dersinde üst bilişsel araştırmaya dayalı öğrenmenin dördüncü sınıf öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerine, akademik başarılarına ve üst bilişsel süreçlerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Demirkol, P. (2013). *Televizyon çocuk programlarında yer alan müziklerin müzik dersi öğretim programı genel ve özel amaçları açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Demirtaş, T. (2007). *İlköğretim okullarında matematik dersinin öğretiminde ve öğreniminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Bitlis ili Tatvan ilçesinde bir araştırma)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Dengiz, A. Ş. (2006). *2004 ilköğretim programının okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Denktaş, İ. B. (2015). *Müzik ders kitaplarındaki şarkı sözlerinin, öğretim programının hedeflediği kazanımları gerçekleştirebilme yeterliliğine ilişkin öğretmen görüşleri (Ankara ili, Çankaya ilçesi örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Doğan, H. (2014). *İlkokul programında yer alan ortak temel becerilerin öğrenci çalışma kitaplarında bulunan etkinliklerde yer alma düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Doğan, S. (2007). *İlköğretim fen ve teknoloji (2004) dersi ile fen bilgisi (2000) dersinin öğretim programlarının kazanımlar boyutunun öğretmen görüşlerine göre karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Dorukan, N. (2009). *İlköğretim kurumlarındaki görsel sanatlar dersinin uygulamaları ve sonuçları*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Döş, B. (2009). *İlköğretim okulu programının sosyal değişme açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Duman, A. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin matematik başarısını etkileyen faktörlerin öğrenciler ve öğretmenler açısından değerlendirilmesi (Eskişehir ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Dumlu, N. S. (2009). *İlköğretim birinci kademe öğrenci velilerinin yeni ilköğretim programına ilişkin algılarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Duran, A. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları alternatif ölçme değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Dündar, S. (2011). *İlköğretim matematik programında etkinlikler ve kazanımlar arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ece, B. (2007). *İlköğretim birinci kademe 2005 sosyal bilgiler programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Egüz, Ş. (2011). *İlköğretim sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Elvan, Z. (2007). *Türkçe (1-5. Sınıflar) dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Er, N. (2007). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programıyla kılavuzunun ve öğrenci çalışma kitabının (Türkçe 5) dilbilimsel açıdan değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Erdal, H. (2007). *2005 ilköğretim matematik programı ölçme değerlendirme kısmının incelenmesi (Afyonkarahisar ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Erdem, A. (2007). *2005 ilköğretim Türkçe Programı'nın önceki program ve İrlanda'nın ana dili öğretim programı ile karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ergin, G. (2007). *Yeni ilköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe programının çoklu zeka kuramı açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Erkan, C. (2006). *İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersi ile ilgili bilgi tutum ve uygulamaları (Konya örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ertan, A. (2013). *İlkokul birinci sınıflarda oyun ve fiziksel etkinlikler dersi kazanımlarının amaca ulaşma bilirliliğinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Ertürk, K. (2011). *İlköğretim 2. sınıf Türkçe öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin kazanımları gerçekleştirme düzeyi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Fırıncı, T. (2006). *Küreselleşmenin öğretim programları üzerindeki etkisi (ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Fidan, B. (2010). *Fen ve teknoloji programındaki ölçme ve değerlendirme anlayışının 4. ve 5. sınıf ders kitaplarına yansımaları*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gelebek, M. S. (2011). *Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacılık temelli yeni ilköğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi (Kilis ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gerek, Ö. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programı hakkındaki görüş değerlendirme ve yeterlilikleri üzerine bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Göçmez, B. (2016). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde münazara tekniğinin ders başarısı ve eleştirel düşünmeye etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gökçe, İ. (2006). *Fen ve teknoloji programı ile öğretmen kılavuzunun içsel olarak değerlendirilmesi ve uygulamada karşılaşılan sorunlar (Balıkesir örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gökdere, E. (2018). *İlkokul 1-4 sınıf görsel sanatlar dersinin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gönül, G. (2008). *Yeni ilköğretim matematik dersi öğretim programının öğretme öğrenme ortamına yansımaları*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Güder, O. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersine yönelik teknolojik pedagojik alan bilgisi öz güven algılarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Güler, T. (2013). *Müzik dersi 4. ve 5. sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki şarkıların öğretim programı kazanımlarını gerçekleştirmedeki işlevselliğinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gündoğar, A. (2006). *2005-2006 yılında değişen ilköğretim programının uygulanma durumu (Adıyaman ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gür, Ş. (2010). *Birleştirilmiş ve müstakil sınıf öğretmenlerinin ilköğretim programına ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gürdal, A. (2007). *Görsel sanatlar dersinde yapılandırmacı yaklaşıma dayalı öğretim uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Güven, G. (2016). *3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Güven, S. (2007). *Birinci kademe Türkçe öğretim programında öğrenme alanlarına yönelik olarak kullanılan grupla öğretim yöntemlerinin etkililiği hakkında öğretmen görüşleri nelerdir*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Havadar, T. (2013). *4. ve 5. sınıf beden eğitimi ve spor ders programı hakkında öğretmen görüşleri: Kars, Ardahan ve Iğdır ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Hazır, O. (2018). *İlkokul üçüncü sınıfa fen bilimleri dersinin konulması üzerine bir çalışma*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Hezen, E. (2009). *İlköğretim 1-5. sınıflar Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzunun öğelerinin öğretim programında yer alan temel becerileri geliştirmeye uygunluğu*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Hoşgör, A. (2010). *İlköğretim 1. sınıf öğretmenlerinin matematik derslerinde oyun etkinliklerinin kullanımına ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Hotaman, D. (2008). *Yeni ilköğretim programının öğrencilere kazandırmayı öngördüğü temel becerileri öğretmen, veli ve öğrenci algıları doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Işık, Ö. (2010). *İlköğretim 4., 5. ve 6. sınıf matematik ders kitaplarının problem kurma etkinliği bakımından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- İzmirligil, G. N. (2008). *İlköğretim matematik ders ve öğrenci çalışma kitaplarının yapısalcı yaklaşım açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaban, İ. (2006). *MEB 2004 eğitim programı çerçevesinde ilköğretim I. kademedeki okutulan matematik kitaplarında yapılan değişikliklerin matematiğe karşı olumlu tutum geliştirmeye katkısı üzerine*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kahraman, A. D. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri ve çözüm önerileri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kalafatçı, Ö. (2017). *Hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Ordu ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kalay, A. (2013). *Ritme dayalı müzik öğretim programının, öğrencilerin akış deneyimleri, müzik dersi başarıları ve müzik dersine yönelik tutumları üzerindeki etkileri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kalender, A. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşım temelli yeni matematik programının uygulanması sürecinde karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik çözüm önerileri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kalın, Ö. U. (2007). *Sosyal bilgiler öğretim programı (2004) ve 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kamaraj, E. (2009). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programının günlük yaşamla ilişkilendirilmesine dair öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Kamber, T. (2007). *2005-2006 yeni öğretim programında sosyal bilgiler dersi etkinliklerinin uygulanabilirliğinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kamçı, S. (2015). *Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kan, A. Ü. (2006). *Yeni ilköğretim programında öngörülen temel becerileri kazanmada beşinci sınıf sosyal bilgiler ve Türkçe derslerinin etkilerine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kanyılmaz, B. M. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan yaşam becerilerinin öğrencilere kazandırılmasına yönelik yaklaşımlarının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karakuş, C. (2010). *İlköğretim 1. kademe öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kardaş, G. (2008). *Yeni ilköğretim birinci kademe matematik dersi programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kasa, B. (2009). *Yazma etkinliklerinin ilköğretim 1. kademe öğrencilerinin matematik başarılarına ve tutumlarına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kay, O. T. (2007). *Yeni 2005 ilköğretim matematik öğretim programının veli görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, A. (2008). *MEB tarafından hazırlatılan ilköğretim 4. ve 5. sınıf matematik ders kitaplarındaki etkinliklere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Kaya, E. (2016). *İlkokul 3. sınıf fen bilimleri ders kitabının yapılandırmacılık ve bilimsel süreç becerilerini geliştirmesi açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, N. B. (2011). *Sosyal bilgiler dersi (4. ve 5. sınıf) öğretim materyallerinde empati becerisinin amaç, kapsam ve etkililik boyutlarında incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, S. (2009). *Hayat bilgisi öğretim programındaki duyuşsal yoğunluklu kazanımların değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kayalar, D. (2007). *İlköğretim 1.,2. ve 3. sınıf hayat bilgisi ders programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Kars ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kayapınar, A. (2015). *Matematiksel problem çözme stratejileri öğretiminin ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin problem çözme performanslarına ve öz düzenleyici öğrenmelerine etkisi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kayhan, N. (2008). *İlköğretim okulları 1. kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programlarını kabullenmişlik düzeyleri ve mesleki doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kayıkçı, M. (2006). *İlköğretim Türkçe, sosyal bilgiler, fen bilgisi ve matematik ders kitaplarında görsel tasarım sorunları*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaz, V. (2013). *Cumhuriyetten günümüze ilköğretim 1. kademe sosyal bilgiler programlarının Türk devrimine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Keleş, Ö. (2009). *Yeni ilköğretim matematik dersi programı hakkında sınıf ve ilköğretim matematik öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Keske, G. (2007). *İlköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları öğretim yöntemleri ve karşılaştıkları sorunlar. (Gaziantep ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Keskin, G. (2010). *Sınıf öğretmenlerinin, 2007-2008 öğretim yılında kullanılmaya başlanan 1. devre müzik dersi öğretmen kılavuz kitaplarından yararlanma durumlarına ilişkin görüşler.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Keskinkılıç, F. (2014). *İlköğretim programlarında yer alan görsel okuryazarlık kazanımlarının değerlendirilmesi.* (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, A. Z. (2010). *İlköğretim 1. sınıf matematik dersindeki işlem becerilerinin kazandırılmasında oyunla öğretimin başarıya etkisi.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, H. C. (2008). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin matematik ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının yapılandırmacı yaklaşıma göre niteliğine ve saptanan sorunlara yönelik görüşleri.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, İ. Y. (2008). *Yeni ilköğretim programında ilköğretim birinci kademe 3. sınıflarında Türkçe dersi öğretiminin değerlendirilmesi.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, M. (2014). *İlkokul beden eğitimi ve spor dersi programının sınıf öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi: Şahinbey / Gaziantep örneği.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, Z. (2010). *İlköğretimde hayat bilgisi dersinde aile katılımı çalışmaları.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kılıç, Z. (2015). *Hayat bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları.* (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kılınç, M. (2011). *İlköğretim hayat bilgisi programı karakter eğitimi boyutunun öğrencilerin tipik performanslarına dayalı olarak değerlendirilmesi: Kırşehir örneği.* (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kılınç, P. O. (2013). *Türkçe birinci sınıf yazı programının öğretmen, veli görüşlerine ve öğrenci yazılarına göre değerlendirilmesi.* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Kırtay, A. (2007). *2005-2006 öğretim yılı 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programının uygulanmasında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri (Kars ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kısa, Z. (2008). *Yeni matematik müfredatının uygulanmasında öğretmenlerin stresini açıklayan bir model*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kıvrak, Y. (2014). *Okuma-anlamadaki başarının matematik başarısına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kızılırmak, B. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi alan bilgisi öz-yeterlik inançları*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Koca, H. (2015). *İlkokul fen bilimleri dersi öğretim programlarına (2005 ve 2013) yönelik stratejik planlama: SWOT analizi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Koç, B. (2015). *İşbirlikçi öğrenme yönteminin matematik dersindeki erişiyeye, kalıcılığa ve sosyal beceriye etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Korkmaz, Ü. (2008). *İlköğretim 4. sınıf matematik müfredatının öngördüğü etkinlikler hakkında öğretmen görüşleri (Kocaeli örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Köycü, E. (2009). *Yeni 2005 ilköğretim fen ve teknoloji öğretim programının veli görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kurşun, A. (2013). *Hayat bilgisi dersi öğretim programının araştırma becerilerine ulaşma bilirliliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: Nitel bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Küçük, F. (2016). *Birleştirilmiş ve müstakil sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi öğretim programındaki özgüven, yardımseverlik ve yeniliğe açıklık değerlerini kazanma düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Mala, N. (2011). *Cumhuriyetten günümüze ilköğretim programlarının faydacı ve ilerlemeci ekole uygunluğu bakımından değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Maviş, E. (2010). *Yenilenen ilköğretim programlarına (1-5. sınıf) ilköğretim okulu yöneticilerinin bakış açıları ve algılama düzeyleri (Kırıkkale ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Mercan, Z. (2011). *İlköğretim matematik dersi öğretim programının eğitim durumu boyutunun öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Musa, M. (2012). *Türkiye ve Çin'deki ilköğretim beden eğitimi dersi öğretim programlarının öğretmen görüşlerine göre karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Narin, D. (2007). *İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının vatandaşlık bilgi, beceri ve değerlerini kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Narman, B. (2011). *İlköğretim hayat bilgisi ders programında yer alan duyuşsal kavramların gelişim, program ve beceri açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Navdar, A. Ö. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin oyun ve fiziki etkinlikler dersinin öğretim süreciyle ilgili görüşleri (Rize ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Noyan, H. (2012). *Müzik dersinin müzik beğenisine göre ilköğretim öğrencileri üzerindeki olumlu olumsuz etkilerinin araştırılması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ocak, R. (2008). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf fen ve teknoloji programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Oğuz, A. (2009). *1992 yılı resim-iş dersi öğretim programı ile 2006 yılı görsel sanatlar dersi öğretim programının karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Okurkan, F. (2010). *Yapılandırmacı programlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin sorunları ve önerileri: Sivas ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Orbeyi, S. (2007). *İlköğretim matematik dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Orhan, A. (2013). *Hayat bilgisi dersi programının karakter eğitimi açısından öğretmen ve öğrenci perspektiflerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Öktem, G. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde yer alan kavramları anlama ve kazanma düzeyleri (yeni program pilot uygulaması Samsun ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Öner, A. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin matematik derslerinde aktif öğrenme etkinliklerini uygulama durumları*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özalp, B. (2011). *İlköğretim 1. ve 2. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kelime sayısının kişisel kelime servetine katkısının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özatalay, H. (2007). *İlköğretim I. kademe Türkçe öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin ders kitaplarında kullanılmasına ilişkin durum çalışması*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özcan, F. A. (2012). *Türkçe yazım ve noktalama becerileri kazandırma bakımından 4. ve 5. sınıf öğrenci çalışma kitaplarındaki öğrenci çalışmalarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özcan, M. (2017). *Görsel sanatlar (1-8. sınıflar) dersi programına yönelik görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri ve çözüm önerileri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özcan, Z. B. (2009). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin yenilikleri izleme ve uygulamada karşılaştıkları engellerin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özdemir, A. M. (2007). *İlköğretim okulları 4. ve 5. sınıflarda 2005 fen ve teknoloji dersi öğretim programının uygulanmasında karşılaşılan güçlüklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Afyonkarahisar ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Özgeldi, M. (2012). *İlköğretim matematik öğretmenlerinin ders kitabı kullanımları ve kitaplarda yer alan görevleri uygulamaya dönüştürmeleri: Karma araştırma yöntemi çalışması*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özgenel, M. (2006). *İlköğretim I. kademe öğretmen algılarına göre yeni ilköğretim programının uygulanma etkililiği (İstanbul ili Anadolu yakası örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özkar, F. B. (2017). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde tablo ve diyagram okuma becerisini kazanma düzeyleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özalbant, E. (2007). *İlköğretim birinci kademe öğretim programlarının yeniden yapılandırılması konusunda vaka çalışması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özoğul, Ç. (2007). *İlköğretim 4. sınıf Türkçe programındaki değişiklikler üzerine bir çalışma*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Öztürk, B. (2012). *İlköğretim 4.sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı karakter eğitimi boyutunun öğrencilerin tipik performanslarına dayalı olarak değerlendirilmesi (Burdur ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Öztürk, E. (2010). *İlköğretim ve yatılı ilköğretim bölge okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin ilköğretim programlarına ilişkin görüşleri: Çankırı ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Özyurt, T. (2010). *İlköğretim programlarında (1-5.sınıflar) öğretmenlerin değişen sınıf içi rollerine ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Pektaş, Y. (2012). *İlköğretim dördüncü sınıf matematik dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Pullu, S. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirmeye yönelik görüşleri ve uygulamaları (Elazığ ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Recep, E. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin ilköğretim I. kademe görsel sanatlar dersine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Saracalıoğlu, P. Ü. (2007). *İlköğretim 3. sınıf matematik dersi programının yapılandırmacı yaklaşıma uygunluk bakımından değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sargın, M. (2014). *İlkokul programında yer alan serbest etkinlikler dersinde öğretmenlerin kendilerini yeterli görme düzeyleri (Şırnak ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sarı, S. (2015). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programının günlük yaşamla ilişkilendirilmesine dair öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sarılmışer, P. (2014). *Görsel sanatlar eğitiminde araç-gereç çeşitliliğinin çocuğun sanatsal gelişimine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sarıyar, S. (2013). *İlköğretim 3. sınıf öğrencilerinin -dün, bugün, yarın- temasındaki zaman kavramlarına ilişkin görüşlerinin nitel analizi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sever, B. (2015). *İlkokul üçüncü sınıf hayat bilgisi programındaki değerlerin öğretmen ve veli görüşlerine göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sevigen, F. A. (2013). *Oyun temelli matematik eğitim programının çocuğun matematik gelişimine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sınmaz, A. G. (2009). *Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim programının uygulamasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi (Düzce ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Soğuk, B. (2017). *İlkokul 3. sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Soycan, S. B. (2006). *2005 yılı ilköğretim 5. sınıf matematik programının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Subaşı, R. (2006). *2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmakta olan yapılandırıcı eğitim programına öğretmenlerin bakışı (İstanbul ili Bağcılar ilçesi örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şahan, H. H. (2007). *İlköğretim 3. sınıf matematik dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şahin, A. (2018). *İlk ve ortaöğretim de görsel sanatlar dersinin yeterliği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şahin, Ü. (2007). *İlköğretim 1.kademe sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşıma dayalı olarak hazırlanan matematik dersi programına ilişkin algıları*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şan, S. (2010). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programlarının derleme ve değerlendirmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şekerci, H. (2011). *İlköğretim 4-5. sınıf Türkçe dersi öğretim programının dil bilgisi öğretimi açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şen, E. U. (2009). *Yapılandırmacı yaklaşım temelli yeni ilköğretim programı kılavuzluğunda gerçekleştirilen öğretim etkinlikleri sonrası yaz tatili öğrenme kayıpları*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şen, Y. Ç. (2010). *İlköğretim I. kademe öğretmenlerinin yeni ilköğretim programı hakkındaki düşünceleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şenay, Y. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi programına ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Bursa ili örneği*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şentürk, Ö. (2017). *İlkokul 3.sınıf fen bilimleri dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Şeref, A. (2008). *III. sınıf yeni hayat bilgisi dersi programı kazanımlarının gerçekleştirme düzeyi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şimşek, M. (2014). *İlkokul 1. sınıf 60-72-84 aylık karma yaş grubu çocukların öğrenim gördüğü sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Şirin, E. T. (2012). *Sosyal bilgiler eğitiminde kullanılan ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tabak, R. (2007). *İlköğretim 5. sınıf fen ve teknoloji ders programının öğrenme -öğretme ve ölçme değerlendirme yaklaşımları kapsamında incelenmesi (Muğla ili örneği)* (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Talışık, E. (2013). *İlkokul Türkçe, matematik ve hayat bilgisi derslerinde öğretim materyali olarak şarkıların kullanımının öğrencilerin başarı ve tutum gelişimleri üzerindeki etkisi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tefek, F. A. (2016). *Hayat bilgisi dersindeki değerlere yönelik öğrenci görüşleri ve edinim durumları*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tiryaki, B. (2018). *İlkokul 3. sınıf öğrencilerinin hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarıyla demokratik tutumları arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Topan, B. (2013). *Matematik öğretiminde öğrenci merkezli yöntemlerin akademik başarı ve derse yönelik tutum üzerindeki etkililiği: Bir meta-analiz çalışması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Toptaş, V. (2009). *İlköğretim matematik dersi (1-5) öğretim programında yer alan 1. sınıf geometri öğrenme alanı öğrenme-öğretme sürecinin incelenmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Toraman, Ç. (2006). *Öğrenci merkezli öğretim uygulamalarında yer alan ve almayan farklı başarı amaç yönelimli öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Toraman, M. (2013). *Müzik öğretmenlerinin ilköğretim programında yer alan müzik dersine yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Tosun, H. B. (2015). *Hayat bilgisi dersinde gerçekleştirilen müze uygulamaları*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tunalı, F. (2009). *Yeni ilköğretim 1., 2., ve 3. sınıf hayat bilgisi programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlar*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tuncer, Ö. (2009). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Turan, M. (2007). *İlköğretim I. sınıf Türkçe dersi ilk okuma yazma programında uygulanan ses temelli cümle yönteminin uygulamadaki etkililiği*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Turan, M. (2015). *Tarihi hikayelerin ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretimindeki önemi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Turhan, H. S. (2008). *İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğretmenlerinin matematik dersinin öğretimine yönelik görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Türköz, A. (2018). *Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersinde yararlandıkları öğretim materyalleri, strateji, yöntem ve tekniklerine ilişkin kullanma durumları ve görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uçar, N. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin yeni matematik müfredatında tavsiye edilen değerlendirme tekniklerini uygulamaları hakkındaki görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uçar, S. (2009). *Sosyal bilgiler programındaki değerlerle ilgili kazanımlara yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uçuş, Ş. (2009). *Çocuk hakları sözleşmesinin ilköğretim programlarındaki yeri ve sözleşmeye yönelik öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uğraş, H. (2011). *Öğrencilerin hayat bilgisi dersinde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini kazanma düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Uğraş, M. (2011). *İlköğretim okulu 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin yeni fen ve teknoloji dersi öğretim programı uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uğur, T. (2006). *2005 ilköğretim 1. 2. ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri (Uşak ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uludağ, İ. (2012). *İlköğretim (1-5) matematik programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Aksaray ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ulutaş, S. (2011). *İlköğretim müzik derslerindeki ses eğitimi uygulamalarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uslu, E. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programının öğretmen ve idareci görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi (Şırnak ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uysal, H. (2007). *Öğrenme stratejileri ve yeni ilköğretim programında sosyal bilgiler programı 4. ve 5. sınıflarda öğrenme stratejisi (aktif öğrenme) Yozgat ili uygulaması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uzun, C. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin matematik dersi problem çözme başarılarının bazı demografik değişkenler ve okuduğunu anlama becerisi açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uzuner, S. (2007). *Yenilenen program çerçevesinde birinci kademe Türkçe ders kitaplarında yer alan öyküleyici metinlerin sınıf öğretmenleri açısından algılanma yeterliliklerinin tespiti ve Türkçe öğretiminin amaçlarına uygunluğunun belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Uzunkol, E. (2014). *Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsayıgı düzeyleri, sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeylerine etkisi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ülke, Z. B. (2011). *Ankara ili kamu ilköğretim ve ortaöğretim okulu yöneticilerinin müzik eğitimi politikasında ve uygulamalarında yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Vural, M. (2006). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersi öğretim programı bilişsel amaçlarına ulaşma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yalçın, A. (2016). *Cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler programlarının sosyal bilgiler öğretim yaklaşımlarına göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yangın, S. (2007). *2004 öğretim programı çerçevesinde ilköğretimde fen ve teknoloji dersinin öğretimine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yasavur, H. (2013). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde öğrencilere yaratıcı düşünme becerisini kazandırmak için önerilen etkinliklerin öğretmenler tarafından kullanılma sıklıkları (Malatya ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yavuz, A. (2010). *Yeni (2005) ilköğretim fen ve teknoloji programının öğretme, yönetici ve müfettişlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yavuz, G. (2008). *İlköğretim 4. sınıflarda yapılandırmacı yaklaşıma dayalı fen öğretiminin öğrenci başarısına etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yazıcı, K. (2009). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin yeni ilköğretim programları hakkındaki görüşleri ve öğretmenlerin değişime karşı gösterdikleri direnç arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yazıcı, T. (2009). *İlköğretim müzik dersinin uygulanmasında karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi (Trabzon il örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yeşilaydın, M. (2008). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Yıldırım, A. (2006). *Yeni ilköğretim programına göre hazırlanmış hayat bilgisi ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Elazığ ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, G. (2015). *İlkokul hayat bilgisi dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, S. (2009). *İlköğretim I. kademe matematik dersi öğretim programının kazanımlar boyutunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldız, S. Ş. (2009). *2005 Hayat bilgisi dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (nitel bir araştırma)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, A. H. (2014). *Türkçe dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, R. (2014). *4+4+4 eğitim sistemi uygulamasının ilkokul matematik öğretim-öğrenim süreci üzerindeki etkileri*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, T. (2006). *Yenilenen 5. sınıf matematik programı hakkında öğretmen görüşleri (Sakarya ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yiğitoğlu, R. (2007). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe programı hakkında öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yon, K. (2018). *İlkokul 4. sınıf oyun ve fiziki etkinlikler derslerinin öğrenci fiziksel aktivite düzeyi, öğretmen davranışı ve ders içeriği açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yücel, E. Ö. (2008). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi programının uluslararası karşılaştırmalı incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Yücesoy, G. (2011). *İlköğretim müzik dersi öğretmen kılavuzlarında yer alan öğretme-öğrenme etkinliklerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yükselgün, Ö. (2010). *İlköğretim görsel sanatlar dersi öğretim programındaki 'görsel sanat kültürü' öğrenme alanının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yürek, Y. (2017). *4+4+4 eğitim sisteminde ilkokul 1.,2.,3.,4. sınıflarda beden eğitimi ve spor uygulamalarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Zakiroğlu, S. (2012). *İlköğretim öğrencilerinin matematik dersinden beklentilerine göre matematik programının irdelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...